Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT פרייז 30 גראשען

היינט 20 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 143 | Łódź, Piątek, 21 czerwca 1935 r. | דרייצענטער יאהרגאנג | לאדז, פרייטאג, כ' סיון תרצ"ה | № 143

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

רוזוועלט פאדערט צו העכערן די שטייערן אין אמעריקא

פרעזידענט רוזוועלטס זוהן פערמישט אין ריזען-קארופציעס מצד דער רעגירונג

וואשינגטאן, 20 (ספ טעל)

פרעזידענט רוזוועלט האט אין זיין מאני־פעסט צום קאנגרעס געפאדערט צו העכערן די שטייערן, בעזונדערס דעם שטייער פון הכנסה פון ירושות ווי אויך פון דער הכנסה פון געזעל־שאפטען און שותפות'ן, דער פרעזידענט לעגט פאר איינצופיהרען א פארשריטליכען שטייער פון הכנסה פון שותפות'ן אין הויך פון $10^3/_4$ פראצ. ביז $16^3/_4$ פראצ. כדי אויסצומיידען דאס צאהלען דעם ירושה־שטייער, לעגט פאר דער פרעזידענט א הויכע בעשטייערונג פאר געשאנקען.

וואשינגטאן, 20 (ספ: טעל:)

דער געוו: מלוכה סעקרעטאר פאר האנדלס ענינים עווינג מיטשעל, וועלכער איז בעזייטיגט געווארען דורך פרעזידענט רוזוועלט, האט נעכטען אפגעגעבען פאר דער סענאט קאמיסיע ערקלערונג ־ גען וועגען קארופציעס פון האנדעלס מיניסטעריום: מיטשעל האט דערצעהלט, אז רוזוועלטס רעגירונג האט געגעבען 1,720 מיליאנען דאלאר אלס סוב־סידיע פאר די אמעריקאנישע ים ליניעס: פאר דעם האבען די שיף געזעלשאפטען געדארפט צו־ריקציהען דעם דאמפער „ליוויתן", מיטשעל האט פעסטגעשטעלט, אז אין אמתן קאן דאס נישט די־נען אלס בעווייז, אבער לויט זיין מיינונג איז אין דער טראנזאקציע אנגעאזשירט רוזוועלטס זוהן, און א געוויסער סיגצענט פאסטאר. מיטשעל האט גע־פאדערט אונטערצונעמען אנ'אויספארשונג אין דעם ענין.

אנטיסעמיטישע מאניפעסטא־ציעס אין מאגדעבורג

בערלין, 20 (ספ. טעל.)

פון מאגדעבורג טיילט מען מיט, אז א גע־ריכט פון געשוואוירענע האט פערמשפט אויף 10 יאהר שווערע תפיסה דעם יוד הירשלאנד, אנ'אינ־

האבער פון א פריוואטער האנדעלס־שולע פאר כלומרשטע עראטישע בעציהונגען מיט זיינע שי־לערינס. די פערעפענטליכונג פונ'ם אורטייל איז געווען א לאזונג צו אנטיסעמיטישע גאסען־דעמאנ־סטראציעס. בעת א גאסען־מיטינג האט גערעדט דער רעדאקטאר פון אנטיסעמיטישען בלאט „דער שטורמער" קאראל האליז.

קאנפערענץ פון „בני־בנימין" אין א"י

100 דעלעגאטען בעטייליגען זיך אין דער קאנפערענץ

ירושלים, 20 (יט"א טעלעגראפיש)

אין נתניה איז פארגעקומען א קאנפערענץ פון דער ארגאניזאציע „בני בנימין" (זוהן פון קאלא־ניסטען, וואס זענען געבוירען אין ארץ־ישראל. אין דער קאנפערענץ האבען זיך בעטייליגט 100 דעלעגאטען, ס'איז אנוועזענד געווען א פאר־שטעהער פון דער רעגירונג. געעפענט איז די קאנפערענץ געווארען פון אליעזר בן יהודה. די אנוועזענדע האבען שארף אטאקירט די לינקע, הויפטזעכליך צוליב דעם אופן פון סערטיפיקאטען־פערטיילונג.

די געאגראפיש־פאליטישע לאגע פון פוילען און די בעציהונג צו איהרע שכנים

אנ'אקטועלע פארלעזונג אין בערלין

בערלין, 20 (ספ. טעל.)

אין בערלין האט ד"ר מאקערט, דער גענע־ראל־סעקרעטאר פון דער דייטשער געזעלשאפט פאר מזרח־אייראפעאישער פארשונג בעטכען געהאלטען א פארלעזונג וועגען פוילענס היינטיגער אויסערן־פאליטיק. דער פרעלעגענט האט כאראקטעריזירט די געאגראפיש־פאליטישע לאגע פון פוילען און פערהעלטניש צו איהרע שכנים. ער האט דערביי ספעציעל זיך אפגעשטעלט אויף דער פערזענ־ליכקייט פון מארשאל פילסודסקי און זיין אנטייל אין דער אנפיהרונג פון פוילענס אויסערליכער פאליטיק.

דער יום־טוב פון ים

ווענדונג צו די מיטגלידער פון ראבינער־פערבאנד אין פוילען

ווארשא. (יט"א) דער פערבאנד פון ראבי־נער מיט העברעער בילדונג אין פוילען ווענדעט זיך דורך דער פערמיטלונג פון יט"א צו אלע זיינע מיטגלידער, אז לכבוד דעם „יום־טוב", פון „ים", וואס פאלט אויס אין 15־טען יאהר פון צוריקבעקומען דעם פרייען צוטריט צום ים, זאָ־לען זיי שבת, דעם 22־טען ה. ח. (א וואך פאר'ן ים־יו"ט) אין די סינאגאגען האלטען פרעדיגטען

מעניני דיומא וועגען דער בעדייטונג פון ים פאר דער מלוכה. דעם 29 ־טען ה. ח. זאלען זיי הייס אפעלירען צו די געמיינדען וועגען אפפערוויליגקייט לטובת דער „ים־און קאלאניאל־ליגע". בעזונדערס אין צוזאמענהאנג דערמיט, וואס אין די ראהמען פון דעם היי־יעהריגען ים־יו"ט וועט אדורכגעפיהרט ווערען א זאמעל־אקציע אויף אנ'אונטערוואסער־שיף א. נ. פון מארשאל פילסודסקי.

מין. אידען פאהרט אויך קיין איטאליען

לאנדאן, 20 (ספ. טעל.)

נאכ'ן וויזיט אין פאריז, וועט מין. אידען פאה־רען גלייך קיין איטאליען.

אינטערנאציאנאלע קאנווענץ וועגען דער בעגרעניצונג פון דער ארבייטס צייט

זשענעווע, 20 (ספ. טעל.)

די אינטערנאציאנאלע ארבייטס־קאנפערענץ האט מיט 81 שטימען נעגען 33 אנגענומען דעם פראיעקט פון אנ'אינטערנאציאנאלער קאנווענץ ווע־גען דער בעגרעניצונג פון דער ארבייטס־צייט ביז 40 שעה א וואך.

אביסינישער אפיציר רייסט אראפ די פאהן פון דער איטאליענישער געזאנדשאפט

לאנדאן, 20 (ספ. טעל.)

פון אדיס אבעבי מעלדעט מען: דא איז ארעסטירט געווארען אנ'אביסינישער פליה אפיציר, וועלכער האט אראפגעריסען דאס פעהנדל פונ'ם אויטא פון דער איטאליענישער געזאנדשאפט. ער האט אויך אראפגעריסען דעם מאנטעל פון דער פרוי פונ'ם ערשטען סעקרעטאר פון דער איטאליע־נישער געזאנדשאפט בעת די פרוי האט זיך געפינען אין וועסטיבול פון א קינא טעאטער.

מיסברויכען מיט פאלשע פאר־טיי־לעגיטימאציעס אין ראטען־פערבאנד

מאסקווא, 20 (ספ. טעל.)

„פראוודא" מעלדעט, אז אין א רייה שטעט זענען ענטדעקט געווארען מיסברויכען מיט פארטיי־לעגיטימאציעס. מיט דער הילף פון נאכגעמאכטע לעגיטימאציעס האבען פיל פערזאנען פערנומען פעראנטווארטליכע פאסטענס: אין וואראנעזש זענען ענטדעקט געווארען 1327 געפעלשטע לעגיטימא־ציעס, אין כארקאוו 50 א.א.

די שבועה פון די נייע יוגאסלא־ווישע דעפוטאטען

בעלגראד, 20 (ספ. טעל.)

נעכטען אווענד איז אפגענומען געווארען די שבועה פון די ניי־אויסגעוועהלטע דעפוטאטען, דערנאך זענען פארגעקומען די וואהלען פון פארלא־מענט ־ פרעזידיום. אלס מארשאלעק איז אויסגע־קליבען געווארען דער איצטיגער בילדונגס־מיניסטער טשיוויטש, אלס וויצע־מארשאלקעס: מארקאוויטש, לא־פיטש און ד"ר רעזשעק.

בעלגיש־סאוויעטישע בעציהונגען

וועגען דעם האט מען אינטערפעלירט דעם בעלגישען אויסערן־מיניסטער

פאריז, 20 (ספ. טעל.)

„האוואס" ־ אגענטור איז מודיע פון בריסעל: ענטפערנדיג אויף דער פראגע פון איינעם פון די דעפוטאטען, צי וואנדערוועלדע האט קאנפע־רירט מיט בלומען און פאטיאמקינ'ען מכח אנקני־פען דיפלאמאטישע בעציהונגען צווישען בעלגיען און סאוויעטענפערבאנד — האט ערקלערט דער אוי־סערן־מיניסטער, אז אפיציעלע אונטערהאנדלונגען מכח בעלגיש ־ סאוויעטישע בעציהונגען זענען נאך נישט אנגעהויבען געווארען. א חוץ דעם האט דער אויסערן־מיניסטער ערקלערט, אז עס וואלט נישט געפאסט דער רעגירונג צו געבען ערקלערונגען וועגען האלב־אפיציעלע געשפרעכען, וואס וואלטען געקענט פארקומען אויף דער דאזיגער טעמא.

שטעק־בריף נאכן גרויספירשט ווילהעלם האבסבורג

צוליב זיין אנטייל אין שווינדלערייען

פאריז, 20 (ספ. טעל.)

נעכטען האט אין קאבינעט פון פאריזער אויס־פארשונגס־ריכטער געזאלט גארקומען די קאנפראנ־טאציע צווישען גרויספירשט ווילהעלם האבסבורג און א געוויסע פאולעט קיורא, וועלכע איז בעשול־דיגט אין א רייה מיסברויכען און שווינדלערייען. פאולעט קיורא האט בעת דער אויספארשונג קא־טעגאריש פעסטגעשטעלט, אז דער גרויספירשט איז געווען איהר שותף.

דער גרויספירשט האט זיך אויף דער אויפפא־דערונג פון אויספארשונגס־ריכטער נישט צוגע־שטעלט צו דער קאנפראנטאציע. ווי עס ווייזט זיך ארויס, איז ער פון פאריז אנטלאפען אין דער שווייץ, צוליב וואס עס זענען נאך איהם פונאנדערגעשיקט געווארען שטעק־בריף.

פעברואר־געשעהענישן אין פאריז

אין די אייגענארטיגע מאניפעסטאציע פון א פריילי" אין פראנצויזישען פארלאמענט

פאריז, 20 (ספ. טעל.)

אויף דער היינטיגער זיצונג פון פארלאמענט, איז בעריהרט געווארען די פראגע וועגען די נאסען־אונרוהען אין פאריז דעם 5. פעברואר. דעפ. דוקארט האט געזאלט אפגעבען א בעריכט וועגען די גע־שעהענישען. אינצווישען איז איין דעפוטאט ארויס־געטרעטען נעגען דער טאקטיק פון דער רעגירונג וועלכע איז געווען גלייכגילטיג צו די געשעהענישען, וועלכע האבען געקענט אונטערדריקט ווערען אין משך פון א פאר שעה. ער קריטיקירט דערביי דעם פאל, וואס פולק. דעפוי האט אין אלזשיר נאך א העצערישע רעדע שפאצירט מיט א פארשטעהער פון דער רעגירונג.

בעת דער דאזיגער רעדע האט א געוויסע פריילין באס, וועלכע איז געזעסען צווישען פובליקום, זיך אראפגעלאזט אויף א שטריק אויף א דעפוטאטען־באנק און נישט געוואלט זיך אוועקריהרען. ערשט נאך אנ'ענערגישע אינטערווענץ פון די וואכשנים איז די דעמאנסטראנטקע בעזייטיגט געווארען פון די דעפוטאטען־בענק. זי האט ערקלערט, אז די דע־מאנסטראציע האט זי געמאכט נאכ'ן איבערלעזען אנ'ארטיקעל וועגען דעם, אז מען וויל ארויסשיקען די בעמעלקערונג פון פראנקרייך. מיט איהר טאט האט זי געוואלט דעם פארלאמענט אויפמערקזאם מאכען אויף דער פראגע.

לאדזער יוד. פליישער- און ווארשטענמאכער-צעך
פיעטריקאווער 24, טעל. 100-98.

בעקאנטמאכונג.

דערמיט מאכען מיר בעקאנט די ג' מיטגלידער, דאס דינסטאג, דעם 25-טן יוני ה"י. 7 א זייגער אווענד אין ערשטען טערמין אדער 8 א זייגער אווענד אין צווייטען טערמין, קומט פאר אין צעך לאקאל די

אויסער-געוועהנליכע אלגעמיינע פערזאמלונג

מיט פאלגענדער טאג ארדנונג: 1) איבערלייענען דעם פראטאקאל פון דער פאריגער אלגעמיינער פערזאמלונג; 2) טעטיגקייטס בעריכט פון דער פערוואלטונג; 3) קאסע בעריכט; 4) פאך אנגעלעגענהייטען; 5) וואהלען פון א פערוואלטונג: אן סטארשע, פון 3 פארסטארשעס, און 7 פערוואלטונגס מיטגלידער און 7 קאנדידאטען; 6) וואהלען פון א רעווידיר קאמיסיע; 7) פרייע פארשלאגען.

אלע מיטגלידער ווערען אויפגעפאדערט איז איינגעצעם אינטערעס פינקטליך צו ערשיינען.

די פערוואלטונג.

צום פריהלינג
די לעצטע
שיך
מאָדעלען
עמפפעהלט
SALON OBUWIA
A. OGÓREK
Łódź, Zawadzka 11, tel. 202-86.

בעמערקונג: ספעציעלע אפטיילונג פון מענער-שיך אין א גרויסען אויסוואהל.

האמעוועט דאס געזונד!

עקראנקער מאגען איז אפט די סיבה פון פערשידענע קראנקהייטען.

ZIOŁA z GÓR HARCU Dra LAUERA

זיינען א גוט מיטעל צום רעגולירען דעם מאגען, דורך בע-זייטיגען פארשטאפונגען און זיינען א מילד באַטירליך אפ-פיהר-מיטעל. זיי בעזייטיגען די פוילונגס-סובסטאנצען וועלכע פערגיפטען דעם ארגאניזם.

ZIOŁA z GÓR HARCU Dra LAUERA

ווערען בענוצט פאר קראנקהייטען פון דער לעבער, נירען, שלייםהייט און מעדירען, ווערען בארן פערגיפטע דורך די פראגמע.

פאר גאלד,
בריליאנטען
בישומעריע
און לאמבארד-קוויטונגען
צאהלט די העכסטע פרייזען
אלעקסאנדער פיאלקא
פיעטריקאווער 7.

Dr. med.
Haltrecht
ספעציאל-ארצט פאר הויט-און געשלעכטס-קראנקהייטען
פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21
נעמט אן פון 11 פריה ביז 2 מיטאג און 5—9 אוו. זונטאג פון 10—1 בטאג
אלע ארט אנאליזען.
פאר אונבעמיטעלטע לעמעשניצע-פרייזען
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.

אירעז, נאז און האלז קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z. Rakowski
פיעטריקאווער 67, טעל. 127-81
נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צווע-אפעראציע א. ז. וו.) ווי אויך אמבולא-טאריש פון 9—2 און פון 4—8 אוונט

ד"ר העלער
ספעצ. פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע
8 טראוגוטא 8, טעל. 179-89
נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אוונט.
זונטאג פון 10—12 מיטאג.
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.
אונבעמיטעלטע — לעמעשניצע-פרייז

ד"ר
ס. קאנטאר
ספעצ. פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען (מענער-שוואכע)
פיעטריקאווער 90
טעל. 129-45.
נעמט אן פון 8—2 נ"מ און פון 6—9 אוו

צו דער פערלאבונג פון אונזער ליבע שוועסטער און שוועגערין, פרל. מאניע העלפמאנשים מיט ה' בנציון וויינבערג
ווינשען מיר זיי א הערצליכען מזל טוב: זאל אייער לעבענסוועג מיט בלומען בעצירט זיין.
יודעל קאניא און פרוי.

א געזוכטע פרנסה פאר פישערס!

א גוט איינגעארדענט פיש-געוועלב מיט א וואוינונג און קאנצעסיע זאפארט צו פערמיטען. — צוגענגליכער פרייז. יודישע געגענד. שרודמיעסקא 65. ביי פאזנערזאן.

ס'האט זיך בעוויזען
№ 9
דער אילוסטרירטער וואכען-זשורנאל
„PRZEGLĄD PALESTYNSKI"

Stolarnia
Mechaniczna
ul. ZGIERSKA 20
נעהמט אן ארבייטען אויף טישלער-מאשינען ווי: בוי און מעבעל-פרעציזירט.
צוגענגליכע פרייזען.
מיט אכטונג
W. Kobrzycki i A. Przygórski

LABORATORJUM ANALITYCZNE dla celów DJAGNOSTYKI LEKARSKIEJ
J. ROZENBERGA
st. asystenta fizjologji Wolnej Wszechnicy Polskiej
Piotrkowska 101 m. 8, tel. 130-87
wykonywa wszelkie analizy (chemiczne bakterjologiczne, serologiczne, mikroskopowe i in.) krwi, moczu, kału, nalotów i t. p.

אכטונג עלטערן!!!
דער בעוואוסטער לאנגיעריגער שול-אינהאבער
א. פאסטערנאק
מאכט בעקאנט, אז צום נייעם שול-יאהר 1935/36 ווערען אנגענומען שילער אין דעם 7 קלאסיגען לעהר-אנשטאלט אין נייעם שול-לאקאל
שרודמיעסקא 19 עק וואלבורזשאנסקא פראנט 1. שטאק
איינשרייבונגען צום נייעם שול-יאהר 1935-36 נעמט אן די צמטמיליגע קאנצעלאריע טעגליך פון 12 ביז 2 און פון 5 ביז 8
שרודמיעסקא 19, עק וואלבורזשאנסקא.
בעמערקונג: דער בן-ילדים וועט זיך געפינען אונטער דער אויפזיכט פון א גוטען ערציהער און א רוטינירטע פראבע-ליסטין, א ספעציעלער אכט וועט געלעגט ווערען אויף דער ערציהונג פון די קינדער. — די לייטונג.

יודען, היט אייך פאר טרפהנע רעסטאראציעס
דער ראבינאט האט פעסטגעשטעלט אז די רעסטאראציע
לעסלאו, זאוואדזקא גאס 14
אין פראנט מיט'ן אויפשריפט „בשר" קויפט, לגמרי
טרפה פלייש.
ועד הרבנים לעדת לודז.
י"ט סיון, צ"ה.
20.6.35

שפארט געלד
דורך קויפען רעעלע סחורה
צו די ביליגסטע פרייזען
לאזט זיך נור ביי דער פירמע
„באַרוך"
לאדז, נאוואמיעסקא 30 טעל. 210-58
וועלכע איז די איינציגע
ביליגע און רעעלע קוועלע
פון גוטע קידוש-וויין
ביז די געשמאקסטע מאלעסינער, אונגארוויינע, ווי אויך אלע סארטען
ליקער, בראנפען'ס און מעהר

פענסיאנאט „ווינגאטע"
קאלומנא, לובעלסקא № 15
טעל. נומ' 13.
פרישטקלאסיג, עלעגאנט מיט'ן בעסטען קאמפארט.
שטרענג כשרן — די מאדערנסטע בעקוועמליכקייטען!

נאר פאר מענער!
דער לאנג-עקזיסטירענדער לאדזער ערשט קלאסיגער ספעציאליסט פון הויזען איז צוריקגעקומען פון פאריז. ווער עס וויל טראגען הויזען לויט דער לעצטער מאדע דארף זיך ווענדען נאר צו דעם ספעציאליסט פון הויזען.

B. FAJWLEWICZ אלעע 1. מאי 2, פראנט, 1. שטאק

רעקלאמע פרייזען! קומט און איבערצייגט אייך!

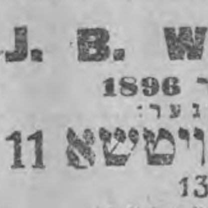

מעטאל-בעטען
מאטראצען אלע ארטען
קינדער-וועגעלעך
אין א רייכען אויסוואהל
וויזשימאטשקעס, אייז-קאסטענס, פעלד-בעטען פאסענט „Perfekt" א. ד. גל. קויפט מע אמביליגסטען אין דער עלטסטער און רעעלסטער פירמע
J. B. WOŁKOWYSKI
עקזיסטירט פון יאהר 1896
פאבריקס-לאגער:
לאדז, נארוטאוויטשא 11
טעל. 137-70
געדענקט דעם אדרעס!
ספעצ. רעפאראטור-ווערקשטאט און לאקירער ס'ווערן אויסגעבארגט בעטלעך אויף זומער-וואוינונגען

אונזערע ליבע מחותנים און פריינד
ה' שלמה קאַץ און פרוי
צוליב אייער ניי געבוירען אייניקעל, וואס אייער ליבע טאכטער **סטעלא** האט מיט מזל געבוירען דאס ערשטע טאכטער'ל ווינשען מיר אייך צו דערלעבען פיל נחת און די געווינערין מיט איהר ליבען מאן ווינשן מיר לייכטע ערציהונג:
חיים דוד שימשעוויטש און פרוי

דאנקזאגונג
דערמיט דריקען מיר אויס אונזער הארציגסטען דאנק און אנערקענונג דער געעהרטער פערוואלטונג פון
„בקור חולים" און „צוזדראוויסקא"
פאר דער זארגפולער בעהיהונג, וואס זיי האבען ארויסגעוויזען ביי דעם יעצטיגען ערשטען מענער סעזאן פון 1935: גלייכצייטיג דאנקען מיר אויך דעם ג' פערסאנאל פאר זייער גוטע בעציהונג און בעהאנדלונג צו אונז.

מיט אכטונג די קוראציושען

ב"ה. תלמוד תורה, בזשעזשינער 23
משתתפים אנחנו בצערו של כבוד חברנו חבר הועד דת"ת הרבני החסיד מו"ה ר' יצחק שפיגעל נ"י למות עליו
אשתו החשובה ע"ה
המקום ינחם אותו בתוך שארי אבלי ציון וירושלים.
הועד דת"ת
המנהל אלי' פראוש והמלמדים

וויכטיג פאר הערן-גאלאנטעריע!
Wolhegra (system Guyot)
צו בעקומען אין פאבריקס-לאגער (פון 1 דעצעמבער אן)
Grojewska Gumowo-Taśmowa Manufaktura
Wolf L. Hepner
Łódź, Zawadzka 10, m. 4, front, 1. p.

וויכטיג פאר פלוש-וועבער און פאבריקאנטען
כ'נעם אן צו טרייבען און שערען פלוש. נא-רשומקעס. גאבעלין, פערשידענע ווירע און בוימוואל אויף קראפט און האנד קלענערע און גרעסערע קוואנטום. פינקטליך אויסגעפיהרט; רעעלע בעהאנדלונג.
ראבינאוויטש, קאמיעננא 22, וו. 12

פאר קראנקע און רעקאנוואלעסצענטען!!!
אריגינעלע רויטע-ווייבען
ווי אויך אונגאר-ווייבען
אין דער בעסטער קוואליטעט צו ועהר צוגענגליכע פרייזען בעקומט מען אין דעם בעקאנטען וויין-געשעפט פון
אינה.: ישראל שיקיער
ע. שיקיער לאדז, פולנאצנא 1
טעל. 107-84.

Zakład Elektro-Mechaniczny
A. Brzozowski, Łódź,
91 Sienkiewicza 91
רעפארירט זעמטליכע מאטארען, דינאמא-מאשינען און פערלעגט פערשידענע פאבריקס- און וואוינונגס-אינסטאלאציעס. כ'קויף אויך גענוצטע מאטארען און צאהל די העכסטע פרייזען. —::— סאלידע בעהאנדלונג!
די פירמע עקזיסטירט פון 1905.

Zakład fryzjerski damsko-męski
p. f. „BOLESŁAW" 6-go Sierpnia 7
(vis a vis) Banku Handlowego) **tel. 135-62.**
פיהרט אויס זעמטליכע ארבייטען פאכמעניש צו נידריגע פרייזען.
אין דאמען-סאלאן אנדולאציע 70 גר., שערען 50 גר., קאפ-וואשען 70 גר., וואסער-אנדולאציע 1.20 זל.
פארבען די האר „Inecto Rapid" i „HENNA OREAL"
דויערהאפטיגע אנדולאציע 10 זל.
אין מענער-סאלאן ראזירען מיט קעלניש-וואסער 30 גר., שערען 50 גר.

ווערקשטאט פון שירמס
און שפאציר-שטעקענס
ס. פייגענבוים
לאדז, נארוטאוויטשא 19
עמפפעהלט אין א רייכען אויסוואהל פון קאלירטע דאמען- און מענער-שירמס און שטעקענס צו קאנקורענץ-פרייזען.

נעמט אן אלערליי רעפאראטורען פון שירמס און שטעקענס.

דייטשע יודען, וואס פאהרען צוריק פון ארץ-ישראל קיין דייטשלאנד

ווערען ארייגעזעצט אין קאנצענטראציע-לאגער

אפיציעלער קאמוניקאט פון דייטשען גענעראל-קאנסול אין ירושלים

ירושלים, 20 (יט"א טעלעגראפיש)
דער דייטשער גענעראל־קאנסול האט פערעפענט־ליכט אנ'אפיציעלען קאמוניקאט, אין וועלכען עס ווערט געזאגט, אז די דייטשע יודען, וואס פאהרען צוריק קיין דייטשלאנד אפילו אויף א קורצען בעזוך, ווערען איינגעשפארט אין קאנצענטראציע־לאגער.
דער קאנסול ווארענט דעריבער די דייטשע יודען נישט צוריקצופאהרען קיין דייטשלאנד.

ערדציטערניש אין קאליפארניע

פאסאדקנא (קאליפארניען, 20 (ספ. טעל.)
נעכטען 17.28 לויט'ן אמעריקאנישען זייגער האבען די סייסמאגראפען פערצייכענט זעהר א שטאר קען אונטערדישען שטויס.

דאס יאפאנישע אויג וואכט...

טיען־טסין, 20 (ספ. טעל.)
מאסטואי, רעזידירענדיג אין טיען־טסין האט ערקלערט דעם פארשטעהער פון דער רייטער־אגענ־טור, אז יאפאן האט אונטערגענומען א שטארקע קאנטראלע איבער די צפון־גרעניצען פון כינא און קיין שום מיליטערישע אפעראציעס זענען אין איצ־טיגען מאמענט נישט פארגעזעהן.

די ביינער פון קעניג קאנסטאנטין

זאל איבערגעפיהרט ווערען פון איטאליען קיין גריכענלאנד

אטען, 20 (ספ. טעל.)
די גריכישע פרעסע איז מודיע, אז די דעפוטא־טען האבען בדעה אויף דער נאציאנאלער פערזאמ־לונג ארויסצוטרעטען מיט א פארשלאג אריבערצו־טראגען די ביינער פון קעניג קאנסטאנטין און פון דער קעניגין זאפיא פון איטאליען קיין גריכענלאנד.
די רעגירונג האט בדעה דעם פארשלאג צו שטעלן צו אפשטימונג ערשט נאך דער פערענדיגונג פונם פלעביסציט.

אויף די הייסע זומערטעג
וואפלעס
דערפרישענד — דורשט-שטילענדן
BRANKA

ריבענטראפ קאנפערירט מיט באלדווינען

לאנדאן, 20 (ספ. טעל.)
פאן ריבענטראפ האט היינט אפגעהאלטען א האלב־שעה'דיגע קאנפערענץ מיט'ן פרעמיער באלד־ווין. עטוואס שפעטער האט מיניסטער אידען בע־זוכט דעם פרעמיער.

העברעאיש אונטעררכטס-געגענשטאנד אין סיריען

ירושלים, 20 (יט"א טעלעגראפיש)
0 די פראנצויזישע מאכט אין סיריען, האט איינגעפיהרט אין די מיטעל־שולען העבראיש אלס אונטעריכטס־געגענשטאנד.

יאפאן פערלירט דעם עקספארט קיין א"י

צוליב איהר ארויסטריט פון פעלקער-בונד

גענף, 20 (יט"א טעלעגראפיש)
די סעסיע פון דער מאנדאט־קאמיסיע איז גע־שלאסען געווארען.
ווי מ'גיט איבער, איז אויף דער לעצטער זיצונג פארגעקומען א דיסקוסיע וועגען דעם צי יאפאן, וועלכע איז ארויסגעטרעטען פון פעלקער־בונד — קאן נאך ווייטער געניסען פון דער ווירטשאפט־ליכער גלייכבערעכטיגונג פון וועלכער ס'געניסען די מיטגלידער פון פעלקער־בונד אין די מאנדאט־לענדער פון דער קאטעגאריע „א" און „ב".
ס'האנדעלט זיך וועגען דעם יאפאנישען עקס פארט קיין ארץ־ישראל, וועלכער דערגרייכט לעצ־טענס צו א סומע פון א האלב מיליאן פונט יעהר־ליך. דער עקספארט פון יאפאן קיין ארץ־ישראל שטייגט פון טאג צו טאג. אין דער צייט, ווען יא פאן אימפארטירט גארנישט פון ארץ־ישראל. אויב יאפאן איז ארויסגעטרעטען פון פעלקער־בונד, דארף זי פערלירען די ווירטשאפטליכע גלייכבערעכ־טיגונג. ד. ה. אויך דעם עקספארט קיין ארץ־ישראל.
די קינפטיגע סעסיע פון דער מאנדאט־קא־מיסיע וועט זיך ספעציעל פארנעמען מיט דעם ענין.

טראנספארטען קיין ארץ-ישראל ערלעדיגט אמשנעלסטען דירעקט
Przedborski, Kolner i S-ka Łódź, Sienkiewicza 6
tel. 247-75
מיר ערטיילען אומזיסט אלערליי אינפארמאציעס.

פייערליכע טרויער-אקאדעמיע

געווידמעט דעם אנדענק פון מארשאל פילסודסקי

איינגעארדענט דורך קרן תל-חי אין לאדז

נעכטען אין אווענד איז אין לאקאל פון דער פאלעסטינישע - פוילישער האנדעלס־קאמער פארגע־קומען א פייערליכער טרויער־אקאדעמיע געווידמעט דער אנדענק פון מארשאל פילסודסקי.
די פערזאמלונג איז איינגעארדענט געווארען דורך קרן תל־חי און איז געווען פערבונדען מיט דער געפלאנטער אקציע צו בויען אין ארץ ישראל א עמי־גראנטען־הויז אויפ'ן נאמען פון מארשאל פילסוד־סקי.
פון ווארשא איז צו דער פערזאמלונג אהערגע־קומען דער פרעזידענט פון הצוהר אין פוילען, ד"ר ווֹדאווינסקי, וועלכער האט געהאלטען א רעפעראט וועגען דער פראגע „פוילען — ארץ־ישראל".
די אקאדעמיע האט געעפענט דער פרעזעס פון לאדזער הצוה"ר אינזש. עלפערן, וועלכע רופט די פערזאמעלטע צו בעעהרען דורך אויפשטעהן דעם פערשטארבענעם מארשאל פילסודסקי: אלע פערזא־מעלטע שטעהען אויף פון די ערטער.
דאן ערטיילט אינזש. עלפערן דאס ווארט דעם ד"ר ווֹדאווינסקי, וועלכער רעדט ארום אין א לענ־גערן רעפעראט די פראגע וועגען

בויען דאס עמיגראנטען - הויז אויפן נא-מען פון מארשאל פילסודסקי אין א"י

ד"ר ווֹדאווינסקי ערקלערט אין זיין רעפעראט, אז דער בונד צווישען ארץ ישראל און פוילען ווערט מיט יעדען יאהר שטארקער. די עמיגראציע פער־גרעסערט זיך כסדר און מען מוז זארגען דערפאר, אז דער דאזיגער בונד זאל צוליב דער טובה פון די פוילישע יודען אין ארץ ישראל, ווי אויך די יודען אין פוילען זאל נאך שטארקער ווערען.
די פוילישע רעגירונג, זאגט ד"ר ווֹדאווינסקי, האט באלד אין אנהויב, ווי נאר ס'האט זיך אנגע־הויבען די עמיגראציע קיין ארץ ישראל, ארויסגע־וויזען א גרויסע פעראינטערעסירונג צום דאזיגען פראבלעם. אין זשענעווע, אויפ'ן באדען פון דער פעלקער־ליגע, איז די פוילישע רעגירונג נישט איינ־מאל ארויסגעטרעטען לטובת א ברייטערער יודישער עמיגראציע קיין ארץ ישראל. א שטארקע ארגאני־זאציע פון פוילישע יודען אין ארץ ישראל קען דע־ריבער האבען אין דער צוקונפט א גרויסע פאליטי־שע בעדייטונג. אין ארץ ישראל עקזיסטירען אפילו איצט צוויי בעזונדערע ארגאניזאציעס פון פוילישע יודען. מען דארף זיך אבער בעמיהען, אז עס זאל געשאפען ווערען א איינהייטליכע שטארקע ארגאני־זאציע פון פוילישע יודען.
ד"ר ווֹדאווינסקי רעדט דאן ווייטער וועגען דער

לאגע פון די עמיגראנטען באלד נאך זייער אנקומען קיין ארץ ישראל

מען דארף זיך נישט איינרעדען — זאגט ד"ר ווֹדאווינסקי — אז אלע עמיגראנטען, ווי נאר זיי קומען אן קיין ארץ ישראל ארדנען זיי זיך תיכף איין. עס זענען פארהאן פאלען, ווען ס'געהט אדורך וואכען און אפילו חדשים ביז דער עמיגראנט בע־וויזט זיך איינצוארדנען און צו געפינען ארבייט. דאס רוב עמיגראנטען קומען קיין ארץ ישראל מיט די רעשטלעך פון זייער קאפיטאל, זיי קומען מיט א סומע פון הונדערט, העכסטענס עטליכע הונדערט זל. און ביז זיי געלונגט זיך איינצוארדנען פטר'ן זיי דערוויילע דעם רעשט פון זייער געלד. מען דארף גע־דענקען, אז אין ארץ ישראל איז נאכטלעגער נישט פון די ביליגע זאכען. א חוץ דעם איז דער עמיגראנט אונבעהאלפען, ער ווייסט זיך נישט וואו זיך צו ווענ־דען און צו וואס זיך צו נעמען. בכלל דארף מען דאך געדענקען, אז די גאנצע עמיגראציע קיין ארץ ישראל איז א כאאטישע. מען הזרט איבער, אפשר אין א בעסערער פארם, אין א שענערער דיזעלבע פעהלערן פון גלות: עס ענטוויקלען זיך די שטעט און עס ווערט פערנאכלעסיגט דאס דארף, וואס דאס קען האבען זעהר שווערע פאלגען פארן יודישען ישוב.
דער קרן תל־חי האט דעריבער בעשלאסען אנ־צוהויבען א פלאנמעסיגע אקציע און אויסצובעסערן דעם דאזיגען צושטאנד. צו דעם צוועק וועט קודם כל אויפגעבויט ווערען א עמיגראנטען־הויז, וואס וועט האבען די אויפגאבע צו זארגען פארן עמי־גראנט ווי נאר ער וועט אנקומען אין לאנד. דאס דאזיגע הויז איז בערעכענט אויף

250 בעטלעך

און יעדער עמיגראנט וועט האבען די מעגליכקייט צו וואוינען דארט צוויי וואכען. אזוי ארום וועלען אין משך פון א יאהר אין דעם הויז קענען אויפגענו מען ווערען 6000 עמיגראנטען. ביי די איצטיגע בע־דינגונגען מאכט דאס אויס ביז 25 פראצענט פון די עמיגראנטען פון פוילען. די אונבעמיטעלטע עמיגראנ טען וועלען גארנישט דארפען צאהלען, פון די ווניג בעמיטעלטע וועט מען נעמען א קליינעם אפצאהל און די מעהר פערמעגליכע וועלען צאהלען אזוי פיל, וויפיל עס מאכט אויס לויט די פאלעסטינער בע־דינגונגען.
אזוי ארום וועלען די עמיגראנטען באלד ביים אנקומען קיין ארץ ישראל אנטרעפען אויף א ברי־דערליכע האנד, וואס וועט זיי ערטיילען הילף און וועט זיי איינשפארען זייערע ארימע גראשענס.
אין דעם הויז ווערט אויך איינגעארדענט ווערען א קוך, וואו די עמיגראנטען וועלען קענען פאר ביליגע פרייזען בעקומען אויך בעקעסטיגונג. א חוץ דעם וועט דארט זיין א מעדיצינישע און דענטיסטי־שע אמבולאטאריום, א לעזע־זאל, א ביבליאטעק, מיט איין ווארט אלץ אין וואס דער עמיגראנט וועט זיך נאר נויטיגען.
דאס הויז וועט געבויט ווערען בכדי אויסצו־מיידען גרויסע קאסטען, נישט אין תל־אביב אדער חיפה, נאר ערגיץ הינטער דער שטאט. צו דעם צוועק וועט געקויפט ווערען

א פלאץ פון 1500 — 2000 קוואדראט מעטער

זעלבסטפערשטענדליך, אויב די מיטלען וועלען ערלויבען וועט מען איינארדנען מעהר בעטלעך 300 אדער 400. ביים הויז וועט אויך זיין איינגעארדענט א בעראטונגס־שטעלע, וואס וועט געבען דעם עמי־גראנט עצות ווי אזוי און וואו צו זוכען ארבייט. דערביי וועט אנגעווענדעט ווערען די גרעסטע מיה צו בעוועגען דעם עמיגראנט, אז ער זאל זיך בעסער איינארדנען אויפ'ן דארף. דאס אליין איז שוין א גרויסע אויפגאבע. דער סעקרעטאריאט און ביורא פון הויז וועט אנהאלטען דעם קאנטאקט צווישען דעם עמיגראנט און זיין משפחה אין פוילען. עס פאסירט אפט, אז דער עמיגראנט, אנקומענדיג אין לאנד ווערט צוטומעלט, ער ווייסט נישט וואס עס טוט זיך מיט איהם און ער איבעררייסט דעם קאנטאקט מיט זיין פאמיליע. ס'זענען אויך פארהאן פאלען, ווען דער עמיגראנט רייסט איבער בעוואוסטזיניג דעם קאנ טאקט מיט זיין פאמיליע, און וויל זיי נישט צו שי־קען אויף צו לעבען. אין די אלע פאלען וועט דער סעקרעטאריאט פון הויז זעהען צו אינגעריערען.
ד"ר ווֹדאווינסקי נעהט דאן איבער צו רעדען וועגען דעם אופן

ווי אזוי דעם פלאן צו פערווירקליכען

צו דעם צוועק זאגט ד"ר ווֹדאווינסקי האט זיך אין ווארשא געגרינדעט א קאמיטעט, וואס אין איהם זענען אריין פארשטעהער פון פערשידענע ריכטונ־גען. א חוץ די רעוויזיאניסטען זענען אין איהם פער טרעטען אלגעמיינע ציוניסטען, „מזרחי" און אפילו אונפארטייאישע. דער קאמיטעט שטעהט אויך אין קאנטאקט מיט דעם אלגעמיינעם יודישען קאמיטעט אין פוילען צו פעראייביגען דעם אנדענק פון מאר־שאל פילסודסקי.
ד"ר ווֹדאווינסקי קומט דא צו רעדען פארוואס דער קאמיטעט האט בעשלאסען אנצורופען דאס הויז אויפ'ן נאמען פון מארשאל פילסודסקי. דער דאזי־גער נאמען — זאגט ד"ר ווֹדאווינסקי — וועט זיין א סימבאל און וועט דעם עמיגראנט דערמאהנען, אז ער קומט נישט אין לאנד נאר צוליב זיינע מא־טעריעלע אינטערעסען, נאר אז זיין חוב איז אויך זיך מקריב צו זיין פאר זיין ניי־פאטערלאנד, פונקט ווי דאס האט געטון דער בויער פון פוילען מארשאל פילסודסקי.
דאן ערקלערט ד"ר ווֹדאווינסקי, אז דער קאמי־טעט וועט זיך ווענדען צום פרעזעס פון אלגעמיין־פוילישען קאמיטעט צו פעראייביגען דעם אנדענקען פון מארשאל פילסודסקי, גענעראל וויעניעווא - דלו־גאשאווסקי, ער זאל איבערנעהמען דעם פאטראנאט איבער דער אקציע און אויב ער וועט עס נישט קע־נען צוליב מאנגעל אין צייט, דאן וועט דעם פאט־ראנאט איבערנעהמען גענעראל ארליטש־דרעשער.
ד"ר ווֹדאווינסקי פערזיכערט דאן ווייטער, אז דער יודישער אלגעמיינער קאמיטעט צו פעראייבי־גען דעם אנדענקען פון מארשאל פילסודסקי האט בע שלאסען איינצוארדנען איין דענקמאל אין פוילען און דעם צווייטען אין ארץ ישראל. און דאס זאל טאקע זיין דאס עמיגראנטען־הויז אויפ'ן נאמען פון מארשאל פילסודסקי.
נאכ'ן רעפעראט פון ד"ר ווֹדאווינסקי איז ער־קלערט געווארען א איבעררייס אויף 10 מינוט, בעת וועלכער עס איז פארגעקומען א ענגערע בעראטונג וועגען שאפען א אפטיילונג פון קאמיטעט אין לאדז. אזעלכע קאמיטעטען זענען שוין געשאפען געווארען אין א רייה שטעט פון פוילען.
לויט דעם פלאן און בודזשעט, וואס איז שוין אויסגעארבייט געווארען, וועט דאס אויפבויען דאס עמיגראנטען־הויז וועט בעטרעפען אנ'ערך א פירטעל מיליאן זל.
נאך דער פויזע האט דער פארזיצער ערקלערט, אז עס איז געשאפען געווארען א ענגערער קאמי־טעט אין לאדז, אין וועלכער עס זענען אריין פרעזעס לעוושטיין, ארטור שיק א. א.
אין די נאהענטסטע טעג וועט צום דאזיגען קא־מיטעט צוקאאפטירט ווערען נאך א רייה פערזאנען און דער קאמיטעט וועט צוטרעטען צו דער ארבייט.
נאך דער דאזיגער ערקלערונג שליסט אינזש. על־פערין די אקאדעמיע.

ראדיא - פראגראם

פרייטאג, ד. 21־טען יוני

6.36 — גימנאסטיק. 6.50 — פליטען. 7.20 — ידיעות. 7.35 — פליטען. 8.05 — אוידיציע פאר פאבאראוצעס. 11.57 — צייט־סיגנאל. 12.03 — ידיעות. 12.05 — ידיעות. 12.15 — קאנצערט פאר זומער־וואוינונגען און קור־ערטער. 1.30 — פליטען. 3.15 — בערזע. 3.25 — עקספארט. 3.30 — פלי־טען. 4 — רעפעראט. 4.15 — קאנצערט. 4.30 — שמועס פאר קראנקע. 5 — קאנצערט. 6 — רעפאר־טאזש. 6.15 — „גאנץ פוילען זינגט". 6.45 — פליטען. 7.15 — רעקלאמע־קאנצערט. 8 — פליטען. 8.10 — קאנצערט. 8.45 — ידיעות. 9 — סימפ. קאנצערט. 10 — ספארט. 10.10 — פליטען. 11 — ידיעות, קאמוניקאטען, 11.05 — פליטען.

שבת, ד. 22־טען יוני

6.36 — גימנאסטיק. 6.50 — פליטען. 7.20 — ידיעות. 7.35 פליטען. 8.05 — אוידיציע פאר פא־באראוצעס. 11.57 — צייט־סיגנאל. 12.03 — ידיעות. 12.15 — קאנצערט. 1.05 — פליטען. 2.30 — נייע פליטען. 3.15 — בערזע. 3.25 — עקס־פארט. 3.30 — הערשפיל. 4 פאסט־קעסטעל. 4.15 — קאנצערט. 4.50 — רומענישע נאוועלע. 5 — קאנ־צערט פאר זומער־וואוינונגען און קור־ערטער. 6 — ראטגעבער פאר ספארטלער. 6.15 — „גאנץ פוילען זינגט". 6.45 — אריע פון דער אפערע „האלקא". 7.15 — רעקלאמע - קאנצערט. 7.30 - — לידער. 7.50 — אקטועלע שמועסן. 8 — פליטען. 8.45 — ידיעות. 9 — אוידיציע פאר פאלאקען אין אויס־לאנד. 9.30 — סימפ. קאנצערט. 10 — ספארט. 10.10 — קאנצערט. 11 — ידיעות, קאמוניקאטען 11.05 — קאנצערט.

קאַבינעט-קריזיס אין יוגאסלאוויען

בעלגראַד, 20 (ספּ. טעל.)
יעווטיטש'ס קאַבינעט האָט זיך אָפּגעגעבען אין דעמיסיע. די דעמיסיע איז געווען אַ רעזולטאַט פון די חלוקי-דעות, וואָס האָבען געהערשט אין דער רעגירונג צוליב דער רעקאָנסטרוקציע פון קאַבינעט, וואָס איז פאָרגעשלאָגען געוואָרען דורכ'ן פּרעמיער. 4 מיניסטאָרען האָבען זיך אָנגעגעבען אין דעמיסיע אַרויסרופענדיג אַ קאַבינעט-קריזיס. דער רעגענטען-ראַט האָט די דעמיסיע אָנגענומען, מאָרגען וועט די רעגירונג געשאַפען ווערען וואַרשיינליך דורך סטאַיאַדינאָוויטש'ן.

וואַיעוואָדע האוקע-נאָוואַק אין קאַליש

קאַליש, 20 (טעלעפאָניש)
היינט פריה איז אָנגעקומען קיין קאַליש דער לאָדזער וואָיעוואָדע האַוקע-נאָוואַק און פרוי. פאַרן טריאומף-טויער איז דער וואָיעוואָדע בעגריסט געוואָרען דורכ'ן שטאָט-פּרעזידענט, וועלכער האָט איהם דערלאַנגט דאָס טראַדיציאָנעלע ברויט מיט זאַלץ.

געהיימניספולע דיפּלאָמאַטישע רייזע פון אירלענדישען וויצע-פּרעמיער

קענטאָן, 20 (ספּ. טעל.)
אַקעל, דער וויצע-פּרעמיער פון אירלאַנד איז אַרויסגעפאָהרען אויף אַ בעזוך קיין דייטשלאַנד און פראַנקרייך. די וויזיטען ווערען געהאַלטען אין שטרענגער געהיימניש.

טויט-פערמשפּטער וואַרט אין טויט-שרעק אויף זיין גורל

ניו-יאָרק, 20 (ספּ. טעל.)
דער טריבונאַל אין ניו-יערסי, וואָס האָט היינט בעטראַכט די אַפּעלאַציע פונם מערדער פון לינדבערג'ס קינד, הויפּטמאַן האָט, נאָכ'ן אויסהערען די אויספיהרונגען פון די פערטיידיגער און פּראָקוראָר, אָפּגעלעגט דאָס פאַרלעזען די דעציזיע ביז אויגוסט.

פּראָטעסטען, אויף וועלכע עס קומט נישט קיין ענטפער

דאַנציג (יט"א) די פערוואַלטונג פון דער דאַנציגער יודישע קהלה (סינאַגאָגען-געמיינדע) האָט איבערגעגעבען דעם סענאַט פון דער פרייַ שטאָט אַ פּראָטעסט נעגען די לעצטע פאָרפאַלען אויף איינער פון די דאַנציגער פלאַזשעס, וואו נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטען האָבען געזונגען אַנטיסעמיטישע העצלידער און האָבען געמאַכט שטימונגען נעגען יודען.

אויף דעם פּראָטעסט, וואָס די קהלה-פערוואַלטונג האָט נישט לאַנג געהאַט אַריינגעטראָגען נעגען די אויספיהרונגען פון סענאַט-פּרעזידענט גרייזער האָט נאָך דער סענאַט ביז איצט נישט געענטפערט. די קהלה האָט דעמאָלט געהאַט פּראָטעסטירט נעגען דעם, וואָס דער סענאַט-פּרעזידענט האָט די יודען געמאַכט פעראַנטוואָרטליך פאַר דער וואַלוטע-פּאַניק אין דאַנציג.

Kolektura Loterji Państwowej
I. A. FAJNGOLD
Łódź, Śródmiejska 8, tel. 108-99.
צו אונזערע געעהרטע שפּילער!
די קאָלעקטור פון י. א. פיינגאָלד איז מודיע, אז אלע לאָסען פון דער איצטיגער 33-טע לאָטעריע זענען אויספערקויפט.

פון דער לאָדזער פּראָווינץ

(פון אונזערע קאָרעספּאָנדענטען)

אזאָרקאָוו

אימפּאָזאַנטע לויה פון אַ פערשטאָרבענעם אַרבייטער טוער

נאָך אַ לענגערע קראַנקהייט אויף שווינדזוכט איז געשטאָרבען אין עלטער פון 37 יאָהר דער היגער בונדישער טוער יהושע בענקעל.

אין לויה-צוג האָבען אָנטיילגענומען אַלע היגע יוד. אַרבייטער אָרגאַניזאַציעס מיט זייערע פאָהנער, ווי אויך מאַסען פּוילישע און דייטשע אַרבייטער.

ביים אָפענעם קבר זענען געהאַלטען געוואָרען הספּדים.

פערמשפּט די מערדער פון אַ יודישען סעדער

אין 7 סעפּטעמבער פ. י. האָט דער היגער סעדער חיים ווידאַווסקי געפיהרט אויבס קיין לאָדז.

אויף דער זגערזשער גאַס זענען אַרויסגעשפּרונגען אויפ'ן וואָגען 2 שקצים און געפּרובט אַראָפּכאַפּען אַ טינדעל אויבס. דער סעדער האָט געמאַכט אַ געוואַלד, זענען דאַן די שקצים צו איהם צוגעשפּרינגען און איהם צושטאָכען מיט מעסערס, די שקצים האָט מען פערהאַלטען.

דער יוד האָט אַ לענגערע צייט געקרענקט און שפּעטער געשטאָרבען פון די וואונדען. איבער לאָזענדיג אַן אַלמנה מיט 7 יתומים.

די טעג איז פאָרגעקומען דער פּראָצעס. איינער פון די שקצים איז פערמשפּט געוואָרען אויף 5 יאָהר און דער צווייטער אויף 2 יאָהר תפיסה.

אַ בלבול אויף צוויי מיידלעך

צו דער אלמנה וו. איז אנימאל געקומען אַ פונקציאָנאַר פון דער עלעקטראָווניע אויפמאָהנען אַ חוב.

גראָד איז פרוי וו. אין דערהיים נישט געווען, איהרע קינדער, צוויי מינדעריעהריגע מיידלעך האָבען דעם בעאַמטען געפעטען, אַז ער זאָל זיך צו זיי מטריח זיין אַביסעל שפּעטער, ווען ער טרעפען די מוטער און זי וועט איהם שוין זיכער דעם חוב ערלעדיגען.

די חוצפה פון די מיידלעך האָט דעם „פּריץ" אַזוי אויפגעקאַכט, אַז ער האָט זיך געוואָרפען אויף איינער פון זיי און אָנגעהויבען זי צו בעליידיגען מיט פעטש, די צווייטע האָט דאַן געמאַכט אַ גרויס געוואַלד, ס'זענען זיך צוזאַמענגעלאָפען מענשען.

דער סוף פון דער אַוואַנטורע איז געווען, אַז די צוויי מיידלעך זענען גאָר אָנגעקלאָגט געוואָרען, אַז זיי זענען אָנגעפאַלען אויפ'ן בעאַמטען און דאָס געריכט האָט פער'משפּט די 2 מיידלעך צו 7 טעג אַרעסט. י. פּ.—ט.

וואַרטאַ

אַ שטרייק פון קצבים

ביי אונז זענען פאַרהאַן 2 שוחטים, זקנים, האָבען די קצבים צו זיי גרויסע טענות, אַז זיי זענען שוין נישט פעהיג צו דער אַרבייט. זיי מאַכען דעריבער צו אָפט טריפה בהמות און פערשאַפען זיי דערמיט בעדייטענדע היזקות.

די ביזאַהעריגע פילמאָליגע ווענדונגען פון די קצבים צו דער קהלה-פערוואַלטונג, אַז מ'זאָל די שוחטים איבערשיקען אויף עמעריטור און זיי פערבייטען מיט אַנדערע יונגערע האָבען קיין פעולה נישט געהאַט. בכדי צו צווינגען די קהלה-פערוואַלטונג נאָכצוקומען זייער פערלאַנג, האָבען די קצבים אויפגעהערט צו שעכטען ביי די וואַרטער שוחטים און זיי לאָזען די בהמות שעכטען אין דער פרעמד.

דער רב האָט אָבער דאָס געבראַכטע פלייש גע'אסר'ט דעם רב'ס איסור האָט אָבער אַ קנאַפּע ווירקונג.

זעהענדיג, אַז דער איסור העלפט נישט, האָט זיך די קהלה-פערוואַלטונג געוואַנדען אין דער סטאַראָסטווא, אַז די מאַכט זאָל שטערען דעם אַריינפיהר פון פרעמדער שחיטה, דאָס מיטעל האָט שוין טאַקע יאָ געהאָלפען. פּאָליציי האָט אָנגעהויבען צו מאַכען פּראָטאָקאָלען. דאַן זענען די קצבים געפאַלען אויף אַן המצאה זיי האָבען אינגאַנצען אויפגעהערט צו שעכטען.

דער שטרייק דויערט שוין אַזוי איניגע טעג. א. ב.

לאָדזער נייעס

אַ צופעליגע בעקאַנטע פון אַ וואַרשאַווער סוחר

(א) דער וואַרשעווער סוחר וויקטאָר היימאַן (גענשאַ 13) האָט אין צוג קיין לאָדז זיך בעקענט מיט אַ יונגער סימפּאַטישער דאַמע, וועלכע האָט זיך פאָרגעשטעלט אַלס ביוראַליסטקע. אין צוג נאָך האָבען זיי זיך אָפּגערעדט צו בעגעגענען זיך אין לאָדז אין אַ לאָקאַל. אין דעמזעלבען אָוונד האָט מען זיך ווירקליך בעגעגענט אין אַ לאָקאַל. ביז אַ האַלבע נאַכט געטאַנצט און נאָכדעם גענומען אַ בעזונדערן קאַבינעט. די דאַמע האָט פערלאָזט דעם קאַבינעט פריהער, זי האָט ערקלערט, אַז זי וויל נישט ציהען אויף זיך די אויפמערקזאַמקייט. ווען דער סוחר האָט געוואָלט פערלאָזען דעם לאָקאַל, האָט ער פעסטגעשטעלט, אַז זיין בעקאַנטע האָט מיט זיך מיטגענומען 600 זל. און פערשידענע דאָקומענטען.

היימאַן האָט געמאָלדען דער פּאָליציי, לויט דער קאַרטאָטעקע אין פּאָליציי-אַמט איז געלונגען פעסטצושטעלען, אַז די „דאַמע" איז די 25-יעהריגע אירענאַ באַרטשאַק. מען האָט די באַרטשאַק אַרעסטירט און עהערנעכטען איז זי געשטאַנען פאַרן שטאָטישען געריכט.

דאָס געריכט האָט זי פער'משפּט אויף אַ יאָהר טורמע.

לעצטע צוויי גאַסטשפּילען פון זינאַ גאָלדשטיין

אין „ראָזמאַיטאָשטשי"

היינט און מאָרגען קומען שוין פאָר די לעצטע 2 גאַסטשפּילען פון די בעליבטע אַרטיסטען זינאַ גאָלדשטיין, ספּעציעל פאַר די געזעגנונגס-גאַסטשפּילען איז אויפגעפיהרט געוואָרען די גלענצענדע מוזיקאַל קאָמעדיע אין וועלכע זינאַ גאָלדשטיין האָט איינע פון איהרע בעסטע ראָלען מיט וועלכע זי האָט זיך קונה שם געווען מיט יאָהרען צוריק. „אַ מיידעל צו אַלץ" עס איז קיין ספק נישט אַז די לעצטע געזעגנונגס-גאַסטשפּילען וועלען מאַסענהאַפט בעזוכט ווערען.

אויפטריט פון אַדאַ סאַרי אין העלענאָוו

נאָך אַ לענגערן און ערפאָלגרייכען טורנע אין די הויפּט-שטעט פון אייראָפּאַ, וועט די וועלט-בעריהמטע קאָלאָראַטור-זינגערין אַדאַ סאַרי אויפטרעטען מאָרגען שבת דעם 22 מיט אין איינציגען קאָנצערט. די וועלט-מייסטערין פון טאָן-קונסט וועט אויספיהרען די שענסטע פערלען פון איהר רייכען רעפּערטואַר.

פון 3 דעם זייגער קאָנצערט פון סימפאָנישען אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון בעוואוסטען דיר. ס. פּעטרושקאַ.

קאָנצערט פון „הזמיר" אין העלענאָוו

די פערוואַלטונג פון „הזמיר" האָט בעשלאָסען אין אַ רייהע קאָנצערטען צו דערמעגליכען דעם מוזיקאַלישען פּובליקום פאַר אַ קליינעם פּרייז זיך צו בעקענען מיט די שענסטע ווערק פון דעם פּילזייטיגען רעפּערטואַר פון „הזמיר".

אין דעם ערשטען קאָנצערט, וועלכער קומט פאָר שוין אין קורצען, וועט געגעבען ווערען דאָס קלאַסישע אָראַטאָריום פון יוסף היידן: „די פיר צייטען פון יאָהר".

Dr. Wołkowyski
האָט זיך איבערגעצויגען אויף
ציגעל-גאַס 11, טעל. 238-02
נעמהט אָן אין הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער-שוועכע
פון 8–11 בייטאָג און פון 4–9 אָוונד

Dr. REICHER
פּאָלודניאָווא 28, טעל. 201-93
ספּעציאַליסט
פאַר מענער-שוועכע-בעהאַנדלונג
ספּעציעלע בעהאַנדלונג פון פּראָסטאַטע און פּסיכאָ-אַנאַליזען
נעמט אָן פון 8–11 און פון 5–8 אָוונד

Dr. MICHAŁ URBACH
אינערליכע און נערווען קראַנקהייטען
האָט זיך איבערגעצויגען אויף
ZAWADZKA 15, tel: 148 89
נעהמט אָן פון 1–2 און פון 4–6 נאָכמ.

אונטער דער אַרטיסטישער לייטונג פון ט. פאַליששעווסקי
„TIK! TIK! TAK"
JADZIA ANDRZEJEWSKA
מיטן אָנטייל פון די בעסטע אַרטיסטישע קרעפטען ווי דער פּוילישער פילם שטערן
Faliszewski, Olcza, Carnerra, Chmurkowska. Klimaszewski, Ney Alesso
מיט דעם גאַנצען אויסגעצייכנעטען אַנסאַמבל
דער אָרקעסטער געפינט זיך אונטער דער לייטונג פון סעוו. פּיעטרושקאַ.
פּרייזען פון די בילעטען פון 75 גר. אָן.
היינט פרייטאָג, דעם 21-טן ד. ח: פייערליכע פּרעמיערע א. נ.
היינט 2 פאָרשטעלונגען 8 און 10 אָוונד.

רעווי-טעאַטער
NOWA BAGATELA
פּיעטריקאַווער 94

היינט און פאָלגענדע טעג!
2) Malowana Zasłona
אין דער הויפּטראָלע GRETA GARBO
גרויסער דאָפּעלטער פּראָגראַם!
1) ריייז פון ווינער וואַלץ
אין די הויפּטראָלען:
Magda Shneider, George Aleksander i Leo Slezak
אָנהויב פון די סעאַנסען 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג, שבת, זונטאָג און יום טוב טעג 12 פאַרמיטאָג.
קלאַנג-קינאָ-טעאַטער CORSO
לעגיאָנוב 2/4
דער זאַל איז גוט ווענטילירט.

METRO
פּושעיאָוו 2
מאָרגען, גרויסע פּרעמיערע!
אַ מענש אָהן געזיכט
אויסער'ן פּראָגראַם: קלאַנג צוגאָבען.
אין דער הויפּטראָל Noah Beery
„קייטען פון לעבען"
אויסער'ן פּראָגראַם: קלאַנג-צוגאָבען!
Miraż
גרויסע פּרעמיערע!
היינט צום לעצטען מאָל:
כ'בין אַ דעזערטיר
ADRIA
גלובנאַ 1

גרויסער סענסאַציאָנעלער פילם א. נ.
אין די הויפּטראָלען:
CLAIR GABLE
i JOHN BARRYMORE
היינט און פאָלגענדע טעג!
„נאַכט-פליה"
נעכסטער פּראָגראַם: „דער גנב פון הערצער"
אָנהויב 4 אַ זייגער נאָכמ. שבת, זונטאָג און יום-טוב 12 אַ זייגער בייטאָג
קינאָ-טעאַטער SZTUKA
לאָדז, קאָפּערניקאַ 16a.
טעל. 140-72

די אפיציעלע „בעגרינדונג“ פון די לעצטע אויסבירגערונגען אין דייטשלאנד

א פרישע געלעגענהייט צו טרייבן אפיציעלע אנטיסעמיטישע העצע

פראג (יט"א) צו דער נייער ליסטע אויסבירגערונגען אין דייטשלאנד איז איצט ערשינען אן אפיציעלע „בעגרינדונג“ פון רייכס-אינערן-מיניסטעריום. נאטירליך, ווערט די דאזיגע „בעגרינדונג“ אויסגענוצט צו טרייבן רכילות געגען די אויסגעבירגערטע, וועלכע ווערען כמעט אלע בעצייכענט אלס „יודען“ אדער „באלשעוויקעס“. וועגען לעבען און טעטיגקייט פון די אויסגעבירגערטע ווערען איבערגעגעבען פארדרעהטע אדער פשוט פאלשע טאטזאכען. דער צוועק דערפון איז קלאר: עס געהט וועגען אראפזעצען די מענשליכע און בירגערליכע עהרע פון די אויסגעבירגערטע. עס ווערט אויך געמאכט — זעהר אונגעלומפערט! — דער פרוב צו בעשטרייטען פאקטען, וועלכע זענען בעקאנט דער גאנצער וועלט ווי צבש. דאס שוידערליכע מארטירעריזם און די ערמארדונג פון עריך מיהזאם. אט זענען עטליכע מוסטערן פון די אויסבירגערונגס-מאטיווען.

וועגען ראבינער מאקס אבראהאם, וועלכער איז שוידערליך געפייניגט געווארען אין א קאנצענטראציאנס-לאגער און שפעטער אין תפיסה, ווערט אין דער בעגרינדונג געזאגט, אז ער איז „א יודישער קאנטאר און א ריהרעוודיגער מיטגליד פון אמאליגע מארקסיסטישע קאמפס-פערבאנדען“. אין אויסלאנד — ווערט אין דער „בעגרינדונג“ דערצעהלט — האט מאקס אבראהאם געהעצט געגען דייטשלאנד און פערשפרייט בייזע גרוילי-נאכריכטען.

ד"ר נחום גאלדמאן: „אסט-יוד, איינגעבירגערט אין דייטשלאנד אין 1920, נאך דער נאציאנאלער אויפלעבונג האט ער פערלאזען דייטשלאנד און איז אויפגעטרעטען אלס העצ-רעדנער געגען דייטשלאנד אויף צאהלרייכע פערזאמלונגען אין פערטרעטונג פון אינטערנאציאנאלע יודישע אינטערעסען-פערבאנדען. בעזונדערס האט ער געמאכט פראפאגאנדע פאר'ן באיקאט אויף דייטשע סחורות.“

ד"ר רודאלף הילפערדינג: „א יוד (!), געבוירען אין ווין. 1920 איינגעבירגערט אין דייטשלאנד און דורך די מארקסיסטישע פארטייען דער-הויבען צו רייכס- און שטאטס-מיניסטער. נאך דער נאציאנאל-סאציאליסטישער רעוואלוציע אוועק קיין אויסלאנד. געהערט צום פיהרער-קרייז פון דער עמיגרירטער ס. ד. אין פראג, וועלכער איז בעקאנט אלס מיטעלפונקט פון דער העצע געגען נייעם דייטשלאנד.“

עהנליכעס ווערט דערצעהלט וועגען די אויסגעבירגערטע ד"ר הערמאן בודזיסלאווסקי („פריי-הער רעדאקטאר פון סקאנדאל-בלעטער“), ד"ר קורט הילער קורט לעווי ווערט גערופען לענץ) הייניק ליפמאן, געוו. פראפ. פון דער ברעסלויער אוני-ווערזיטעט ד"ר זיגפריד מארק, וואלטער מעהרינג („יודישער סאלאן-באלשעוויסטישער שריפטשטע-לער“), וויקטאר שיף, ארטור זעהאף, יוסטין שטיינפעלד, פאול וועסטהיים, ד"ר פרידריך וואלף („יודישער ארצט און קאמוניסט“), א. אנד. דער-ביי ווערט וועגען מענשען, וואס האבען קיינמאל מיט יודישקייט גארנישט געהאט צו טון, דער-צעהלט איינפאך, אז זיי זענען יודען.

וועגען דער אויסגעבירגערטער אלמנה פון מיחזאם ווערט דערצעהלט:

„קרעסצענטיא מיחזאם איז די אלמנה פון עריך מיחזאם, דער יודישער אנארכיסט, בעקאנט פון דער צייט פון דער מינכענער ראטען-רעפובליק, זי האט אין פראג דערצעהלט ליגען-געשיכטע וועגען מארטירעריזם פון איהר מאן אין דייטשע קאנצענטראציאנס - לאגערן און וועגען זיין כלומרשטער ערמארדונג. איהרע נישט אמת'ע בע-ריכטען האבען געגעבען דער עמיגראנטען-פרעסע נייעם שטאף צו גרויל-העצע און זענען אונטער אהר נאמען פערעפענטליכט געווארען אויך אין בראשור-פארם“.

צי וועט דער נייער דייטשער שטראף-קאדעקס

שיצען די יודישע רעליגיע געגען בעליידיגונגען און אנפאלען

בערלין (יט"א) די „צענטראל-פעראיין - צייטונג“ מאכט אויפמערקזאם אויף דער פערעפענט-ליכונג פון א נייעם בעריכט פון דער רייכס-קא-מיסיע פאר דער קאדיפיצירונג פון שטראף-קא-דעקס.

די „צ.פ.-צייטונג“ בעמערקט, אז דער דא-זיגער בעריכט ווארפט ליכט אויף דער פארם פון קומענדיגען נייעם שטראף-קאדעקס. מיר מוזען פעסטשטעלען -- שרייבט די צייטונג — אז נישט אין אלע הינזיכטען גיט דער דאזיגער בע-ריכט ענדגילטיגע אויפקלערונגען. אזוי רעדט זיך אין איהם וועגען דעם, אז דער נייער שטראף-קאדעקס וועט פארזעהען תפיסה-שטראף פאר בע-ליידיגען א שטאטליך-אנערקענטע רעליגיאנס-געמיינשאפט אדער די לעהרען, אינסטיטוציעס און ריטואל-פארשריפטען פון אזא געמיינשאפט.

אבער וואס הייסט שטאטליך-אנערקענטע רע-ליגיאנס-געמיינשאפט? — פרעגט די „צ. פ.-צייטונג“. די פראגע איז נאך נישט ערלעדיגט. און עס איז דעריבער נאך נישט קלאר, אין וועלכער מאס דער קומענדער שטראף-קאדעקס וועט ערמעג-לען שוץ דער יודישער רעליגיאנס-געמיינשאפט, אונזער ריטואל, אונזערע געבעט-הייזער און רוהע-פלעצער פון אונזערע פערשטארבענע.

א פאר ווערטער וועגען דער יווא-אקציע אין לאדז

פון ז. רייזען

די אקציע פאר דעם יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט אין איהר ערשטער סטאדיע גייט צום סוף. די אנקומענדיגע וואקאציעס פון איין זייט און פון דער אנדערער זייט דער נאהענטער אלוועלטלי-כער צוזאמענפאהר פון ייווא, וואס מאכט נויטיג מיין זיין אין ווילנע, צווינגען מיך איבערצורייסען די אק-ציע, איבערלאזענדיג זי צו פערענדיגען דער ארטי-גער „געזעלשאפט פריינד פון ייווא“.

עס איז אנ'איינגענעהמער חוב פעסטצושטעלען אז אין דעם אויפבוי פון דעם אלוועלטליכען צענטער פאר דער יודישער קולטור און וויסענשאפט, וואס דער ייווא איז שוין ביים היינטיגען טאג און דארף עס נאך ווערען אין אלץ א גרעסערער מאס, האט די לאדזער געזעלשאפט „פריינד“ געשפילט נישט קיין קליינע ראלע. אויב דער ייווא האט צו א געוויסען מאמענט דערגרייכט דערצו, אז ביז 50 זעלבסטפער-וואלטונגען אין פוילען פלעגען יעהר יעהרליך בע-ווילינגען סובסידיעס פאר דעם אינסטיטוט, איז דער לאדזער מאגיסטראט מיט זיין יעהרליכער סובסידיע פון 3000 גילדען פאר דעם אינסטיטוט געווען פון די ערשטע דאס דורכצופיהרען. שפעטער איז נאכגע קומען דער ווארשאווער מאגיסטראט מיט זיין יעהר-ליכער סובסידיע פארן ייווא אין דער הויך פון 10 טויזענד זלאטעס. פון די אלע מאגיסטראט-סובסי-דיעס וואס פלעגען געבען ביז 25 פראצענט פון דעם ייווא-בודזשעט, איז איצט, אין דער נייער תקופה פון דער בעציהונג פון די פוילישע מוניציפאליטע-טען צו די בעדערפענישען פון דער יודישער בעפעל-קערונג, כמעט ווי גארנישט געווארען. אבער דאך טאר מען נישט מינערען די גרויסע פאליטישע בעדיי-טונג פון דעם פאקט, אז ס'איז געווען א צייט, ווען די זעלבסטפערוואלטונגען אין פוילען האבען עס בע-טראכט פאר זייער חוב צו אונטערשטיצען דעם ווי-סענשאפטליכען צענטער פון דער יודישער נאציאנא-לער מינדערהייט אין פוילען. עס וועט נאך קומען די צייט, ווען מיר וועלען אין פריידען דערמאהנען ווי א פינסטערען קאשמאר די איצטיגע מאגיסטרא-טישע בעציהונג צו די יודישע נויטען, און דאן וועט אויך לאדז דערמאהנט ווערען צווישען די שטעט, וואו די יודישע געזעלשאפטליכקייט האט עס פערשטאנען אויסצוקעמפען איהרע רעכט אויך אויפן געביט פון די יודישע קולטור-אינטערעסען, מיר זענען אפילו א האהר נישט מסופק אין דעם אנקומען פון אזא צייט.

און רעדענדיג וועגען די פערדינסטען פון דער לאדזער „געזעלשאפט פריינד פון ייווא“ פאר דעם יו-דישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט, מוז מען קודם כל דערמאהנען איהר לאנגיעהריגען פארזיצער, דעם אומפערגעסליכען לאזאר פוקס ז"ל. עס איז געווען גאנץ נאטירליך וואס אט דער געטרייער יודי-שער קולטור-טוער דער איבערגעגעבענער פריינד פון די יודישע פאלקס-מאסען, האט זיך אויך געמוזט שטעלען בראש פון דער ארבייט פארן ייווא, אין זיין שטאט, אין לאדז. און פונקט ווי אויף א סך אנדערע געביטען פון דעם יודישען קולטור - געזעלשאפטלי-כען לעבען אין לאדז, אזוי אויך אין דער טעטיגקייט ספערע פון ייווא פיהלט זיך עד היום דער ליידיגער ארט, וואס זיין אומזוניגער טויט, אזוי פאר דער צייט, האט איבערגעלאזט.

און פיהרענדיג איצט די אקציע פארן יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט, דערמאהנען די ייווא-טוער מיט ווייטאג און צער דעם פערשטארבענעם פאר-זיצער, פונקט ווי עס דערמאהנען איהם די אלע וואס זענען אמאל געקומען אין בעריהרונג מיט דער דא-זיגער ליכטיגער פערזענליכקייט.

דער אנדענק פון לאזאר פוקס ווערט פעראייביגט אין ייווא, סיי דורך זיין עזבון, וואס ווערט איבערגע געבען דעם ייווא, סיי דורך א אספיראנטור וואס עס האט בעוויליגט דער ברודער פון דעם פערשטארבע-נעם ש. י. פוקס, סיי דורך דעם בילד פון יאנקעל אד-לער „יודישע זעלנער“ וואס די פערעהרער פון לא-זאר פוקס מיט ה' ק. קאבאקער בראש האבען דער-ווארבען פאר דעם ייווא-מוזיי. אבער אויך די גאנצע אקציע פאר דעם יודישען וויסענשאפטליכען אינסטי-טוט אין לאדז איז אומדירעקט א דערמאהנונג אן דעם אפגעשיידטען איבערגעגעבענעם טוער פאר דער ייווא.

די אקציע אין לאדז האט שוין ארויסגעוויזען, וויפיל סימפאטיע און פערשטענדניש דער צענטער פאר דער יודישער קולטור און וויסענשאפט רופט ארויס ביי דער בעוואוסטזיניגער יודישער געזעלשאפט פון דער צווייט-גרעסטער יודישער קהלה אין פוילען. עס איז זיכער, אז די יעניגע וואס האבען נאך נישט גע האט די געלעגענהייט צו געבען זייער הילף דער אק-ציע, וועלען עס טון איצט. דווקא אין די איצטיגע שווערע צייטען מוזען מיר מיט פערטאפעלטע כוחות שטארקען און פעסטיגען די קולטור - פאזיציעס, וואס זאלען אונז געבען א מעגליכקייט מאראליש אויסצו האלטען די בייזע שטורעמס פון דער וויסטער פינ-סטערער צייט. און צווישען די דאזיגע פאזיציעס איז דער ייווא זיכער די גרעסטע און צוקונפטרייכסטע!

SUDORYN „Ap. Kowalski“ usuwa POT i WOŃ Wystrzegać się naśladownictw.

א שווייצארישער פערטריבענער זשורנאליסט

דערצעהלט וועגען דעם לעבען אין היטלער-דייטשלאנד

דער בערלינער קארעספאנדענט פון דער באזעלער „נאציאנאל צייטונג“ בעהרענס איז ארויסגע-שיקט געווארען פון דייטשלאנד. די טעג האט ער אויף דער איינלאדונג פון די באזעלער סטודענטען געהאלטען א רעפעראט וועגען דער לאגע אין דייטשלאנד. בעהרענס האט צווישען אנדערעס דערצעהלט פאלגענדעס.

דער פרינציפ דעם אלגעמיינעם קולטורעלען ניווא אראפצודריקען איז פולשטענדיג אין הסכם מיט דעם מלוכה-פרינציפ, וואס געבעלס האט פראַ-קלאמירט און נעמליך: „די נאציאנאל-סאציאליס-טישע מלוכה שטרעבט די אויבערע פאלקסשיכטען צוצופאסען צו די אונטערע, להיפוך צו דעם דע-מאקראטיש-ליבעראלען פרינציפ, וואס בעשטעהט אין אויפהויבען די אונטערשטע שיכטען צום לע-בענס-שטייגער פון די אויבערשטע שיכטען“.

דורך בעזייטיגען די אינטעליגענץ און אלע אונאפהענגיגע, קעפ, קען מען מיט א פאלק א גע-חיסע צייט רעגירען גאנץ גוט, ביז עס קומט אנ-בעי דער קריטישער טאג, ווען די רעגירונג ווערט, צוליב דעם מאנגעל פון אונטערשטיצונג פון א גייסטיגער עליטע, פערטריבען צו אלע רוחות.

דאס אויסערגעוועהנליכע און קודם-כל עכט דייטשע אין דער גרויסער דראמע — איז מעהר א איינערליכע נישט געזעהענע דראמע אין דער נשמה פון מענש אליין. דערצו קומט נאך צו דאס געפיהל פון שרעק און פון דער פערזענליכער אונזיכערקייט, וואס ערלויבט יעדען איינציגען — צו עפענען זיין הארץ נאר פאר גאנץ פער-טרויליכע אויערען. דער רעדנער דערמאנט אויך דעם 30 יוני, בעת וועלכען ער איז אויך געווען ארעסטירט און די קרימינאל-בעאמטע האבען איהם געטרייסט, אז צוויי טויזענד זענען שוין דער-שאסען געווארען. איינער מעהר אדער איינער ווייניגער שפילט נישט קיין גרויסע ראלע! טראַ-גישער איז א צווייטער פאל, וועגען וועלכען דער רעדנער דערצעהלט. א יונגער האקסאר אין שויף-שטאפעט איז ארעסטירט געווארען אויף דעם טע-ניס-פלאץ, אהין צו היסען פארוואס האט מען איהם אין לערכענפעלד געשטעלט צו דער וואנד און נאך מיט דער טעניס-ראקעטע אונטערן ארעם דערשאסען.

גרעסערע געזעלשאפטען ווערען איצט אין דייטש-לאנד נישט איינגעלאדענט. מען האט פשוט נישט קיין צוטרוי צו די געסט. ווייל יעדער מיידט אויס צו רעדען וועגען דעם, וועגען וועלכען ער וואלט זאמליבסטען גערעדט. און קלענערע געזעלשאפטען קומען זיך נאר צוזאמען, ווען מען איז פולשטענדיג זיכער, דאס אלע בעטייליגטע וועלען אונטער קיין שום אומשטענדען גארנישט אויסגעבען. ווייסט מען דאך, אז די „געסטאפא“ האט 50 טויזענד אגענטען נישט נאר אין דייטשלאנד, נאר אויך אין אלע עקען וועלט. רייזענדע, וואס קומען צו פאהרען פון דרום-אמעריקא קען פאסירן, אז ווען זיי קומען קיין בערלין, ווייזט מען זיי באלד אויף דער פאליציי א פראטאקאל וועגען דעם וואס זיי האבען דעם און דעם טאג גערעדט וועגען אדאלף היטלער. אין באהן-צוג ריזיקירט דער רייזענדער, אז דער פאַ-סאזשיר ,וואס זיצט איהם געגענאיבער, איז אַנ-אגענט פון דער „געסטאפא“. ביי די טעלעפאן-אפאראטען זענען געמאכט ספעציעלע איינריכטונ-גען, וואס ערלויבען אונטערצוהערען דאס געשפרעך אויף א גרויסען שטח ווייט פון אפאראט.

בעהרענס געהט דאן איבער צו אנאליזירען די פערשידענע שלאגווערטער, וואס זענען אזוי פאפולער אין דייטשלאנד:

„פאלקסגעמיינשאפט“ — נאך קיינמאל איז דער אונצוטרוי פון מענש צו מענש נישט געווען אזוי גרויס ווי איצט. א סך שטעט אין שטעטלען זענען געשפאלטען אין צוויי אדער דריי לאגערן. יעדער דאקטאר, אדוואקאט, לעהרער, אוניווערזי-טעטס-פראפעסאר אפילו גלח, מוז זיין געפאסט דערויף, אז זיין חבר וועט איהם אונטערשטעלען א פוס, כדי זיך איינצוקויפען אין חסד פון העכערע מלוכה.

„רעכטסאיינהייט“ — דער טויזענדיעהריגער חלום פון די דייטשען איז ענדליך מקוים געווארען. אבער צי האט זיך דען אין דער ווירקליכקייט עפעס געענדערט? עס איז נאר געווען א מיטעל צו פער-שאפען גוטע פאסטענס פאר מענשען, וואס האבען געהאט פערדינסטען פאר דער פארטיי. ווייטער איז געבליבען אלץ ווי געווען.

„סאציאלע גערעכטיגקייט“ — דער ארבייטער איז דער אנגעזעהענסטער קלאס אין דער מלוכה, דערביי זענען אבער די לעבענסמיטעל-פרייזען גע-שטיגען און די לויהנען רעדוצירט געווארען. אמת, עס זענען בעשעפטיגט געווארען א סך ארבייטס-לאזע, אבער אלץ אויפ'ן חשבון פון די ארביי-טענדיגע, דערביי זענען די הוצאות אויף קראנ-קען-קאסעס, סאציאלע רעכטען, ארבייטסלאזען-פער זיכערונגען פערקלענערט געווארען אויף 4 מיל-יארד מארק.

און איבער דאס „נייע דייטשע רעכט“! וואס קען מען ערווארטען פון א רעכט, וואס פראַ-קלאמירט דעם גרונד-פרינציפ, אז רעכט איז דאס וואס נוצט פאר דייטשלאנד, און אונרעכט — וואס ברענגט שאדען פאר דייטשלאנד. ביי דער בע-פעלקערונג הערשט דעריבער א גרויסע אונזי-כערקייט בנוגע דעם נייעם דייטשען רעכט, ווייל קיינער ווייסט נישט, וואס ער האט דערפון צו ערווארטען.

דער רייכסקאנצלער האלט גראנדיעזע שלום-רעדעס און בעוואפענט זיך, אז דעם איבריגען אייראפא זאל ווערען שוידערליך — און נאך איז דאס אומגליק-ברענגענדע בוך „מיין קאמף“ די ביבעל פון אלע פארטיי-חברים. עס איז נאך נישט צוריקגעצויגען.

צו וואס מען ריהרט זיך נאר צו, אין דייטשלאנד, שטויסט מען זיך אן אויף צווידייטיגע און פערווישטע בעגריפען. די „דייטשע שפראך האט בעקומען א דאפעלט פנים“.

—=—

Casino
היינט און פאלג. טעג!
פילם, וועלכען מיר האבען נישט געקענט דעמאנסטרירן אין פולען סעזאן. גרויסער טריומף פון פרעכ-טיגען קינסטלערישען שפילען. —
אין די הויפטראלען:
KEY FRANCIS
RICARDO CORTEZ
WARNER OLAND
אין דער ריהרענדער ליבעס - פאעמע, דורכגעפלאכטען מיט עקזאטישען רייץ
די שקלאפין פון „MANDALAY“
ווי אויך דער רעוואלוציאנס מוזיקאלישער באן-פראגראם
אין רוסישער ווירטשאפט

געגען דער פארצעלאציע פון „ציוניזם"

צו דער וועלט-קאנפערענץ פון די אלגעמיינע ציוניסטען אין קראקא

פון ישעיה אוגער

אונטער „פארצעלאציע" פון ציוניזם פער־שטעהט ד"ר טהאָן די צעברעקלונג און צושפּליטערונג פון אזוי גערופענעם אלגעמיינעם ציוניזם אין פערשידענע פראקציעס, גרופּעס, „פליגלען" און „ריכטונגען".

און ער פערשטעהט דערונטער נישט די „נאטירליכע" דיפערענציאציע, וועלכע קומט פון אביעקטיווע און אונפערמיידליכע סיבות, נאר די בעוואוסט־זיניגע, בכיוונ'דיגע, טענדענציעזע „פארצעלאציע", אויסגעפיהרט דורך מענשען מיט א בעשטימטען ציל. עס זענען געקומען מענשען און האבען זיך פשוט איינגעטיילט מיט'ן ציוניזם, איהם „פארצעלירט". אזוי זענען ענטשטאנען גרופּעס, וועלכע זענען דאן אויסגעוואקסען אלס „פליגלען" און פראקציעס ארום דעם קערן, דעם צענטר, ארום דעם אלגעמיינעם ציו־ניזם הייסט עס, און דער סוף איז געווען, אז דער צענטר איז ביסלעכווייז אפּגעשוואכט געווארען און האט פערלוירען זיין השפעה.

דער אלגעמיינער ציוניזם, בעקלאגט זיך ד"ר טהאָן, איז תחלת געווען א אידעאלאגישע ארגאניזא־ציע, וועלכע האט זיך פערנומען אויסשליסליך מיט דער ארגאניזירונג פון יודישען פאלק און מיט'ן צו־גרייטען איהם צו גרויסע און דעצידירענדיגע היסטא־רישע פאדערונגען; ליידער האט ער זיך איצט פער־וואנדעלט אין א ארגאניזאציע, וואס האט זיך גע־שטעלט זעהר פראקטישע אויפגאבען און צילען. די שרעקליכע נויט פון די יודען אין די מזרח־אייראָ־פעאישע לענדער, די געשעהענישען אין דייטשלאנד און די אנדערע פורעניות'ן, וואס האבען בעזונדערס שווער געטראפען די יודען, דאס „היסטארישע כפרה היהנדעל" — האבען געבראכט דערצו, אז עס האט זיך אנגעהויבען א מאסען־איינוואנדערונג פון יודען קיין ארץ ישראל א סך פריהער ווי מ'האט עס ער־ווארט. און ביי אזא לויפעניש, נאטירליך, זענען די בעסטע נישט אלעמאל די שנעלסטע...

דאס הייסט: דער אלגעמיינער ציוניזם איז נישט געווען גענוג שנעל צוליב דער „לויפעניש" און פּאַ־ניק און האט נישט געקענט נאכיאגען די אנדערע, וועלכע האבען בעסער פערשטאנען ווי אזוי אויסצו־נוצען די מאסען־איינוואנדערונג פאר'ן אויפבוי פון לאנד. אזוי האט דער אלגעמיינער ציוניזם פערלוירען זיין קראפט, זיין איינפלוס און די מאכט.

דער וועלט־פערבאנד פון די אלגעמיינע ציוניס־טען האט זיך געשטעלט פאר א אויפגאבע צו באלע־בען דעם „צענטר", אריינצובלאזען אין איהם פרישע כחות און ענערגיע און ווידער צו פערשאפען איהם יענע שטעלונג אין דער ציוניסטישער בעוועגונג, וועלכע ער האט פערנומען בעת ער איז נאך געווען א „אידעאלאגישע ארגאניזאציע, וואס האט ארגא־ניזירט און צוגעגרייט דאס יודישע פאלק צו וויכ־טיגע היסטארישע אויפגאבען".

די וועלט־קאנפערענץ, וואס איז איצט אפּגעהאל־טען געווארען אין קראקא, האט אלזא געזאלט פער־איינינגען די צעשפּליטערטע און אויפס־ניי שאפען א בעזונדערע געשלאסענע און קאנסאלידירטע ארגאני־זאציע פון די אלגעמיינע ציוניסטען.

* * *

דאס, וואס ד"ר טהאן זאגט, איז אויך די מיינונג פון אלע אנדערע „אלגעמיינע" ציוניסטען. שוין זייט יאהרען הערט מען נישט אויף צו רעדען און שריי־בען וועגען דער נויטווענדיגקייט צו רעארגאניזירען און קאנסאלידירען דעם אלגעמיינעם ציוניזם און צו מאכען פון איהם ווידער א ווירקזאמען און לעבענס־פעהיגען פאקטאר אין ציוניסטישען לעבען.

דער פשוט'ער יוד, וועלכער איז נישט קיין רעכ־טער און נישט קיין לינקער, דער סתם־ציוניסט — האט אייגענטליך קיינמאל נישט געקענט פערשטעהן, פארוואס איז עפּעס דער „אלגעמיינער" ציוניזם ער־גער פון די אנדערע פראקציעס און „ריכטונגען" און האט געמוזט דוקא אפּשטעהן, בלייבען הינטער־שטעליג און געהען פון הינטען, בעת די אנדערע האַ־בען זיך אזוי גוט צוגעפאסט צו דעם טעמפּא פון די געשעהענישען, פון דער איינוואנדערונג און דער אויפבוי־ארבייט אין א"י. אזא יוד איז, ווי געזאגט „אנ'אלגעמיינער", א סתם־ציוניסט און וויל, פער־שטעהט זיך, אז זיין „ריכטונג" זאל זיין די מאס־געבענדע און פיהרענדיגע ווי זי איז אלעמאל געווען. ער ווייסט אויך, אז די מענער פון דער ציוניסטישער ליידונג, די פיהרער, זענען דאס רוב „אלגעמיינע". און עס פערדריסט איהם נאטירליך.

ווי קומט עס עפּעס, וואס אלע אנדערע פראקציעס און גרופּירונגען האבען אריבערגעיאגט די „אלגע־מיינע", וועלכע מוזען איצט זוכען עצות און תחבו־לות ווי אזוי זיך ווידער צו שטארקען און צו ווערען אויפסניי א כח אין ציוניזם?

און איז דער דאזיגער ציוניסט א אינטעליגענטער און דענקענדער מענש זאגט ער זיך: אויב דער אלגעמיי־נער ציוניזם האט פערלוירען זיין כח און זיין איינ־פלוס און קען נישט מאכען קיין גלייכע שריט מיט די אנדערע, איז דאס נישט קיין צופאל. נישטא קיין צופעליגקייטען אין לעבען, אלץ האט א גרונד און א סיבה. עס זענען מסתמא געווען פערשידענע סיבות, פאליטישע, ווירטשאפטליכע, סאציאלע, וואס האבען גורם געווען די ירידה פון אלגעמיינעם ציוניזם. מען דארף אלזא גענוי אנאליזירען די סיבות, וועט מען קענען ריכטיג פערשטעהן די געשאפענע לאגע.

און וואס איז דען אייגענטליך פאר אנ'אומגליק, האט מען זיך געפרעגט, וואס די „אידעאלאגישע אר־גאניזאציע", וואס האט געהאט די אויפגאבע מכשיר צו זיין דאס פאלק צו דעם היסטארישען ווערק, האט זיך פערוואנדעלט אין א ארגאניזאציע מיט פראקטי־שע צילען און אויפגאבען?

אוודאי האט זי געמוזט ווערן פראקטיש. דאס האבען געפאדערט די געענדערטע פאליטישע פער־העלטנישען אין א"י, די נייע ארבייטס־בעדינגונגען, די איבערקעהרעניש אין לעבען פון יודישען פאלק און די איינשטעלונג פון גלות־יודענטום צום אויפ־בוי פון דער נאציאנאלער היים. די היינטיגע „אל־געמיינע" זענען דאך נישט יענע פון דעם ראמאנטי־שען פעריאָד פון ציוניזם, ווען מ'האט ערשט גע־דארפט „ארגאניזירען דאס פאלק". היינט האט זיך דער שווערפונקט פון דער ציוניסטישען ארבייט אריי־בערגעטראגען קיין א"י — און דא מוז מען מיטהעל־פען פראקטיש אויפצובויען די היים, מוז מען מיט־העלפען דעם עולה זיך איינצואָרדנען און איינוואָרצ־לען אין דעם לאנד. און דאס טוען אייגענטליך אלע „פליגלען" און ריכטונגען.

מ'קען אלזא גארנישט פערשטעהן, צו וואס איי־גענטליך דארף מען האבען א נייע ארגאניזאציע פון די „אלגעמיינע", און וואס פאר א ספּעציעלע מיסיע און בעזונדערע אויפגאבען האט די דאזיגע ארגא־ניזאציע איצט צו דערפילען אין ציוניזם.

קיינער פון די איניציאטארען האט נאך ביז אהער נישט געגעבען קיין מעהר אדער ווייניגער קלא־רע תשובה אויף די דאזיגע פראגען.

און במילא איז שוין קיין וואונדער נישט, וואס דער וועלט־פערבאנד האט נישט קיין שום פּאזיטיווען פּראגראם. פון א אידעאלאגישער פלאטפארם, אויף וועלכער אלע „ריכטונגען" זאלען זיך קענען איני־גען — דערפון איז שוין אוודאי אפּגערעדט.

* * *

דאס איינציגע „פּאזיטיווע" אין דעם פראגראם פון דעם וועלט־פערבאנד איז די שאפונג פון „אנ'איי־גענער" ארבייטער־ארגאניזאציע. אזוי מיינען די איניציאטארען פון די בעשעפער פון פערבאנד. אבער גראדע דאס דאזיגע „פּאזיטיווע" איז אין גרונד גע־נומען א נעגאטיווער פונקט, אויף וועלכען קיין שום עהרליכער און דעמאקראטיש־געזאנענער „אלגע־מיינער" וועט אויף קיין פאל נישט מסכים זיין.

עס האנדעלט זיך נעמליך וועגען קאמף געגען דער „הסתדרות". נישט געגען דער ארבייטערשאפט אלס פאליטישע פארטיי, נאר געגען דער „הסתד־רות" אלס פראפעסיאנעלע ארגאניזאציע. און געגען דעם מוז פראטעסטירען דאס געוויסען פון יעדען ארענטליכען ציוניסט. אין עס דאך קלאר, אז די קא־פּיטאליסטיש פעראינטערעסירטע ווילען ברעכען די איינינקייט פון דער ארבייטערשאפט און איהר אר־גאניזאציע, בכדי צו קענען עקספּלואטירען די אר־בייטער, דיקטירען זיי דעם לוין, נישט דערלאזען צו קיין שטרייקען א. אז. וו. דאס, נאר דאס קען זיין די כוונה, א נישט איז גארנישט צו פערשטעהן, צו וואס האט מען געדארפט שאפען אנ'אייגענע אר־בייטער־ארגאניזאציע.

ד"ר שווארצבארט, דער איניציאטאר פון דעם וועלט־פערבאנד, האט זיך פערלעגט גראדע אויף דעם דאזיגען פונקט, עפּעס ווי פון דער פערניכטונג פון דער „הסתדרות" וואלט אפּהענגיג געווען דאס גליק פון יודישען פאלק און פון דער יודישער היים.

ד"ר שווארצבארט האלט זיך א פאר יאהר אין איין שרייען צום עולם: פלשתים עליכם! יודען, איהר הארעוועט אויס דורך אייער אינדיפערענטיזם און נאכלעסיגקייט ריכטיגע באלשעוויקעס. געדענקט איהר זענט בלינד און זעהט נישט, וואס אייך דער־ווארט: די „רויטע", די מארקסיסטען ווילען מאכען א כל פון אלץ, פון אייער פראפּערטי פון אייער היים, פון אייער צוקונפט. געדענקט, דאס פאטער־לאנד איז אין געפאהר.

אט אזוי האבען ד"ר שווארצבארט און זיינע אנ־הענגער געפּרובט אנגווארפען אנ'אימה אויפן כלל־ישראל, וואס איז אזוי פעראינטערעסירט אין דעם ער־פאלג פון דעם יודישען אויפבוי ווערק, מ'האט אט די יודען שיער נישט געסטראשעט מיט א נאהענטער דיקטאטור פון די „רויטע". אויך אויף דער איצטי־גער קאנפערענץ האבען א גאנצע רייה דעלעגאטען דערונטער דר. מאסינזאן פון א"י עפּעס אזוי גע־היימניספול גערעדט וועגען „א גרויסער געפאהר", וואס שטעהט פאר דעם ישוב".

אבער דער כלל־ישראל זעהט עפּעס גאר נישט די סכנה און דער ציוניסט פון א גאנץ יאהר, וואס איז געוואוינט צו פרעגען קשיות, דער אהן־חכמה'דיגער, אומפּאליטישער סתם־ציוניסט, שטעלט ווידער א פראגע: צו וואס דארפען מיר נאך א נייע ארבייטער ארגאניזאציע? — אט האבען מיר דאך אין א"י די רעוויזיאניסטישע „הסתדרות לאומית" אנ'ארגאני־זאציע וואס האט זיך אויך געשטעלט פאר אנ'אויפ־גאבע אנטקעגענצווווירקען דער „הסתדרות העובדים" — און וואס האט זי אויפגעטון? — זי האט אריינ־געבראכט אינערליכע רייבונגען און קאמפען צווישען דער ארבייטערשאפט און א גרויסע דעמאראליזאציע אין געוויסע קרייזען.

און פון וואנען, פרעגט מען זיך, נעהמט זיך אזא פערביטערונג, אזא שנאת חנם, וואלט איך געזאגט, געגען דער א"י ארבייטערשאפט און דער „הסתד־רות"? —

זענען דאך אונזערע ארבייטער דער איינציגער שיכט פון דער יודישער בעפעלקערונג אין א"י, וואס איז פערבונדען מיט אלע איהרע לעבענס־אינטערעסען מיט דעם באָדען און דער אויפבוי־ארבייט אין א"י. דער יודישער ארבייטער האט נישט קיין אנדער אויס־וועג אויסער א"י, פאר'ן קאפּיטאליסט איז אומעטום דא א פלאץ. געהט נישט דאס געשעפט אין א"י, זוכט ער זיין פראפּיט ערגעץ אנדערשוואו. דער יודישער ארבייטער קומט לכתחילה צו קיין א"י מיט דער כוונה צו בויען זיין לאנד; ער בלייבט און ברענגט די גרעסטע קרבנות פארן יודישען פאלק און דער יו־דישער היים.

אונזער א"י־ארבייטערשאפט איז דאך שטענדיג געווען אונזער שטאלץ און אונזער גדלות. מיר האבען אלע מאל זיך געצאצקעט מיט אונזערע ארבייטער. איז עמי־צער א פרעמדער געקומען קיין א"י, איז מען איהם גע־גאנגען קודם כל ווייזען דאס וואונדערבארע מענשען מאטעריאל די חלוצים, די אידעאליסטען, וואס זענען גרייט יעדען קרבן צו ברענגען אויפן מזבח פון דער יודישער אויפלעבונג. אין לידער האט מען זיי בעזונ־גען, אין ביכער בעשריבען. א דאנק זיי, אונזערע א"י ארבייטער, האבען מיר געוואונען ביי דער וועלט סימ־פאטיע און צוטרוי, א דאנק זיי בעוואונדערט היינט די וועלט די יודישע ארבייטס־וויליגקייט, די יודישע שווערסטען טייל פון דער אויפבוי־ארבייט.

פון א"י איז דאך געקומען די נייע „רעליגיע פון ארבייט". ווי זשע קומט עס, וואס גראדע די אל־געמיינע ציוניסטען האבען זיך געשטעלט פאר די ער־שטע אויפגאבע פון זייער „רענעסאנס" אנצוהויבען א קאמף געגען די דאזיגע איינציגע יודישע ארגאני־זאציע וועלכע טראגט אויף איהרע פּלייצעס דעם שייערסטען טייל פון דער אויפבוי־ארבייט.

עס איז געווען אנ'אומגליקליכער איינפאל מצד די איניציאטארען פון וועלט־פערבאנד צו מאכען די פראגע וועגען דער שאפונג פון א נייער ארבייטער אר־גאניזאציע פארן הויפּט פונקט פון „פּראגראם", קיין שום דעמאקראטיש געזאנענער ציוניסט וואלט נישט געקענט געבען זיין צושטימונג צו אזא רעאקציאנע־רען אויפטו. און דערפאר מאקע איז ביי דער אפּשטי־מונג איבער דער דאזיגער פראגע געקומען צו אזא „צוזאמענשטויס" פון די מיינונגען אז מ'האט גע־מוזט פונאנדערלאזען דעם „קראקאווער פארלא־מענט".

די פערטע וועלט קאנפערענץ פון וועלט פער־באנד איז אלזא אדורכגעפאלען, פאלקאמען אדורכ־געפאלען.

דער גרעסטער טייל „אלגעמיינע" האבען זיך אפּ־געטיילט און טאקע תיכף דא אין קראקא געשאפען א בעזונדערע „וועלט־פעראייניגונג".

די „פארצעלאציע" פון ציוניזם געהט אלזא ווייטער אן..

דער ווירטשאפטליכער קריזיס איז נישט נאר א „פריווילעגיע" פון אונזער צייט

גרויסע שטארקע קריזיסן חזר'ן זיך איבער אין אלע צייטען

דער בעקאנטער פראנצויזישער שריפטשטעלער ד'ארמעסאן האט פערעפענטליכט א בוך וועגען דעם ווירטשאפטליכען קריזיס אבער, נישט וועגען דעם איצ־טיגען וואס מיר לעבען איצט אדורך נאר וועגען קרי־זיס פון יאהר 1857. לויט ד'ארמעסאן זענען מיר גע־וואוינט, יעדען ווירטשאפטליכען קריזיס, וואס מען לעבט אדורך צו האלטען פאר דעם גרעסטען דעם „אומפערגלייכליכען קריזיס פון דער וועלט". ד'ארמע־סאן בעווייזט אז מיר זענען חלילה נישט פריווילי־גירט — אויב מען קען זיך אזוי אויסדריקען — אין דעם אומגליק און אז אין אלע צייטען זענען געווען קריזיסען.

אזוי איז אויך געווען אין יאהר 1857, א ווירט־שאפטליכער פון ביז דאן נאך אומבעקאנטער איינ־טענסיוויטעט. אין אין אקטאבער 1857 אויסגעבראָ־כען אין די פעראייניגטע שטאטען און האט מיט א אונגלויבליכער שנעלקייט ארומגענומען ענגלאנד, דייטשלאנד, פוילען, סקאנדינאווישע מלוכות, ארויס־רופענדיג אין גאנץ אייראפּע אויסערגעוועהנליך ערנ־סטע ערשיטערונגען. נאר איין פראנקרייך האט זיך בעוויזען אויסצוהיטען געגען די פאקטארען וואס האַ־בען דעזארגאניזירט דאס ווירטשאפטליכע לעבען פון אייראפּע.

ד'ארמעסאן ציטירט אין זיין בוך דעם ראפּארט פון גראף דע סאנטיזש צום פראנצויזישען אמבאסא־דאר אין וואשינגטאן וועגען א רייזע וואס די ניו־יאָרק שאפענע באהן־געזעלשאפט אין אמעריקא האט איינ־געאָרדענט לכבוד דעם פרעזידענט. דער ראפּארט שיל־דערט א אימפּאנירענד בילד פון דער דעמאלדיגער פראספּעריטי אין טשיקאגא, וואס זיין פארט האט דאן „עקספּארטירט אזויפיל לאנדווירטשאפטליכע ארטיקלען ווי גאליץ און אדעס צוזאמען".

„דער געזעלשאפטליכער פראבלעם וואס די רעגי־רונג פון די פעראייניגטע שטאטען האט צו לעזען" — האט געשריבען גראף דע סאנטיזש — „איז אונ־פערגלייכליך פשוטער ווי די פּראבלעם וואס עס דאר־פען לעזען די אייראפּעאישע רעגירונגען. דא בע־שטעהט די שווערינקייט אין פערטיילען אויף ריזיגע שטחים א אונבעדייטענדע צאהל ארבייטס הענד. ביי אונז דאגעגען דארף מען א ריזיגע צאהל ארבייטס־הענד איינאָרדנען אויף א זעהר בעגרעניצטען שטח".

אבער אין משך פון נישט גאנצע דריי חדשים, האט דאס בילד וואס דער פראנצויזישער דיפּלאמאט האט געשילדערט זיך פולשטענדיג געענדערט. אין סעפּטעמבער 1857 האבען אויף די ניו־יאָרקער בער־זעס פּלוצלונג אנגעהויבען צו פאלען די באהן אק־ציעס. דאס איז געווען דער ערשטער סימפּטאם פון צוזאמענבראך פון דער אמעריקאנישער פּראספּעריטי. דר. שעפּץ האט אין זיין מעמאָריאל פון יאהר 1858 געשריבען, אז זייט יאהרען האט מען אויף די האנ־דעלס מערק זיך בעמיהט אויפצושרויפען די פרייזען. אויף אלע סחורות. דער וואוקס פון עקספּארט און אימפּארט איז איבערגעשטיגען 20 מאל אזויפיל דעם וואוקס פון דער בעפעלקערונג; דער רעזולטאט דערפון איז געווען א אונערהערטע פערגרעסערונג פון דער קאנקורענץ־פעהיגקייט פון דער בעפעלקע־רונג.

דער אמעריקאנישער האנדעל האט זיך פערע־כענט, אננעהמענדיג א אויסערגעוועהנליכער סיטו־אציע פאר א אייביגען צושטאנד. עס האבען זיך אנ־געהויבען שאפען ריזיגע לאגערען פון סחורות. דער עקספּארט פון לאנדווירטשאפטליכע פּראָדוקטען קיין אייראפּע האט זיך פערקלענערט, נאך דעם ווי די לעצ־טע צוויי יאהרען האבען זיך אויסגעצייכענט מיט א אויסערגעוועהנליכען שניט. אבער אין אמעריקא האט מען זיך דערפון גארנישט געמאכט פונקט ווי די א־מאליגע קאניונקטור וואלט געדארפט אנהאלטען אויף אייביג. מען האט זיך בעמיהט אויפצוהאלטען די הוי־כע פרייזען, אויף די לאנדווירטשאפטליכע פּראָדוק־טען, וואס דאס איז מעגליך געווען נאר דורך מאַ־סענהאפטען אנזאמלען פון סחורות און ארויסציהען פון קאנסום פּראָדוקטען וואס וואלטען געקענט פער־נוצט ווערען ווען די פרייזען וואלטען פערקלענערט געוואָרען.

אנהויבענדיג פון אקטאבער 1857 האט זיך דער עקאנאמישער קריזיס פערוואנדעלט אין א מאנעטא־רען וואס האט צוטרייסעלט די יסודות פון באנק־ווע־זען. דאס זענען געווען רעזולטאטען פון דער ליבערא־לער קרעדיט־פּאליטיק, מיט וועלכע עס צייכענען זיך אויס די „קאניונקטורען". צווישען דער בעפעלקערונג איז ענטשטאנען א קריזיס פון פערטרויען און א שטערבען ארויסצונעהמען פון די בענק די אפּשפּאַ־רונגען. אונטער דעם איינפלוס פון די אפּטע באנק־באנקראטען האט דאס פובליקום דעם צוטרוי פערלוי־רען אפילו צו די סאלידסטע בענק. עס איז דעריבער פערשטענדליך אז דאס האט ווידער גורם געווען צו א צוזאמענבראך פון דער וואלוטע.

גלייכצייטיג מיטן וואקסען פון קריזיס איז אויך געשטיגען די ארבייטסלאזיגקייט. די פאבריקען וואס האבען נישט געהאט קיין אפּזאץ פאר זייערע סחורות האבען געקינדיגט די ארבייטער. אזוי ארום האבען צוויי דריטעל פון די בעשעפטיגטע פערלוירען זייער ארבייט. אין א געוויסען מאמענט האט דער קריזיס דערגרייכט אזא צושטאנד אז דאס לעבען אין די פער־איניגטע שטאטען איז ווי אפּגעשטארבען געווארען.

ד'ארמעסאן שטעלט פעסט, אז דער קריזיס פון 1857 האט ביי די אמעריקאנער איבערגעלאזט א איי־נגנארטיגע פילאזאפיע. דער דעמאלטיגער „ניו־יארק הערלד" האט געשריבען: „מיר האבען איבערגע־לעבט שווערע צייטען. אונזערע סוחרים האבען באנ־קראטירט, אונזערע באנקען האבען געמוזט אפּשטע־לען זייערע צאהלונגען, אלע פערפוילטע טיילען פון אונזער האנדעלס ארגאניזם זענען אפּגעפאלען, עס זענען אונז געבליבען נאר די געזונדע, די ענגלישע און פראנצויזישע אינדוסטריע וועט פערלירען א טייל אדער די גאנצע זייערע חובות. אבער די רייכטימער וועלען בלייבען ביי אונז...

א אינטערעסאנטער ביטראג צו דער האנדעלס מאָ־ראל פון אונזערע היינטיגע חובות פון דער וועלט... און דאך וועלען זיי איצט מוזען פערלירען און איי־ראפּע וועט בלייבען ביים רייכטום.

אייגען=ליבע און העלדען=ליבע

(קלאנגען און אפקלאנגען) — פון לעא קעניג

מענשען האבען ליב גרויסע מענשען. דער קולט פון דער פערזאן, דער העלדען־קולט האט שטענדיג מעלעכט צווישען מאסען און לעבט איצטער אפשר שטארקער ווי ווען עס איז פריהער אין דער געשיכטע.

„שׂום לנו מלך" האבען מאסען און פעלקער שטענדיג געשריגען און שרייען איצט — אין אונזער האלב דעמאקראטישער און האלב געבילדעטער צייט — נאך העכער ווי שטענדיג.

ס'איז גענוג אפילו אנ'איבערפלעכליכען בליק א ווארף טון אויף אונזער איצטיג וועלטעל, אויף אלע היינטיגע פעלקער און לענדער. און דאס ערשטע וואס וואהפט זיך אין די אויגען איז דער קולט פאר העלדען.

אויף פערשידענע לשונות, אין פערשידענע וואריאציעס און מיט פערשידענע סאציאל פאליטישע כוונות נאר פון אלע לענדער, פון אלע עקען פון דער וועלט קומט דער הייזעריגער און טעמפער געשריי, לעבען זאל אונזער העלד, אונזער פיהרער! איבעראל הערשען איצט די „בעסטע, גרעסטע, און גזאלבטעסטע מענשען"... איבעראל: אין די רעוואלוציאנערסטע, רעאקציאנערסטע און קאנסטיטוציאנעלסטע לענדער.

און אין לענדער וואו „אלמעכטיגע גרויסע מענשען" הערשען נאך נישט, בענקט מען דאכט זיך נאך זיי און מען זוכט און מען געפינט א ממלא מקום אויף וועמען די בענקשאפטען אויסצולאזען. דורך וועמען די בענקשאפטען צו בעפרידיגען.

מען זוכט און מען געפינט די פאסענדע פערזאן — און אמאל גאר דעם פאסענדען מאנעקען — אויף וועמען דעם העלדען מאנטעל אויפצוהענגען.

צי דער מענשליכער מין איז טאקע אזוי רייך מיט אזוי פיל אויסערגעוועהנליכע גרויסע מענשען, אדער דער רוב פון די „גרויסע מענשען" וואס האבען געהערשט, און הערשען איצינד איבער פעלקער און לענדער זענען נישט מעהר ווי „גליקליכע צופעליגע מאנעקענס" אויף וועלכע פעלקער מיטן צושפיל פון געוויסע בעדינגונגען העננען אויף זייער בענקשאפט נאך א מיסטעריעזען געזאלבטען, און אויסלייזער — אויף דער פראגע האט נאך די געשיכטע און סאציאלע פסיכאלאגיע קיין קלארען און בעשטימטען ענטפער נישט געגעבען.

ווי אין הענדערסאנס בעריהמטע מעשה'לע פאר קינדער האט די געשיכטע א סך בעריהמטע היסטארישע העלדען בעוויזען אין זייער נאקעטקייט, כדי מיט א פאר יאהרהונדערטע שפעטער זיי ווידער צו בעקליידען מיט העלדישע צויבער מלבושים.

„ווען נישט דער ווערסאילער שלום — האט אן ענגלישער לארד דא אנימעלטען זיך אויסגעדריקט, (און אין א רעדע וואס איז דוקא פריינדליך צום איצטיגען דייטשלאנד) — וואלט היטלער אפשר נאך עד היום געווען נישט מעהר ווי א וויענער שילדען מאלער".

איז עס אמת? איז היטלער דער מעכטיגסטער פון אלע היינטיגע דיקטאטארם נישט מעהר ווי א צופעליגער האטשיק, אויף וועלכען א בעליידיגט גרויס פאלק האט אויפגעהאנגען זיינע לעצטע האפנונגען און בענקשאפטען?

און דאך קען מען נישט מיט אבסאלוטער זיכערקייט לייקענען אז אין א היטלער (צי א מוסאליני, צי ביי וועלכע עס איז אנדערען פון די היינטיגע פאליטישע הערשער) לעבט נישט א רעזערוואואר אינדיווידועלע שעפערישע ענערגיע וועלכע האט זיך געמוזט ארויסרייסען און ארויסווייזען. אפילו אהן דעם ווערסאילער שלום, אפילו ביי אנדערע פאליטישע און עקאנאמישע בעדינגונגען.

ווען נאפאלעאן יואלט נישט געווען נאפאלעאן, וואלט ער נישט געווארען, לאמיר זאגען א גרויסער דיכטער צי פאמפלעטיסט?

אונזער פסיכאלאגישע און פעדאגאגישע וויסענשאפטען זענען נאך צו יונג, אז מיר זאלען קענען מיט וויסענשאפטליכער פינקטליכקייט פערענטפערען די פראגען.

אבער נאך אינטערעסאנטער אפשר איז די פראגע: איז דער העלדען קולט א נאטירליכער פונדאמענטאלער אינסטינקט ביי מענשען און מאסען, אדער, אזוי צו זאגען, נאר א צווייטער איינגעפלאנצטער אינסטינקט, א פועל יוצא פון א אמת נאטירליכען געפיהל פון אייגענער שפלות, דערשלאגענקייט און האפנונגסלאזיגקייט?

איז נישט די העלדען ליבע א פראדוקט פון יעדען איינעמס נישט פערפולטער אייגען־ליבע?

יעדער מענש יעדער פשוטער בשר־ודם, ווי מען רופט עס, האלט אין דער אמתען פון זיך אן עולם ומלואה און ער גלויבט אז ער וואלט געקענט איבערקעהרען וועלטען: אין יעדען גרויען מענשען לעבט א גרויסע יום־טוב'דיגער ראמאנטיק, און אזוי ווי ער קען דאך ראמאנטיש נישט לעבען, קיהלט ער זיך דאס ראמאנטישע הארץ מיט א ראמאנטישען העלד.

און אפשר דערפאר „קלויבען אויס" מאסען ס'רוב זייערע העלדען פון זייערע אייגענע רייהען. א געוועזענעם שילדען מאלער, א געוועזענעם שמיד, א געוועזענעם „קליינעם קארפאראל".

דערמיט בעפרידיגט ער זיין אייגען ליבע. דאס גרויע מענשעלע ווען ער קניהט כורעים פאר זיין דער העלד, קומט ארויס פון זיין גלייכען, ווייל ער דער העלד, קומט ארויס פון זיין לייבען, ווייל ער איז א געוועזענער פאלקס־מענש. און ער איז געקאנטען פון דער אייגענער גרוי ברוינליכער ליים...

ער קיהלט זיך דאס הארץ: איך האב נישט געקענט עולה לגדולה זיין איז דאך טאקע א מחאה, וואס שמעריל אדער געציל — א נאש בראט — איז עולה לגדולה געווארען.

סאנטשא־פאנטשא בעדינט דאן קיכאטן ווייל אין זיין אייגענעם גרויען און ניכטערען איך האט אמאל געלעבט און געהאפט א ראמאנטישער דאן קיכאט.

די ליבע פון מענשען צו אויסערגעוועהנליכע העלדען דערמאהנט אפט אן דעם געוואלטיגען כוח וואס שונד ליטעראטור און שונד פילמען האבען אויפן גרויסען עולם.

דער קונסט מבין, דער מענש מיט געשמאק קען נישט פערשטעהן ווי אזוי מיליאנען מענשען קענען זיך קוויקען מיט „שמאטעס" וואס האבען קיין טראפען לעבען און געדאנק נישט אין זיך.

און דאס איז דערפאר ווייל דער מבין פערשטעהט נישט אז דער „עולם" לייענט נישט און קוקט נישט אויף די שונדיסטישע קונסט ווערק, נאר ער לעבט זיי דורך מיט אלע פיבערען און חושים, און זעטיגט און בעפרידיגט מיט די אויסגעטראכטע באמבאסטישע „גלענצענדע און שפאנענדע מעשיות" זייערע אייגענע ארימע, גרויע, האלב הונגעריגע לעבענס.

מיליאנען ליבע־הונגעריגע פרויען און מענער זעטיגען זיך מיט די ליבעס פון די האליוואוד „סטארען" און העלדען פון די שונד ראמאנען.

און די זעלבע מיליאנען, און נאך פיל מעהר מיליאנען, מאכטלאזע שוואכע בירגער בעפרידיגען זייערע סאציאל־פאליטישע אמביציעס און אייגען־ליבע מיט די גרויסע מעשים און זשעסטען פון זייערע פאליטישע העלדען און פיהרער.

און ביידע סיי דער עכטער שונד־ראמאניסט, און סיי דער מאדערנער דיקטאטאר, זענען אמתע שליחי־ציבור: זיי בעפרידיגען די גרויע אימפאטענץ און אייגען־ליבע פון דערשלאגענע יחידים און מאסען.

אנ'אנטיסעמיטישע ענציקלאפעדיע

אַ געהילים בוך פון די נאַציס, וואס איז נאר בעשטימט פאַר רייכע אַריער

פון יעקב לעשצינסקי

איך האב איצט בעקומען אנ'אפצוג און פאטאגראפיעס פון א ענציקלאפעדיע וועגען יודען און יודענטום, וואס די דייטשע נאציס גיבען ארויס. איך האב שוין לאנג געוואוסט אז אזא ענציקלאפעדיע ווערט ארויסגעגעבען; אז זי ווערט אבער נישט פערקויפט פריי. נאר צוגעשיקט צו מענשען וועגען וועלכע זיי האבען גענויע און זיכערע ידיעות, אז זיי זענען נישט קיין יודען און נישט קיין יודען־פריינד. איצטער האב איך ענדליך די מעגליכקייט צו געבען דעם לעזער א קלארע פארשטעלונג וועגען דער דאזיגער ענציקלאפעדיע.

דאס אינטערעסאנטסטע אין דעם דאזיגען לעקסיקאן איז געוויס דער אריינפיהר און די ערקלערונגען פון די רעדאקטארען און ארויסגעבער. מיר וועלען טאקע פון זיי ברענגען גרעסערע ציטאטען. דער לעקסיקאן הייסט: „סיגיללא ווערי" וואס עס איז דער טייטש: „דער שטעמפעל פון אמת". דער לעקסיקאן איז געווידמעט „יודען, יודען־פריינד און יודען־פיינד פון אלע צייטען און לענדער. גאנץ בעזונדערס פון דייטשלאנד. זייער תורה, זייערע זיטען און מנהגים. זייער גנבים־שפראך, זייערע פאלשע נעמען, זייערע געהיימע קרייזלעך".

ביז איצט זענען שוין ערשינען פיר בענדער; יעדער באנד האט 120 זייטען; ס'וועלען נאך ערשיינען צוויי בענדער. די ארויסגעבער זענען „די וועלט ליגע געגען דעם שקר" און דער „פערבאנד פון אריש קריסטען". יעדער, ווער ס'בעשטעלט דעם לעקסיקאן מוז אונטערשרייבען פאלגענדע ערקלערונג:

„איך בין נישט פון יודישער אפשטאמונג און האב נישט אין זיך נישט קיין יודיש בלוט און האב נישט קיין יודישע קרובים. איך פערפליכטע מיך דאס בוך קיינעם נישט פערקויפען און קיינעם נישט שענקען". (

„איך ערקלער ביי מיין עהרען ווארט אז איך בין נישט קיין הינטערגעשטעלטער שליח פון וועמען עס נישט איז".

ווי ס'זעהט, בעווארענט מען זיך, אז קיין יוד זאל בשום אופן נישט קאנען בעקומען די דאזיגע אויסגאבע.

דער לעקסיקאן ווערט געשאפען „צום אנדענק פון די געפאלענע קרבנות פון אלע פעלקער אין דער מלחמה 1914—1918 וואס איז ארויסגערופען געווארען פון דער ג... עפטס־ וועלט און פון יודען".

די מיטארבייטער פון לעקסיקאן זענען צושפרייט איבער דער גאנצער וועלט — שווייץ, אמעריקע, פראנקרייך, איטאליען, ענגלאנד, סקאנדינאווישע לענדער, יאפאן, רוסלאנד און דער עיקר, פערשטעהט זיך דיי־[illegible].

אין דער פאררעדע ווערט געבעטען מחילה ביי די וואס זענען על פי טעות פעררעכענט געווארען פאר יודען אדער פאר געמישטע און ס'ווערט אויך ערקלערט אז אלע פראטעסטען אפלייקענונגען, ערווידערונגען אדער אנקלאגעס פון יודען וועלען ווערען איגנארירט. ווייל די רעדאקציע שטעהט אויפן שטאנדפונקט אז מיט יודען קאן מען נישט האבען קיין דין־ודברים און מען קען זיך מיט זיי נישט משפטען און נישט לאדען. „דער עהרען־קאדעקס פון דער מענשען ראסע איז גאר אנדערש פון קאדעקס פון דער גנבען־ראסע און פון איהרע נאכשלעפערס" — „גנבען־ראסע", מיינט מען, פערשטעהט זיך יודען, אין דעם אריינפיהר ווערט אפגעגעבען א סך פלאץ די בעווייזען, אז יודען זענען א „גנבען־ראסע", א פאראזיטען פאלק פון אנהויב פון זייער קאפיטעל איז איינער שיקראנץ, וואס האט נישט לאנג אויך ארויסגעגעבען א גאנצען בוך, אין וועלכען ער בעמיהט זיך צו דערווייזען אז יודען זענען נישט געווארען נאר געבוירען געווארען פאראזיטען.

יעדען אבאנענט ווערט צוגעזאגט אז זיין נאמען וועט קיינעם נישט ארויסגעגעבען ווערען, אויך די נעמען פון די מיטארבייטער ווערען נישט אנגערופען ווייל „סלויפען ארום פראנק און פריי געניג אמתע פערברעכער און ווילדע חיות". דערביי גיט די רעדאקציע צו: „אויב יודען וועלען אונז בעשולדיגען אין פחדנות, אין פייגהייט, איז דאס פאר אונז גאר א קליינע זארג, זאלען זיי, מיר רעכענען זיך נישט מיט זיי. און אזוי ווי יודען ווערען נישט צוגעלאזט אויף קיין היטלער פערזאמלונגען, כאטש דארטען ווערט דאך וועגען זיי גאנץ וויניג גערעדט, אזוי איז אויך דאס דאזיגע בוך געשריבען פון נישט־יודען, אהן יודען, איבער יודען, אבער נישט פאר יודען".

ווי דער דייטשער מנהג איז, זענען א סך זייטען אפגעגעבען אויף ליטעראטור־ און קוועלען־אנווייזונגען, פערשידענע קירצונגען און סימנים, איינטיילונגען און סיסטעמאטיזירונגען, הכלל געמאכט לויט אלע געזעצען און פיהרונגען פון אמתער וויסענשאפט.

די רעדאקציע ערקלערט פארוואס זי האלט זיך ביים סדר לויטן אלף־בית און נישט לויט בעזונדערע בעשעפטיגונגס גרופעס. אדער לויט לענדער און מלוכות, ווייל ביי יודען און פאר יודען זענען נישט פאראן קיין גרעניצען: אין גאליציען געבוירען ווערט א יוד אין אמעריקא סענאטאר אדער פרעדיגער פון א סעקטע און שטארבט אין אפריקע אלס בעזיצער פון גאלד־גרובענס". אדער: „דער יוד איז אומעטום און ערגעץ נישט: א יודישער דיכטער איז איינצייטיג א טעאטער דירעקטאר און א פרויען הענדלער; א יודישער קאמערציען ־ ראט איז א קאמוניסט, פון צייט צו צייט א דיכטער און א עטישער שריפטשטעלער; א ווירטשאפטס ־ פאליטיקער ווערט ביי זיי פלוצים א מאכער פון קינסטלערישע ווערק".

דער לעקסיקאן בעגנעהמט זיך נישט נאר מיט יודען און מיט אפשטאמענדע פון יודען, נאר אויך — און זעהר א סך — מיט די „יודען־קנעכט". די לעצטע כאראקטעריזירט דער אריינפיהר אזוי:

„דאס זענען מענשען פון שוואכען כאראקטער. און אפט פיזיש נישט געזונטע מענשען, נישט פולווערטיגע, וועלכע ווערען גרינג אנגעשטעקט פונם יודישען פאראזיטען סם, אין דער שולע, אין דער היים אדער אין דער קירכע, פון יודישע ליטעראטען, דאקטוירים, אדער אדוואקאטען. דערגענערירטע, בעוואונדערען זיי די יודישע ריהרעוודיגקייט".

רעדענדיג וועגן די יודישע ענציקלאפעדיעס, זאגט דער אריינפיר, אז זיי זענען אויסגעפוצט און צוגעפוצט ווי די יודישע דאמען אין די קור־ערטער ניצא אדער באדען־באדען.

די רעדאקציע דערצעהלט, אז זיי גרייטען צו א זאמלונג פון יודישע פארטרעטען פון דער גאנצער וועלט, א זאמלונג וואס וועט ערשט ווייזען, אז יודען זענען נישט קיין מענשען־ראסע נאר א „גנבען־ראסע" א געבוירענע פאראזיטען־ראסע

די מיטארבייטער פון דער נאצי ־ ענציקלאפעדיע וועלען נישט אפטון זייער ארבייט און זיך אומקעהען יעדער צו זיין בגיגואט לעבען אדער פריוואט בעשעפטיגונג נאר וועלען פון זיך שאפען די גרונדגרופע אדער די באזע פאר דער אלוועלטליכער אינטערנאציאנאלער אנטיסעמיטישער ארגאניזאציע.

די „סעגיליא ווערי" „דער שטעמפעל פון אמת" וויל פריהער פון אלץ און מעהר פאר אלץ זיין א אינטערנאציאנאל בוך, און ס'ווערען שוין געפיהרט אונטערהאנדלונגען מיט פראנצויזישע, ענגלישע, שפאנישע, שוועדישע און אנדערע פערלאגען וועגען איבערזעצען דאס בוך אויף די דאזיגע שפראכען כדי ס'זאל ווערען „א לעהרבוך פאר אלע פעלקער".

די רעדאקציע בעריהמט זיך אז „אנגעהעריגע פון אלע פעלקער פון דער וועלט" האבען געגעבען געלד געשענקט און געבארגט, כדי צו מאכען מעגליך דאס צוזאמענשטעלען און ארויסגעבען פון דאזיגען ווערק און די רעדאקציע האפט, אז א דאנק דער דאזיגער צוזאמענארבייט וועלען די פעלקער ענדליך פערשטעהען, אז „נישט דייטשלאנד איז זייער פיינד, נאר דאס יודענטום". די רעדאקציע שרייט אויס צום סוף פון דער הקדמה:

„די מחלוקת צווישען אונז דייטשען און אנדערע פעלקער מוז אויפהערען; זי איז נאר אין די אינטערעסען פון די יודען. די פעלקער מוזען געמיינזאם לעזען זייערע פראגען און דער „אליאנס איזראעליט אוניווערסעל" אנטקעגענשטעלען א נישט־יודישען ראסען־ריינעם און ראסען ־ געזונטען פערבאנד אונטער דער פיהרונג פון דער נארדישער ראסע, וועמענס ערשטע ארבייט דארף זיין אפשאפען גלייכע רעכט פון יודען. גאט מיהלען מאהלען פאמעליך. אין וועניגער ווי הונדערט יאהר וועט מעהר קיין יודען־פראגע נישט זיין. זיי וועלען פערשווינדען פון צווישען די פעלקער. און קיינער וועט זיי נישט קענען און וועט זיי נישט דארפען קענען".

„די פיהרער פון די פעלקער מוזען אבער האבען ביי זיך בעראטער, וועלכע זאלען ווייטער שטודירען דאס לעבען פון די יודען און דאס יודענטום: כדי צו ווארענען און פערהיטען אז די פעלקער זאלען שוין קיינמאל נישט ארונטערפאלען אונטערן יאך וואס די קינדער פון יעקב און דוד האבען טויזענדער יאהרען אין איהם געהאלטען די פעלקער".

די נאצים זענען נישט נאר פארזיכטיג, נאר אויך ווייטזיכטיג, מענשען מיט א ווייטען קוק!

פון דעם אלעם ווערט אבער אויך קלאר, אז כאטש די יודען „קלייבען זיך חרוב מאכען איראפא", ארבייטען די נאצים פונדעסטוועגען אויס פלענער ווי אונז חרוב מאכען. און קלויבען זיך גאר נישט די מפלה איינצונעהמען.

וואס פאר א גלענצענדען מאטעריאל שטעלט צו די נאצי־ענציקלאפעדיע צום לאכען! לידער אבער איז עס נישט נאר צו לאכען!

געשיכטע פון יודען אין לאדז

די סיסטעמען פון גאַרן-פערקויף

פון ד"ר פ. פרידמאַן

(נאָכדרוק־פערבאָטען)

די בעציהונגען צווישען די לאַנעריסטען און די וועבערס און בכלל די גאַנצע אינערליכע אָרגאַניזאַציע פון גאַרן־האַנדעל שטעהען אונטערן צייכען פון איין פרינציפּיעלען פאַקט: די ברייטע מאַסע פון די וועבער־פּראָדוצענטען שטעלט מיט זיך פאָר אַן׳אומפערמעגליכען עלעמענט, וועמען עס פעהלט אויס יעדער אַרט קאַפּיטאַליסטישער באַזיס פאַר פיהרען זיין פּראָדוקציע. כדי זיך צו דערהאַלטען און בכדי צו דערהאַלטען אין בעוועגונג זיינע אַרבייטס־וואַרשטאַטען מוזען זיי פון ערשטען מאָמענט אָן זיך משתתף זיין וועגען רעגירונגס־אונטערשטיצונגען, און אַז די דאָזיגע לאָזען זיך אויס, נאָך די ערשטע האָ־נתחשים פון זייער בעזעצען זיך אין לאָדז, זענען זיי אָנגעוויזען אויף פּריוואַטע הלוואות. דער באַזיס פון זייער עקזיסטענץ איז דער קרעדיט פון רויה־מאַטעריאַלען. אזוי אַלזאָ בינדט זיך, פון דער ערשטער מינוט אָן, דער גאַרן־האַנדעל מיט דעם קרעדיט־דערטייל פון רוי־מאַטעריאַלען און געלד, ווייל דער בלויזער רוי־שטאָף קרעדיט האָט אָפט דער וועבער נישט געהאָלפען. דעם אַהט קרעדיט האָט זיי (די וועבערס) געגעבען אין „גאַרן און אין געלד״, למשל, מאַטראָט, אויב דער לאַנעריסט האָט פערלאַנגט א גאַראַנטיע, אָדער א משכון האָט איהם דערמאָלט דער וועבער געגעבען אין זאַך, אָהן וועלכער ער האָט זיך געקענט בעגעהן: — דאָס שטיק סחורה, וואָס ער האָט אַראָפּגענומען פון וואַרשטאַט און דער פערקויף פון וועלכען עס האָט איהם, איבעריגענס, נאָר פערשאַפט שוועריגקייטען. לסוף בירגערט זיך איין דער מנהג אַז א סך לאַנעריסטען נעהמען אָפּ ביי די וועבערס פאַר די זיי קרעדיטירטע רויה־שטאָפען און געלד, זייערע אויסגעאַרבייטע סחורות, דער דאָזיגער סיסטעם איז, אין תחילת בעקוועם פאַר ביידע צדדים, מיט דער צייט אָבער, קאָמפּליצירט ער זעהר שטאַרק די ראָל פון דעם לאַנעריסט, וועלכער ווערט פון א סוחר — א לוינער, און נישט זעלטען אויך א אינדוסטריעלער. איבערלאָזענדיג די בעהאַנדלונג פון דעם דאָזיגען ווירטשאַפטליכען פּראָצעס פאַר דעם ווייטערדיגען קאַפּיטעל, וועלען מיר דערווייל זיך צוקוקען צו די אופנים פון גאַרן פערקויף.

דער פערקויף פון ביינוועל־גאַרן איז פאָרגעקומען אויף דריי־ערליי אופנים: פאַר קאַסע, אויף קרעדיט און פאַר דעם אומבייט פון אויסגעאַרבייטע סחורות.

די שריפט פון לאָדזער שטאַט־פּרעזידענט פון 1 יולי 1844 גיט אָן פאָלגענדיגע פרייזען פון א פונט האָזען גאַרן, לאָקאָ לאָדז, לויט וועלכע די גאַרנס זענען דורך די לאַנעריסטען פערקויפט געוואָרען צו די וועבערס:

קעטע נומער 40. פאַר קאַסע 44 און א האַלב, ביז 45 קאָפּיקעס, אויף קרעדיט 46—47 קאָפּיקעס. אומבייט אויף אויסגעאַרבייטע סחורות — 49 א האַלב, ביז 50 קאָפּיקעס, קעטע נומער 50. פאַר קאַסע — 52 און א האַלבע קאָפּיקע, אויף קרעדיט — 53 א האַלבע ביז 55 קאָפּיקעס. אומבייט אויף אויסגעאַרבייטע סחורה — 56 א האַלב, ביז 58 קאָפּיקעס קעטע נומער 60. פאַר קאַסע — 81 קאָפּיקעס, אויף קרעדיט — 82 א האַלב, ביז 85 קאָפּיקעס, אומבייט אויף אויסגעאַרבייטע סחורות — 86 ביז 90 קאָפּיקעס. קעטע נומער 70. פאַר קאַסע — 95 קאָפּיקעס, אויף קרעדיט — 96 א האַלב, ביז 98 און א האַלבע קאָפּיקע, קעטע נומער 80. פאַר קאַסע — 1 רובעל, 20 קאָפּיקעס, און קעטע נומער 100, פאַר קאַסע — 1 רובעל 50 קאָפּיקעס.

די פרייזען פון שום. זענען, אָפּהענגיג פון נומער און סאָרט, בילינגער געווען פון א האַלבע, ביז 15 קאָפּיקעס אויפן פונט.

די פרייזען פון רויטען גאַרן, עכט: פאַר קאַסע — 1 רובעל מיט 2 קאָפּיקעס, אויף קרעדיט — א רובעל צעהן, ביז 1 רובעל 20 קאָפּיקעס, אומבייט — פאַר קאַסע 60 קאָפּיקעס, אויף קרעדיט פון 65—68 קאָפּיקעס.

ווי מיר זעהען, אַלזאָ, זענען די טייערערע סאָרטען גאַרן (נומער 80 און נומער 100) וועלכע זענען בענוצט געוואָרען צו דער אויסאַרבייטונג פון בעסערע סחורות פערקויפט געוואָרען נאָר פאַר קאַסע, די דאָזיגע סאָרטען האָבען, הפנים געקויפט נאָר די פערמעגליכערע וועבערס, די אָרימערע וועבערס דאַגעגען וואָס האָבען אויסגעאַרבייט געמיינערע סאָרטען סחורות האָבען זייערע גאַרנס גענומען אויף באָרג. דער אומבייט ווידער אויף אויסגעאַרבייטע סחורות — די פּרימיטיווע פאָרם פון לוין־סיסטעם, איז געוואָרען אַנגעווענדעט נאָר ביי די בילינערע גאַרן סאָרטען.

געוועהנליך איז דער קרעדיט דערטיילט געוואָרען אויף דריי חדשים, פאַר דעם קרעדיט האָבען די סוחרים גענומען פון 3 ביז 6 פּראָצ. וואָס עס האָט אויסגעמאַכט, אין דורכשניט פון אַנדערטהאַלבען ביז 3 קאָפּיקעס טייערער, אויפן פונט גאַרן. די וועבערס האָבען זיך בעקלאָגט, אַז די לאַנעריסטען דערטיילען קרעדיטען נאָר צו הויז־בעזיצער, אונטער א וועקסעל גאַראַנטיע, אָדער אויף אַנ׳עוויקציע איבערן גאַנצען פערמעג, לויט א נאָטאַריעלען אַקט. אָבער דאָס איז איבערגעטריבען — ווי מיר וועלען עס ווייטער זעהען, האָבען די לאַנעריסטען דערטיילט קרעדיטען טיילמאָל אָהן שום ערבותן, און בכלל האָבען פון זייערע קרעדיטען גענאָסען אין דער ערשטער רייהע די אָרימערע וועבערס, וואָס האָבען קיין אומבעוועגליכע אייגענטומקייטען לגמרי נישט פערמאָגט.

די סטאַטיסטיק וועלכע איז נוגע 8 בעדייטענדיגסטע, לאָדזער לאַנעריסטען (דערונטער 7 יודען) וועט אונז געבען א געוויסען פאָרשטעל וועגען דעם פערנעהם און אופן פון די דאָזיגע האַנדעלס־אָפּעראַציעס.

לויט די ידיעות וואָס די לאַנעריסטען האָבען אין 1844 איבערגעגעבען דעם אַמטס־געהילף פון דער גובערניאַלער מאַכט פערקויפען: פאַר קאַסע, ק. טרענקלער צו 20 וועבערס, ש. זאַלצמאַן (צו 30 וועבערס, ל. מאַמראָט צו 150 וועבערס, ב. באַהאַריער צו־10 וועבערס, און ה. בעהם צו 24 וועבערס, צוזאַמען קויפען פאַר קאַסע 234 וועבערס, אויף באָרג נעהמען ביי: טרענקלערן 90 וועבערס, ביי זאַלצמאַנען — 280 וועבערס, ביי בראַנאַווסקין — 90 וועבערס, ביי זיידעמאַנען — 80 וועבערס, ביי לאַנדען — 200 וועבערס, ביי מאַמראָטען — 120 וועבערס, ביי באַהאַריען — 40 וועבערס, און ביי בעהמען — 48 וועבערס. צוזאַמען נעהמען אויף באָרג 948 וועבערס. פאַ ראַויסגעאַרבייטע סחורה נעהמען גאַרן: ביי זאַלצמאַנען — 250 וועבערס, ביי בראַנאַווסקין — 240 וועבערס, ביי זיידעמאַנען — 35 וועבערס און ביי באַהאַריען — 60 וועבערס. צוזאַמען, ווע־

די אויפערשטע אַנגאַבען פון די לאַנעריסטען, זע־
בערס וואָס נאָהמען גאַרן פאַר אויסגעאַרבייטע סחורות 585.

נען דורך די וועבערס קוועסטיאָנירט געוואָרען און זיי האָבען בעשטעטיגט אַז אויף באָרג נעהמען נישט מעהר ווי 100 וועבערס און די איבעריגע וועבערס (848) נעהמען איצט נישט אויף באָרג, נאָר זיי זענען געבליבען שולדיג, פאַר גאַרן פון די פריהעריגע יאָהרען. אין דער דאָזיגער גלייכשטעלונג פון די וועבערס איז פאַראַן א גרויסער אמת: אין נאָוועמבער 1844 האָבען צו דעם צוואַנג וועבער־צעך אַנגעהערט אַרום 1050 וועבערמייסטער און, ווען מיר צוזאַמענעהמען די סומעס פון די אַלע דריי קאַטעגאָריעס אין דער דערמאָנטער סטאַטיסטיק וועלכע נעהמט אַרום די קליענטעלע נאָר פון 8 לאַנעריסטען, אין לאָדז, וועלען מיר בעקומען א ציפער פון אַזש גאַנצע 1769 וועבערס (234 פּלוס 948, פּלוס 585). דעריבער דאַרף מען, אין הסכם מיט דעם בעמערק פון די וועבערס, אַביסעל רעדוצירען די צאָהל פון די נעהמער אויף באָרג. אויסערדעם דאַרף מען אָננעהמען אַז א סך וועבערס האָבען זיך איינגעשאַפט גאַרן אויף ביידע, אָדער אַלע דריי אופנים, (ד.ה. פאַר קאַסע, אויף קרעדיט און אומבייט אויף סחורה א.ד.גל.) און זיי זענען דעריבער אין דער דערמאָהנטער סטאַטיסטיק, צוויי אָדער דריי מאָל פערעכענט געוואָרען.

בכל האופן טראָץ איהרע אַלע אומפּינקטליכקייטען, בעווייזט אונזער סטאַטיסטיק אַז אויף קרעדיט און סחורה אומבייט איז פערקויפט געוואָרען א סך מעהר גאַרן ווי פאַר קאַסע. די דאָזיגע ערשיינונג איז נישט בלויז א רעזולטאַט פון שווערען ווירטשאַפטליכען קריזיס, וועלכען די לאָדזער אינדוסטריע האָט אין יאָהר 1844 אַדורכגעמאַכט, ווייל אפילו אין נאָרמאַלע צייטען איז דער גאַרן האַנדעל פאָרגעקומען אין עהנליכע פאָרמען. אַזאַ אָרגאַניזאַציע פון גאַרן האַנדעל איז, קודם כל א פועל יוצא פון דער ווירטשאַפטליכער סטרוקטור פון די קאַפּיטאַליסטיש שוואַכע מאַסען פון די בעלי־מלאכות — וועבערס. דער סיסטעם פון קרעדיטירען גאַרן און אויסאַרבייטען איהם אויף פערטיגע סחורות, איז געווען דער גורם צו שפּעטערדיגע דערהאַבענע פאָלגען: אויפן פאָן פון די קרעדיט בעציהונגען איז אויסגעוואַקסען אין לאָדז א לוין אינדוסטריע, עס זענען ענטשטאַנען א סך קאָנפליקטען צווישען די לוינער און כאַלופּניקעס. עס האָבען זיך ענטוויקעלט פערשידענע פאָרמען פון עקספּלאָאַטאַציע א.ד.גל.

וואו געפינט זיך מיין ווייב?...

דערציילט פון א שטרויענעם אלמן — איבערדערציילט כמעט ווערטליך פון י. אבערזשאַנסקי

יודען, — ווינשט מיר מזל טוב! ס׳זאָל זיין אין א מזלדיגע שעה, זאָל גאָט געבען מ׳זאָל שוין פון איצט אָן הערען גוטע בשורות איינער פון אנדערען. איהר פון מיר און איך פון אייך. מיר זאָלען אַלע אויסגעלייזט ווערען פון גלות. פון קריזיס, פון די ענדעקעס, און — פון די ווייבער!

איך בין שוין מיט מזל אויסגעלייזט געוואָרען, אויף גאַנצע צעהן וואָכען אויסגעלייזט געוואָרען פון דעם ביטערען גלות־ווייב. צעהן וואָכען נישט טראָגען דעם כאָמעט אויף די פּלייצעס. צעהן וואָכען בעפרייט זיין פון דעם נאָכקוקער, פון דעם דעה־זאָגער, פון דעם הויזען־טאַשען־קאָנטראָלער, איך האָב שוין מיט־מזל משלח געווען דעם „באַגאַזש״, ס׳איז מיר אַראָפּ אַנ׳עול פון קאָפּ. א באַרג פון די פּלייצעס — איך בין שוין מיט־מזל א סלאָמיאַני וודאָוויעץ, דאָס געמליכע־צו הערען פון אייך גיך און געשווינד!

אמת, ביז איך האָב זי געזעהען אויף יענער זייט ראָגאַטקע, ביז איך האָב זי מיט דעם „אנסאַמבל״ געזעהען זיצען אויף דער באַהן, האָב איך, נישט פאַר איך געהאַכט, געזעהען דעם טויט פאַר די אויגען. א קליינינקייט, היינטיגע צייטען משלח זיין אַזאַ „באַגאַזש״. יעדען מוז מען עפּעס מאַכען. איהר א צוויי, דריי טיך קליידלעך. א זיידען קליידעל, א מאַנגאַל־קלייהעל. פלוטשענקעס, א פּיזשאַמע, רויטע הויזען און בלויע הויזען, קאָמפּיעלאַקעס און אַנדערע שמאָכנעס. איצט לעטשלעך, פּאַנטאָפּעלקעס און זאָקען — גאַנצע טיצען. הויכע זאָקען און שקאַרפּעטקעס, און וואו איז דאָס קליינוואַרג? אַנציגלעך און קלידלעך, סוויטערלעך. פּיזשאַמקעס און באָד־הייזלעך, שיכלעך און זעקלעך, פאַר די יונגלעך א פוסבאַל און פאַר די מיידלעך ראַקעטען מיט באַלעמלעך צו שפּילען טעניס. איצט ליעזשאַקעס, האַמאַקעס און אַנדערע מכשירים!? א גאַנצע וואָך האָט זיך מיין בייטעל נישט פערמאַכט. פון דער פריה ביז ביינאַכט. האָב איך געהערט דאָס לידעל:

— „מענזשושו, פלאַטש״. מ׳האָט געהאַלטען אין איין ליוועדען „סחורה״ און איך האָב געוויינט און געציילט — ווי א טאַטע האָב איך געצעהלט.

איצט דערצעהל איך עס שוין אין פריידען. געלויבט השי״ת, אַז איך בין שוין מיט מזל א סלאָמיאַני וודאָוויעץ. וואָס איך האָב ענדליך דערלעבט צו פערמאַכען דעם בייטעל, וואָס איך הער שוין מעהר נישט דעם שלאָגער „מענזשושו פלאַטש״. איך בין מיר א פרייער מענש, פריי ווי א פייגעלע, אויס שלאָף אויס שלעפּ־פערד, אויס מאַן, אויס טאַטע, איך בין א קאַוואַליר און פיהר מיר א פּראַווודזשיווע קאַוואַלערסקע לעבען.

דאָס ערגסטע איז אָבער די ערשטע וואָך. ביז „מ׳אַרבייט זיך איין״, ביז מ׳בעקענט זיך מיט דער בעלי־הבתישקייט. האָב איך טאַקע די ערשטע וואָך פון מיין „פרייהייט״ צו זינגען און צו זאָגען, וואָס איך טו טרעף איך דערנעבען. האָב איך מיר אָפּגעמאַכט אייער, האָב איך זיי, אנשטאָט זאַלץ בעשיט מיט פאַרין־צוקער. האָב איך מיר געמאַכט א גלאָז טיי, האָב איך אַריינגעשיט קוואַספּאָרנע, קאַווע האָב איך געמאַהלען אויף דער פלייש מיהל, געה איך אַוועק פון דער שטוב לאָז איך שטעקען דעם־שליסעל אין דער טיר. קום איך אַהיים זעה איך א שליסעל, מאַך איך א געוואַלד:

— „פּאָליציאַ, זלאָדזשעיע!״ קומט א פּאָליציאַנט, שטעלט זיך אַרויס אַז ס׳פעהלט נישט קיין פּאָדים. און אַזוי ווי איך בין אַסעקורירט געגען גנבה האָט מען מיר געמאַכט א „פּראָטאָקאָל, אַז איך האָב סימולירט גנבה, כדי כ׳זאָל בעקומען די אַסעקוראַציע...

דעם צווייטען טאָג נעהם איך אין דער פריה א ביסעל וואַסער צום וואַשען. לאָז איך אויף דעם קראַן ווערט אין דער שטוב א מבול, ס׳וואַסער גיסט אַראָפּ צום שכן אונטער מיר, רופט מען א שלאָסער און מ׳רייסט אויף די טיר און מ׳מאַכט „פּאָזשאָנדעק״...

צינד איך אין אָוועגד אָן דעם עלעקטריע פערגעם איך אין דער פריה צוריק אויסצולעשען, ברענען אַלע לאָמפּען א גאַנצן מעת לעת ווי אויף א חתונה.

אָבער דאָס אַליץ איז גאָרנישט, די ערשטע וואָך געהט עס אַביסעל שווערליך. ביז מ׳געוואוינט זיך צו צו דעם קאַוואַלערסקע לעבען, טרעפט מען דערנעבען, אָבער שפּעטער געהט ער „יאַק נאַ מאַשלע״. דאָס ערגסטע איז אָבער מיט די געסט. די געסט, וואָס יאַוויען זיך און געבען מיר קיין רוה נישט.

די היינטיגע וואָך באַלד ווי איך בין געבליבען אַליין אין דער שטוב, איך ליג נאָך ווי א פּריץ איינער אַליין אין בעט. קלינגט מען ביי דער טיר.

— „קטאָ טאַם״? פרעג איך.

— „פּראָשען, סוואָי״ — האָט א קוויטשענדיג פרויען קולבעל געענטפערט.

העז? ווער איז דאָס דער „פּראָשען״? ווער קען דאָס זיין דער „סוואָי״? האָב איך געהאַט א ישוב־הדעת: יאָ עפענען צי נישט עפענען? זאָל איך עפענען, ווי פּאַסט דאָס, א זשאָנאַטע, איינער אַליין אין דער שטוב, עפּעס איז עס דאָך נישט מעשה הסיר.

נישט עפענען? ווי קאָן מען עס זיין אַזאַ דבר אחר? ווי קאָן מען עס לאָזען שטעהען אונטער דער טיר אַזאַ זיסען „פּראָשען״? ווי לאָזט מען עס נישט אַריין אַזאַ „סוואָי״ וואָס צוגעהט ממש אין אַלע אברים? מ׳דאַרף דאָך האָבען א האַרץ פון א טאָטער! והשני!, וועל איך דאָך קיין פערענטפערונג נישט האָבען אויף יענער וועלט, און וואָס וועלען זאָגען מענשען? מ׳וועט דאָך זאָגען אַז איך בין א בהמה, און כ׳דאַרף קייען שטרוי. האָב איך טאַקע בעשלאָסען צו עפענען.

— „ז׳קיעם מאַם זאַשטשיט?״ — האָב איך געפרעגט דער יונגער בלאָנדינקע, און זי געבעטען זיצען.

— „באַרדזאָ פּשעפּראַשאַם״, האָט זי געענטפערט, כ׳בין נישט געקומען צו אייך „וו׳גאָשטשע״ נאָר גאָר....

— „צאָ זאַ רוזשניצאַ?״ האָב איך מיט א שמייכעלע געענטפערט. „פּשעטשעש פּאַני יוזש יעסט... פּראָשען... ניעך פּאַני ספּאָטשני״. האָב איך זי אָנגענומען פאַר איהר פּוכיג הענטעל.

— „אַדוואַל שען פּאַן״! — האָט זי א קלאַפּ געטון איבער דער האַנד. זייט נאָר נישט אַזוי שמיאַלע. איך בין מיך נישט געקומען צו אייך באַווייען. נאָר...

— נאָר וואָס?

— איך בין געקומען איהר זאָלט מיר בעצאָהלען דעם רעכנונג!

— א רעכנונג? וואָס פאַר א רעכנונג?

— אָט האָט איהר דעם רעכנונג, איך בין אייער פרוים שניידערין. ווי לאַנג וועל איך לויפען נאָך די פּאָר זלאָטעס!

— אַזוי גאָר? א רעכנונג גאָר? אַבי כ׳האָב געמיינט ...

— וואָס האָט איהר געמיינט. איהר אַלטער דאָן זשואַן, איהר...

איז וואָס מיינט איהר איז געווען דער סוף? דער סוף איז געווען איך האָב רעגולירט דעם רעכנונג. איך האָב מיך נישט געהאַנדעלט און ווען זי איז אַוועק האָט זי מיך געפרעגט:

— „קיעדי שען זאַבאַטשימי?״..

אַזוי געהט עס כסדר, די „געסט״ לאָזען מיך קיין אויג נישט צוטון, און צום שלימזל דווקא פון „ווייבליכען געשלעכטס״. אַמאָל קומט א יודענע מיט א בוך אונטערן אָרעם, און קריכט גלייך אין שלאָף צימער אַריין, און דערלאַנגט לשון:

— פּאַניע פּלאַכטע, אייער ווייב וועט זיך בראָטען אויף דער זון און זיך טובלען אין די בלויע מיטקעס, און וואָס וועט זיין מיט מיין לעבער? מיט מיינע בריסטען?

— ווער זענט איהר דען?

— די קצבטע! איהר זעהט סאַרע געשוואָלען בוך איך האָב אַז געשוואָלען זאָלען ווערען אַלע מיינע שונאים, און די וואָס פרעסען מיין לעבער און מיינע בריסטען אויף טשאָפּ!

האָב איך די יודענע קוים אוספּאַקאָיעט און צוגעזאָגט צו ערלעדיגען.

ווי די קצבטע איז אַרויס איז געקומען א צווייטע יודענע, די געוועלבערין אויך מיט א ויצעקו:

— אויף ליעטניסקעס וועט עץ כאַליען? אַנזעצערס! „זווילעסוויוועניקעס״, פּרעסערס, פאַר פרעמד געלד״!

נאָך די געוועלבערין איז געקומען די פישערקע, האָט זי געמאַכט אַזעלכע יעלות, אַז איך האָב געציטערט ווי א פיש, א קשיה אויף א פישערקע? און דערצו ליג איך אין בעט. ס׳קאָנען זיך נאָך צוזאַמענלויפען מענשען, א יודענע אין דער שטוב. איך ליג אין בעט. זי מאַכט געוואַלדען — וואָס וועט מען טראַכטען, וואָס?

אַזוי געהט עס כסדר, איינער אַרויס און א צווייטע אַריין, יעדע זינגט מיר אָז א פּזמון, און צום שלימזל זענען אַלע מיין ווייבס „וויעזשיטשעלעס״ — פון „אידעלען געשלעכטס״ און א טבע האָבען זיי צו קומען פּונקט אין דער פריה ווען איך ליג נאָך אין בעט. — נישט געדאַכט זאָלען זיי ווערען, די ווייבער!

אָבער דאָס אַליץ בין איך אייך מוחל, דאָס זענען אַליץ זאַכען צו וועלכע א סלאָמיאַני וודאָוויעץ מוז זיך צוגעוואוינען די ערגסטע מפּלה האָב איך אָבער געהאַט דעם פערגאַנגענעם פרייטאָג, דעם ערשטען שבת, הייסט עס.

פערגאַנגענעם פרייטאָג האָב איך מיך געגרייט אַרויסצופאָהרען צו מיין ווייב אויף דער לעטניסקע, האָב איך איינגעקויפט אַליץ וואָס א לעטניק דאַרף מיטנעהמען פאַר דער לעטניטשקע. דער טשעמאָדאַן איז שוין געווען פול־געפּאַקט, די פּעקלעך זענען אויך שוין געווען גרייט, און ווען איך בין שוין געווען אויף דער גאַס בין איך געבליבען שטעהען:

— וואוהין? וואוהין פאָהר איך? וואו, אויף וועלכער לעטניסקע וואוינט מיין ווייב? איך האָב זי גאָר פערגעסען צו פרעגען.

שטעה איך מיט דעם „פּראָוויאַנט״ אין מיטען גאַס און קלער: וואו וואוינט מיין ווייב? אין ווישניאָווע? פּאָדעמביע? אפשר קאָלומנע? און אפשר גאָר איר גלאָוונע? קלער היינט, קלער מאָרגען, דער זייגער רוקט זיך, וואָס טו איך, מיט דעם באַגאַזש? וואָס וועט מיין יודענע זאָגען? וואָס זי וועט זאָגען וועט זי דאָך זיין גערעכט.

איהר ווילט וויסען דעם סוף? דער סוף איז געווען אַז איך בין דעם ערשטען שבת געבליבען אין לאָדז, צוזאַמען מיטן באַגאַזש. דעם שבת וואָס איך האָב געהאַט דאָ און מיין יודענע דאָרט, ווינש איך נישט מיינע שונאים.

איצט פרעג איך אייך:

— רבותי, אפשר ווייסט איהר וואו ס׳געפינט זיך מיין ווייב? ווער ס׳ווייזט וואו זי געפינט זיך ווערט געבעטען געגען בעלוינונג צו... האַלטען עס בסוד און מיר נישט וועגען דעם מודיע צו זיין, אפשר וועט זי אויך פערגעסען מיין אַדרעס, בין איך א געהאָלפענער מענש! ...

האָבען יודען ערפונדען דעם אלפאבעט?

די נייע אויסגראָבונגען איך לכיש און וואָס זיי לערנען אונז

פון ד"ר א. גינזבורג

סער טשאַרלס מאַרסטאָן, א באַקאַנטער ענגלישער ארכעאָלאָג, האָט דאָ לעצטענס גערעדט אויף ראַדיאָ־וועגען די נייעסטע אויסגראָבונגען וואָס זענען מיט פופצן יאָר צוריק געמאַכט געוואָרען אויף דעם פּלאַץ וואו די אַלטע שטאָט לכיש (לאַכיש) איז געשטאַנען. די דאָזיגע אויסגראָבונגען זענען געמאַכט געוואָרען אונטער דער אויפזיכט פון דעם העברעאישען אוניווערזיטעט אין ירושלים.

איידער מיר קומען צו דעם, וואָס סער מאַרסטאָן האָט געזאָגט, גלויב איך, אז עס וועט זיין נישט איבעריג צו געבען דעם לעזער אין קורצען די געשיכטע פון לכיש.

איצטער איז מעהר נישטאָ אזא שטאָט, וואָס זאָל זיך רופען לכיש, יענע אַלטע שטאָט איז שוין לאַנג חרוב געוואָרען אויף דעם פּלאַץ וואו די אַמאָליגע לכיש איז געשטאַנען. געפינען זיך איצטער בלויז חורבות, גאַנצע בערג מיט חורבות — חורבות אויף חורבות.

לכיש איז אָבער געוועזן איינע פון די עלטסטע שטעט אין פּאַלעסטינע. זי האָט עקזיסטירט לאַנג פריער איידער די יודען זענען אַנגעקומען קיין כנען. א געוויסער ענגלישער ארכעאָלאָג מיט דעם נאָמען בליס האָט נאָך מיט קנאַפּע פערציג יאָהר צוריק דאָרטען געמאַכט אויסגראָבונגען און האָט דאָרטען געפונען אכט פערשידענע שטעט פון פערשידענע פעלקער בעגראָבען איינע אונטער די אנדערע, ער האָט זיין בוך א נאָמען געגעבען „דער קבר פון שטעט."

אין תנ"ך ווערט לכיש צום ערשטען מאָל דערמאַהנט אין יהושע. דאָרטען ווערט דערצעהלט אז יהושע האָט געפיהרט מלחמה געגען דעם קעניג פון לכיש און האָט איהם בעזיגט (יהושע י', ל"א, ל"ב).

פון א שפּעטערער צייט ווערט דערצעהלט אז רחבעם, דער קעניג פון יהודה, דער זוהן פון שלמה, האָט אין לכיש געבויט א פעסטונג (דברי הימים ב', י"א, ט'.)

אין דער דאָזיגער פעסטונג איז אמציהו, דער קעניג פון יהודה אַנטלאָפען געוואָרען אין דער צייט פון אנ'אויפשטאַנד. די רעוואָלוציאָנערען האָבען איהם אָבער נאָכגעיאָגט, האָבען איהם געכאַפּט און געטויטעט (מלכים י"ד, י"ט).

צווישען די איבריגע פעסטונגען וואָס סנחריב האָט בעלאַגערט און בעזיגט געפינט זיך אויך דערמאַהנט לכיש (מלכים ב' י"ח, י"ד).

דער לעצטער וואָס האָט בעלאַגערט די פעסטונג לכיש און איהר חרוב געמאַכט איז געוועזן נבוכדנצר (ירמיה ל"ד, ז').

לויט דעם דאָזיגען חשבון איז לכיש שוין חרוב העכער ווי צוויי און א האַלב טויזענד יאָהר. לכיש איז חרוב, אָבער איהרע חורבות רעדען גראָבענדיג און זוכענדיג אין די אַלטע חורבות, האָט מען דאָרטען געפונען גענוג וויכטיגע מאַטעריאַל, וואָס דערצעהלען אונז גאַנץ אינטערעסאַנטע זאַכען, און וועגען דעם האָט מאַרסטאָן גערעדט.

„די לעצטע אויסגראָבונגען", האָט סער מאַרסטאָן געזאָגט, „זענען די וויכטיגסטע וואָס מען האָט ביז איצטער געפינען. זיי זענען וויכטיג דערמיט, וואָס זיי בעווייזען אז די מעשיות וואָס ווערען דערצעהלט אין דער ביבעל זענען נישט קיין אויסגעטראַכטע בבא מעשיות, נאָר אמתע פּאַסירונגען. דאָס לעבען פון ווייניגסטענס הונדערט דורות טיילט אונז אָפּ פון יענער צייט. דאָס האָט דערפיהרט דערצו וואָס פילע פון אונז האָבען גערעכענט אז אפילו די אַלטע העבראַאישע שריפט האָט דאַן נאָך נישט עקזיסטירט. מען איז כמעט ווי זיכער געווען, אז די ביבעל איז געשריבען געוואָרען פיל שפּעטער פון אנדערע שפּעטערע שרייבער, די בריף, וואָס מען האָט געפינען אין לכיש בעווייזען אָהן שום ספק, אז די אַלע ספיקות זענען געווען אומבעגרינדעט, די דאָזיגע בריף זענען ווירקליך געשריבען געוואָרען מיט צוויי טויזענד פינף הונדערט און פערציג יאָהר צוריק. און זיי זענען געשריבען געוואָרען אין דעם אַלט־העבראַאישען שריפט. די שריפט דאָס אויסלייגען און די אויסדרוקען פון די בריף, וואָס זענען אזוי שטאַרק ענליך אויף דעם ביבלישען לשון איז דער בעסטער בעווייז אז די מעשיות אין דער ביבעל זענען געשריבען געוואָרען פון מענשען, וואָס האָבען די פּאַסירונגען אַליין דורכגעמאַכט".

פאַרברייטענדיג זיך וועגען דעם דאָזיגען ענין, האָט סער מאַרסטאָן דערצעהלט, אז אין איינעם פון יענע בריף וואָס איז בעצייכענט מיט דעם נומער '3, געפינט זיך דאָס פאָלגענדע: „איך האָב געהערט, אז עכבור בן אלנתן איז געגאַנגען קיין עגיפּטען, נעהמענדיג מיט זיך מענשען פון דאַנען", (פון לכיש). דער דאָזיגער בריף בעשטעטיגט די מעשה, וואָס געפינט זיך אין ירמיה קאַפּיטעל זעקס און צוואַנציג, דאָרטען ווערט דערצעהלט אז א געוויסער נביא אוריה האָט נביאות געזאָגט אז ירושלים וועט חרוב ווערען האָט איהם דער קעניג צדקיהו געוואָלט טויטען. איז דער נביא אַנטלאָפען קיין עגיפּטען. האָט דער קעניג געשיקט אלנתן בן עכבור מיט מענשען קיין מצרים און פון דאָרטען ארויסגעקראָגען דעם נביא און איהם הינגעריכטעט (ירמיה כ"ו, כ", כ"ג).

רעדענדיג ווייטער וועגען דעם אלפאבעט אין וועלכען די דאָזיגע בריף זענען געשריבען, זאָגט מאַרסטאָן, אז ער איז זעהר עהנליך אויף דעם עלטסטען אלפאבעט, וואָס מען האָט מיט א דרייסיג יאָהר צוריק געפינען אין דעם מדבר פון סיני. דערפון קומט מאַרסטאָן צום שלוס, אז „עס איז נישט בלויז מעגליך, נאָר העכסט וואַרשיינליך אז די „איזראַעליטען" (די יודען) האָבען מיט זיך געבראַכט דעם אלפאבעט קיין פּאַלעסטינע. פון די יודען האָבען די פעניקער גענומען זייער אלפאבעט, און פון די פעניקער איז דער אלפאבעט אריבערגעגאַנגען צו די אַלע אייראָפּעאישע פעלקער".

אין אנדערע ווערטער, די בקיאים פון לכיש־מיינט מאַרסטאָן, בעווייזען, אז די יודען זענען העכסט וואַרשיינליך געווען די ערשטע ערפינדער פון דעם אלפאבעט.

*

אויב עס זאָל זיך ארויסשטעלען אז מאַרסטאָנ'ס השערה איז אנ'אמתע, וועט זיין א גרויסער רחמנות אויף די דייטשען, די דייטשען ווי עס איז בעקאַנט, זוכען זיך צו בעפרייען פון וועלכען עס איז יודישען איינפלוס, נישט זוכען זיי בלויז פטור צו ווערען פון דעם „אַלטען טעסטאַמענט" נאָר אפילו אויך פון קריסטענטום, לעצטענס איז דער האַלב־צודרעהטער שטרייכער געגאַנגען אזוי ווייט, אז ער האָט אויפגעפאָדערט די דייטשען, אז זיי זאָלען אויפגעבען מעדיצין, ווייל מעדיצין איז א מין יודישער שווינדעל. איז אויב עס זאָל זיך ארויסשטעלען אז די יודען זענען טאַקע די ערפינדער פון דעם אלפאבעט, וועלען איהם די דייטשען נעבעך מוזען ביי זיך איינפיהרען א מין היראָגליפען שריפט.

אָרימע דייטשען!

ווי אזוי פירשט טשאַרטאָריסקי

איז געוואָרען דעם קאָזשעניצער מגיד'ס חסיד

פון מנשה אונגער

שטאַרק פּאָפּולער צווישען די פּוילישע פּריצים און שרי המלכות איז געווען דער קאָזשעניצער מגיד ר' ישראל און דער לובלינער „חוזה" ר' יעקב יצחק הורוויץ, וועגען זייערע מופתים, האָט מען דערצעהלט אין אַלע פּוילישע הויפען, און נאָך היינט דערצעהלען די פּוילישע מאַגנאַטען דעם גרויסען מופת וואָס דער קאָזשעניצער מגיד האָט בעוויזען דעם פּוילישען פעלד־מאַרשאַל וואָס איז דורכגעפאָהרען קאָזשעניץ.

דאָס איז געווען בשעת דעם קריג צווישען פראַנקרייך און פּרייסען. דער פעלד־מאַרשאַל איז אדורכגעפאָהרען קאָזשעניץ האָט ער געהערט אז אין שטאָט איז פאַראַן א צדיק. האָט ער געשיקט איהם רופען. כדי ביי איהם צו פרעגען וואָס ער קלערט ווער עס וועט געווינען די מלחמה, דער קאָזשעניצער מגיד איז אָבער געווען א שוואַכער און ס'איז פאַר איהם געווען א גרויסע טרחה צו געהן צום גענעראַל. האָט דער רבי צוריק בעפוילען: אז אויב דער גענעראַל דאַרף איהם זאָל ער אזוי גוט זיין און זיך מטריח זיין און קומען צו איהם אין הויז אריין.

דער גענעראַל — דערצעהלען די חסידים — איז אוש אויפגעשפּרונגען פאַר כעס. דערהערענדיג די דאָזיגע תשובה, ער האָט גלייך בעפוילען דעם מגיד, אז אויב ער וועט נישט תיכף ומיד קומען צו איהם, וועט ער איהם גלייך לאָזען ארעסטירען, ווייל ער איז א מורד במלכות און איז חייב מיתה, ער דאַרף נישט פערגעסען אז עס איז איצט מלחמה־צייט, און מען מוז אויספיהרען די בעפעהלען פון דער מיליטערישער מאַכט.

— איך ווייס אז עס איז איצט שעת־מלחמה — האָט דער קאָזשעניצער מגיד געענטפערט, דעם שליח, מיוחד — אָבער נישט איך בין חייב מיתה, נאָר אנ'אנדערער, א פערדעטער, וועלכער האָט געוואָלט פערקויפען פאַר געלד די פּרייסישע רעגירונג צו די פראַנצויזען. אָט דער דאָזיגער מאַן, האָט נישט לאַנג צוריק אוועקגעשיקט צוויי בריף: איינעם קיין פּרייסען צו דער דאָרטיגער מיליטערישער מאַכט און דעם צווייטען צום גענעראַל שטאַב פון פראַנקרייך, ער האָט אָבער על פי טעות פערביטען די בריף און דער בריף אין וועלכען ער האָט פערראַטען פּרייסען פאַר פראַנקרייך איז גאָר אַפּגעגאַנגען קיין — פּרייסען. אָט־אזא גענעראַל איז חייב מיתה, נישט איך!..

נאָך אין זעלבען טאָג — דערצעהלט די חסידישע לעגענדע — האָט זיך דער גענעראַל דערשאָסען אין קאָזשעניץ, ווייל דער גענעראַל איז דאָס געווען דער דאָזיגער פערדעטער, און דער קאָזשעניצער מגיד האָט דאָס אַלץ געזעהען ברוח הקודש.

דער דאָזיגער מופת איז געווען בעקאַנט צווישען א סך פּוילישע גראַפען, דערפון האָט זיך אויך דערוואוסט דער בעוואוסטער פּוילישער פירשט טשאַרטאָריסקי און ער האָט שטאַרק חשק געהאַט זיך צו בעקענען מיט דעם קאָזשעניצער מגיד, און עס איז אויך טאַקע באַלד געקומען דער שעת הכושר דערצו:

דער רייכער פירשט טשאַרטאָריסקי פלעגט פיהרען גרויסע מסחרים אין פּאַריז. זיינע איבערגעגעבענע בעלי עגלות פלעגען אָפטמאָל פיהרען פון פּאַריז גאַנצע בריטשקעס געלד. ויהי היום, מאַכט זיך א מעשה, אז מען האָט ביי די בעלי עגלות אוועקגעגנבעט אויפן וועג צוויי פעסלעך מיט רענדלעך. האָט דער פירשט טשאַרטאָריסקי געבעטען דעם יודישען גביר דעם גרויסען וואַלד סוחר ר' שלמה פון קאָנסקאָוואָליע, וועלכער פלעגט פיהרען מיטן פירשט גרויסע געלד געשעפטען, אז ער. ר' שלמה, זאָל מיט איהם מיטפאָהרען צום רבין קיין קאָזשעניץ און צו פועלען ביים רבין ער זאָל מתפלל זיין, מען זאָל איהם צוריקגעבען די גנבה.

דער קאָזשעניצער מגיד איז כמעט כל ימיו געלעגען אויף א בעטעל, מחמת ער איז געווען א גרויסער חלש און תמיד קראַנק, אָבער לכבוד דעם פירשט האָט ער זיך אויפגעזעצט אויפן בעטעל, און איהם מקבל פנים געווען אין זיין חדר מיוחד.

—איך בין געקומען בעטען דעם „ראַבין" מען זאָל מיר צוריקגעבען די גנבה, די צוויי פעסלעך מיט רענדלעך — האָט דער פירשט זיך געבעטען ביים קאָזשעניצער מגיד.

— איך בין א שוואַכער און קראַנקער מענש. איך קען כמעט פון בעט נישט אראָפּגעהן — האָט איהם דער מגיד תמימותדיג געענטפערט — איך האָב די צוויי פעסלעך מיט רענדלעך נישט גענגבעט..

— איך ווייס דאָס — האָט דער פירשט געענטפערט — איך וויל אָבער, אז דער ראַבין זאָל פועלען מיט זיינע תפילות איך זאָל צוריק בעקומען מיין גנבה.

— אויב אזוי איז עפּעס אנדערש — האָט דער מגיד געזאָגט — נאָר איידער איך וועל מתפלל זיין זאָלסטו מיר צוזאָגען אז דו וועסט מעהר נישט חוקר ודורש זיין ווער די גנבים זענען, כדי זיי צו בעשטראָפען.

דער פירשט האָט אַלץ צוגעזאָגט, וואָס דער מגיד האָט פון איהם פערלאַנגט. און דער מגיד האָט איהם מבטיח געווען אז ער וועט גאָר אינגיכען צוריקקריגען די גנבה.

אין א קורצער צייט ארום נאָכדעם ווי די גנבה איז פאָרגעקומען, האָבען זיך די גנבים וועלכע זענען צופעליג געווען יודען, צווישען זיך צעקריגט מכח דער חלוקה, זענען זיי געקומען צום מגיד פון קאָזשעניץ און איהם געבעטען ער זאָל זיי אויסגלייכען אין דעם סכסוך, וואָס זיי האָבען צווישען זיך געהאַט. זיי האָבען איהם אָבער נישט דערצעהלט אז זיי האָבען דאָס געלד געגנבעט, נאָר זיי האָבען איהם געזאָגט אז זיי האָבען עס געפינען.

דער קאָזשעניצער מגיד האָט אָבער באַלד דערפיהלט פון וואַנען זיי האָבען דאָס געלד גענומען. האָט ער זיך נישט וויסענדיג געמאַכט און האָט זיי צוגערעדט זיי זאָלען מקיים זיין די מצווה פון השבת אבידה, און אָפּגעבען די „מציאָה" דעם גראַף טשאַרטאָריסקי, ווייל ער און נישט קיין אנדערער האָט דאָס געלד פערלוירען. די גנבים האָבען זיך איינג[illegible]צען פערלוירען און האָבען גאָרנישט געקאָנט פערשטעהן פון וואַנען דער רבי האָט פלוצלונג אָנגעהויבען רעדען פון א גראַף טשאַרטאָריסקי, זיי האָבען דערפאַר געפאָלגט דעם רבינ'ס עצה און האָבען דאָס גאַנצע געלד געבראַכט צום מגיד. דער מגיד ווידער האָט דאָס געלד צוריק אָפּגעשיקט צום גראַף און איהם דערמאָהנט זיין הבטחה נישט חוקר ודורש צו זיין פון וואַנען און ווי אזוי ער האָט דאָס געלד בעקומען...

איצט ווען דער פירשט האָט זיך שוין געהאַט אַליין איבערצייגט אין דער גרויסקייט פון'ם רבין, איז ער ווידער געפאָהרען קיין קאָזשעניץ, כדי דער רבי זאָל איהם געבען א ברכה אז ער זאָל האָבען א קינד..

דער קאָזשעניצער מגיד האָט זיך א ווייַלע פערטראַכט און דאַן האָט ער זיך אָנגערופען צום פירשט:

— דאָס קאָנט איהר ביי מיר נישט פועלן. איך ווייס אז איהר זענט אנ'עקר, מיין עצה איז אָבער, איהר זאָלט אריבערפאָהרען קיין לובלין דאָרט איז פאַראַן א גאָר גרויסער מאַן, א געטליכער מענש יעקב יצחק הורוויץ, איז זיין נאָמען, דער דאָזיגער מאַן וועט אייך אפשר קאָנען העלפען.

— דער לובלינער חוזה האָט קלאָרע אויגען — האָט דער קאָזשעניצער מגיד דערנאָך דערקלערט דעם ענין דעם חסיד זיינעם, ר' שלמה קאָנסקע־וואָליער — וואָרים איידער מען געהט געבען א ברכה א גוי ער זאָל געהאָלפען ווערען מיט קינדער, מוז מען זיך פריהער גוט אומקוקען. אויב פון אָט די קינדער וועלען דערנאָך נישט ארויסוואַקסען קיין שונאים פון יודען; מען נעהמט אויף זיך א גרויס אחריות, בלויז דער לובלינער „חוזה" דער אורים־ותומים פונם דור — ער אַליין איז בכח זיך גוט אומצוקוקען און זעהען אויב עס איז כדאי דעם שררה צו געבען א ברכה אָדער נישט.

דער פירשט איז באַלד אוועקגעפאָהרען קיין לובלין. דער „חוזה" פון לובלין האָט ביים פירשט קיין פדיון נישט געוואָלט נעהמען. דער פדיון וועט זיין, —האָט דער חוזה געזאָגט צום פירשט — צו טון טובות יודען און נישט ארויסצעווארפען קיין יודישע ארענדאַרען פון דיינע קרעטשמעס אויב זיי וועלען נישט זיין ביכולת צו צאָהלען א חוב אין צייט...

דער פירשט האָט אַלץ צוגעזאָגט און דער לובלינער האָט איהם געגעבען א ברכה, אז צום יאָהר וועט ער האָבען א קינד. די ברכה פונם לובלינער חוזה איז טאַקע צום יאָהר מקוים געוואָרען, די שמחה אין פּאַלאַץ פונם פירשט טשאַרטאָריסקי איז געווען אין לשער, פירשטען פון גאַנץ פּוילען האָבען זיך געהאָט פערזאַמעלט אין דעם פּאַלאַץ צום באַל, וואָס דער פירשט האָט איינגעאָרדענט צוליב דעם געבורט פון זיין בן־יחיד, דעם איינציגען יורש פון זיין גרויס פערמעגען.

אינמיטען דער סעודה האָט דער פירשט דערצעהלט פאַר אַלע זיינע געסט וועגען דער גרויסקייט פון די צוויי צדיקים, דער קאָזשעניצער מגיד און דער „חוזה" פון לובלין. אַלע גראַפען און פירשטען האָבען זיך צוגעהערט מיט גרויס אויפמערקזאַמקייט, וואָס דער פירשט טשאַרטאָריסקי האָט זיי דערציילט בעזונדערס האָבען זיי אויסגעהערט ווען דער פירשט האָט זיי דערצעהלט ווי אזוי דער „חוזה" פון לובלין האָט געגעבען א קוק אריין אין דער רעכטער האַנט פונם פירשט, דערנאָך זיך פערטראַכט אויף א ווײַלע און געזאָגט, „אז די הילף וועט קומען גאָר אינגיכען" — און זי איז טאַקע געקומען...

— עס איז נאָר א צופאַל — האָט זיך אָנגערופען דער פירשט ליובאָמירסקי — איך קאָן בשום אופן נישט גלויבען אז די דאָזיגע זשידקעס וויסען מעהר פון אַלע אנדערע מענשען, זיי זענען פשוטע שווינדלער, וועלכע פערשטעהען אויסגעצייכענט ווי אזוי אָפּצונאַרען די מענשען און נישט געכאַפּט צו ווערען ביי דער האַנט!

דעם פירשט טשאַרטאָריסקי האָט אַביסעל פערדראָסען וואָס דער פירשט ליובאָמירסקי גלויבט נישט וואָס ער האָט דערצעהלט און ער האָט זיך אָנגערופען:

— און וואָס איז מכוח דער גנבה, וואָס דער קאָזשעניצער ראַבין האָט מיר מבטיח געווען, אז זי וועט געפונען ווערען און ער אַליין האָט זי מיר דערנאָך צוריקגעשיקט?

— איך וואָלט נישט געוואָלט שווערען אז דיין „זשידאָווסקי ראַבין" איז אַליין געווען א שותף צו די גנבים, און אזוי ווי ער האָט זיך דערוואוסט אז דו זוכסט שטאַרק די גנבה, האָט איהם מסתמא אזוי געטויגט ער זאָל די גנבה צוריקשיקען און ער זאָל נאָך ביי דיר גילטען פאַר א הייליגען מאַן! די זשידעס פערשטעהען שוין איינמאָל גוט זייערע געשעפטען, דו מעגסט זיך אויף זיי פערלאָזען... זיי האָבען אַלע גוטע גנבישע קעפּלעך..

דאָ איז דער פירשט טשאַרטאָריסקי געוואָרען שטאַרק אויפגערעגט און ער האָט זיך אויפגעשטעלט אינמיטען דער סעודה און האָט אויסגערופען:

— דו מוזט מיר בעווייזען דיינע בעשולדיגונגען קעגען די „זשידאָווסקע הייליגע" און נישט רעדען סתם אין דער וועלט אריין!

עס איז געוואָרען א גרויסער טומעל. אַלע אנדערע געסט, די גראַפען און פירשטען האָבען מורא געהאַט אז עס וועט אויסברעכען א געשלעג. זיי האָבען דערפאַר דעם שמועס געוואָלט אָפּלענקען אויף עפּעס אנדערש. איין גראַף וואָס איז שוין געווען א ביסעל שכור האָט אָנגעהויבען צו דערצעהלען וואָס פאַר א שעהנע „זשידאָווסקע פּאַניענקעס" (מיידלעך) ער האָט געזעהען ביי דעם יודישען קרעטשמער אין דעם נאָהענטען דאָרף, א צווייטער גראַף ווידער האָט דערצעהלט ווי אזוי איהם האָט זיך די לעצטע וואָך איינגעגעבען די יאַגד אין די פּאָדלעשער וועלדער, אָבער דער פירשט טשאַרטאָריסקי האָט נישט געלאָזט רעדען וועגען עפּעס אנדערש און ער האָט געשריגען אויף א קול: „בעווייז אז די זשידאָווסקי ראַבינס זענען גנבים!"

— איך וועל עס טאַקע בעווייזען, איך וועל באַלד אריבערפאָהרען קיין לובלין צו דעם ראַבין דיינעם, איהם דערצעהלען א מעשה, וואָס איז נישט געשטויגען און נישט געפלויגען. און דו וועסט זעהען, אז ער וועט אויך מיר געבען זיין ברכה, נישט וויסענדיג אז איך מאַך חוזק פון איהם, און אז איך האָב אַלץ אויסגעטראַכט כדי איהם צו מאַכען צום נאַר.

די פּריצים וועלכע זענען געווען פערזאַמעלט אין פּאַלאַץ האָבען אַלע פערלאַנגט אז דער פירשט ליובאָמירסקי זאָל וואָס שנעלער דורכפיהרען זיין פּלאַן, און אויספּרובען דעם לובלינער רבין. דער פירשט טשאַרטאָריסקי האָט דערנאָך געזאָגט צום פירשט ליובאָמירסקי:

(ווייטער זעה זייט 20)

הונגער

ערצעהלונג

פון ה. געלבוים

דעם בעקערס ווייב האט גאנצע נעכט נישט גע־קענט שלאפען. זינט זי איז צוריקגעקומען פון קור־ארט וואו זי האט זיך אנגעשעפט מיט פרישע לופט, מיט ריחות פון בליהענדע בלומען און מיט פולע ע־מער זון און לבנה שיין האט זיך איהר הארץ כסדר געבראכען אין שטומער נאגעניש און יעדער אבר האט איהר פיינליך וועה געטון, ווי זי וואלט געהאלטען ביים צוזאמענברעכען.

איהר לעבען מיטן מאן האט זי מעהר נישט בע־פרידיגט. איהר מאנס נעכט פלעגען זיך אנהויבען מיטן טאג, ווען אין שטוב איז געווען זעהר ליכטיג און עס האט זי אימער געשטיקט אין האלז דער ריח פון מעהל, ווען זי איז איינמאל אין מיטען טאג מיט איהם געלעגען אין בעט האט זי ביים ליכט פון דער זון געזעהען, אז די הערעלעך אין זיי־נע נאזלעכער זענען פול מיט ווייסען שטויב און זי האט מורא געהאט ער זאל נישט אנהויבען ניסען. זי האט זיך בשעת מעשה זעהר צולאכט, און ער, א פעהלווירענער דערשלאגענער, האט זיך א פערשעהמ־טער אומגעקעהרט מיטן פנים צום וואנט:

פון דעמאלט אן איז איהר דער מאן נאך פרעמ־דער געווארען, ווען ער פלעגט צוריקקומען פון דער בעקעריי האט זיך איהר אפגעריסען דאס הארץ. זי פלעגט שטעהען ביים פענסטער היטען זיין אנקומען זעהן פון ווייטען דעם ווייסען מאן — א ווייס העמד ווייסע הויזען, האר און פנים, און א קאלטען שוויים פלעגט דורכיאגען איהר ליב.

אבער, וואס פרעמדער דער אייגענער מאן איז איהר געווארען, אלץ שטורעמדיגער האט געברויזט א פייער אין איהר הארצען, זי איז געווען א יונגע פרוי פון א יאהר דרייסיג, א הויכע, געזונטע שטאר־קע, מיט ליכטיג - בלאנדע האר. מיט א הויס מויל און איהרע נאזלעכער זענען אימער געווען אביסעל פערקאשעט ווי ביי א יונג צוהיצט פערד, ווען מען לאזט עס ארויס אהן א צוימעל איבער אפענע פעל־דער, דאס בלוט האט אין איהר אימער געקאכט, שטענדיג האט איהר הארץ געפלאטערט — קליפ, קלאפ, ווי זי וואלט כסדר געווארט, אויף עפעס, א מוראדיג געשעהעניש, זי האט פון דעם מאן נישט געקענט האבען קיין קינדער, האט די שאנדע ארויס־געוויינט פון איהרע אויגען און זי פלעגט ווי א הונט ליב האבען שמעקען דעם ריח פון קליינע עופה׳לעך.

אין שטוב איז שטענדיג געווען שטיל, בייטאג פלעגט דער מאן שלאפען, ביינאכט פלעגען טרויערען אלע פינסטערע ווענט, די ארבייט פלעגט דעם מאן ארויסיאגען ווען די זון איז פערגאנגען און איהם נישט צוריקגעברענגט ביז אין דרויסען האט געבלויט אויף טאג, די פרוי פלעגט ארומגעהן א שטילע פון צימער אין צימער, פון ווינקעל צו ווינקעל, ראמען, שייערען, פוצען און איבערלאזען איבעראל דעם ריח פון צולאזענע האר, דאס לעכצען פון א הייסען קער־פער און דאס פערשטיקטע יאמערען, וואס האט א־רויסגעוויינט פון אלע נישט בעפרידיגטע אברים.

די שטילקייט האט זי געטריבען ביז משוגעת. מען האט געקענט הערען, ווי דאס קעצעל צורייסט מיט די נעגעל פאסען פאפיר; ווי פון קראן טריפען כסדר — טריפ, טראפ, טראפענס וואסער, איהר פלע־גען זיך שטעלען די האר קאפויר, א סך מאל איז זי געבליבען זיצען ביים פענסטער, ווי א שטילע לויה, פיל מאל האט זי זיך געגרייט אין בעט ארויין, ווי אנ׳ אויסגעוואשענע כלה, וואס ווארט פארן חתן, זי האט זיך דעמאלט אנגעטון אין פרישע נאכט-קליידער, גע־בארשט די האר, געשאטען שמעקענדיגען פודער אוי־בערן קערפער און מיט ווייסע ציין, צושפרייטע א־רעמס איז זי געלעגען אין דער פינסטער, געזוכט, גע צאפעלט, זיך, ווי זי וואלט מיט שרעק ווארטען עמי־צער זאל אריינקומען און זי צוגנבענען.

אין שטוב האט געוואוינט נאך א מענש, אין לעצ־טען צימער, ביי דער סאמע טיר, פון לאנגען קארי־דאר האט געוואוינט א שכן.

דער שכן איז געווען א יונגער סטודענט-מעדיצין

די פרוי האט איהם כמעט קיינמאל נישט געזעהען, פונקט ווי דער מאן פלעגט אוועק מיט דער נאכט, אזוי פלעגט ער אוועק מיטן טאג, א סך מאל פלעגט ער אפילו נישט אהיימקומען נעכטיגען. דער בחור איז געווען אזוי פערקאכט אין זיך לערנען, אז ווען ער איז אפילו יא געווען אין הויז, האט קיינער נישט געוואוסט צי ער איז דא. בלויז איין מאל אין חודש ווען ער האט בעצאהלט דירה־געלד, האבען זיי זיך ביידע אויף א מינוט אנגעקוקט — זי צעהלענדיג דאס געלד, ער בעטראכטענדיג די שטוב — זיי זענען גע־ווען אזוי ווייט איינער פון אנדערען ווי ס׳איז ווייט הימעל פון ערד.

נאר איין מאל האט זי פלוצים זיך אויפגעכאפט פון איהר אומרוהיגען שלאף און פאר זיך דער־זעהען דעם בחור.

צוערשט האט זי איהם נישט דערקענט. זיין פנים איז געווען בלוט און מילך, די ברוינע האר האבען אין דער פינסטער אויסגעזעהען פעך־שווארץ, ער איז גע ווען צוויי מאל אזוי ברייט, ווי איהר האט זיך גע־דוכט, ער דארף זיין. און אין דער ערשטער סעקונדע האט זיך איהר געדאכט אז פאר איהר שטעהט א פרעמדער מאן. אבער אין דער צווייטער סעקונדע האט ער זיך צו איהר א לאז געטון אויסגעשפרייט ביידע ווייסע הענט און ס׳האט פון איהם א שלאג גע טאן א ריח פון יאד און מעדיצין, וואס האט זי דער־מאהנט אינם ריח פון סטודענט, וואס וואוינט ביי איהר אין צימער.

איהר הארץ האט אנגעהויבען מוהאדיג קלאפען, דער בחור אין חלום איז געווען אזוי שארף אפגע־מאלען, אז זי האט איהם ממש געפיהלט נעבען זיך ער האט זי איינגעשלאסען אין זיינע ארעמס און עס האט זי ארומגענומען אזא זיסער פיינליכער וועהטאג אז זי האט אזש אנגעהויבען שרייען און זיך אויפ־געכאפט פון שלאף.

א גאנצע נאכט האט זי געוויינט. דאס געשטאלט פון בחור איז שוין אויף איין מינוט נישט אפגעטרא־טען פון די אויגען. אין דער פריה האט זי זיך גע־שעהמט צו קוקען דעם מאן גלייך אין די אויגען אריין, און צום ערשטען מאל זינט דער בחור וואוינט ביי איהר, איז זי דורכן טאג איבערגעלעגען ביי איהם אין צימער. זי האט אפגעשטויבט דאס מעבעל, פאר

זיכטיג איבערגעלעגט זיינע ביכער און מיטן גרעסטען אומגעדולד געווארט אויפן אוונט.

אבער די אוונטען זענען איצט געווארען נאך פיינליכער ווי די טעג און נעכט. די שטילקייט האט געלעכערט איהרע אויערן, איהר הארץ האט כסדר געוויינט. דער קלענסטער שארך פון דער טיר האט זי אויפגעטרייסעלט, און זי האט פלוצים מורא בעקו־מען בלייבען אליין אין הויז. דער לאנגער קארידאר איז געווארען פול מיט שווארצע שאטענס און איהר אייגענער צימער האט אויף איהר געווארפען שרעק.

אויף דער דריטער נאכט איז זי שוין געווען האלב וואהנזיניג, יעדער גליד האט זיך אין איהר גע בראכען, יעדער אדער איז געווארען אנגעצויגען; פאר איהר אויגען האבען כסדר ארומגעשוועבט היי סע קמילען און איהר האט זיך נאר געדוכט אז זי הערט זיך עמיצען שארען ארום די פינסטערע ווענט.

מיטאמאל האט זי אנגעהויבען צוגרייטען איהר קערפער, ווי זי וואלט זיך גרייטען מקריב זיין א קרבן. זי האט נישט געוואוסט וואס זי טוט, אבער א ווייט פערשטיקט קול האט אריינגעשריגען אין איהרע אויערען און זי האט שטומערהייט אנגעהויבען אויס־לעגען איהרע האר, אפצושאצען אין געדאנק איהר שעהנקייט, זיך שפילען מיט די נאקעטע הענט און ווי א שטומע חיה שרייען — מיט א קול, וואס האט זיך געיאגט פון איהר בלוט, מיט הייסע פערחלשטע ווערטער פון א פערשרפעטען מויל — ער וועט מיך נעהמען — ער וועט מיך ליב האבען. —

אין איהר צופליגעלטער פאנטאזיע האבען זיך גע־טראגען ברענענדיגע שלאנגען, גרויסע, שווארצע רע דער האבען זיך געדרעהט פאר די אויגען.

— ער וועט מיך נעהמען. — ער וועט מיך ליב האבען. —

אין גאנצען משוגע ווי אנ׳אויסגעהונגערטער וואלף איז זי ארונטער פון בעט. איהר שלאפער היי סער קערפער האט געפלאטערט אין דער פינסטער. איהר האט זיך געדרעהט דער קאפ, עס האט איהר געקלאפט א צאהן אן א צאהן, אי זאיין פעקונדע האט זי דורכגעשפרייזט דעם לאנגען קארידאר, און ווי א ווילד, צורייצטע חיה אריינגעפראלט צו איהם אין צימער אריין.

— איך ווער משוגע, — איז זי געבליבען זיצען ביי איהם אויפן בעט.

דער בחור האט זיך דורכגעווארפען אין שלאף, געעפענט די אויגען און נישט געוואוסט וואס אהם איהם טוט זיך.

— ווער איז עס? — האט ער צושראקען גע־פרעגט.

— איך — איך — האט זי האלב פערחלשט גע־מורמעלט.

— וואס איז אייך געשעהען?

זי איז ארויפגעפאלען אויף זיין האלז. איהרע ליכ טיג בלאנדע האר זענען געפאלען אויף זיין פנים, זי האט מיט ביידע הענט זיך אנגעכאפט פארן הארץ.

— מיין הארץ — מיין הארץ!

דער בחור איז שנעל ארויס פון בעט א צעשרא־קענער זי אנגעכאפט פאר א האנט און אנגעהויבען צעהלען איהר פולס.

— ס׳איז אייך גארנישט — האט ער איהר גע־קוקט אין די אויגען.

— מיין הארץ — האט זי מעהר נישט געוואוסט וואס צו טון מיט זיך.

— נעהמט עפעס אויסטרינקען — האט ער ווייטער געזאגט.

ער האט עפעס אויסגעמישט אין א גלאז וואסער

— טרינקט עס אויס — האט ער געזאגט — עס וועט אייך גוטס טון.

עס איז געווען פונקט ווי ער וואלט אויף איהר א פליוכע געטון א קאלט שעפעלע וואסער, די ארויס־גערעדטע רייד האבען ליכטיגער געמאכט דאס צי־מער. א קאלטער שוויים האט זי באגאסען פון קאפ ביז די פיס, איהר קאפ האט געברענט פון שאנדע און זי איז שנעל אדוים פון צימער.

וואס האב איך געטון? — האבען טרעהרען אנ־געהויבען רינען פון איהרע אויגען — ווי אזוי וועל איך זיך ווייזען פאר מענשען אין די אויגען?

דער לאנגער קארידאר איז איצט געווען צוויי מאל אזוי לאנג. עס האט איהר גענומען אנ׳אייביגקייט ביז זי איז צוריק אריין אין בעט, לויפענדיג האט זיך איהר געדוכט אז עמיצער ווארפט איהר נאך שטיי־נער.

— וואס וועל איך איצט טון?

די פינסטערניש איז שוין נישט געווען אזוי געדיכט ווי פריהער, און זי האט געקענט זעהען איהר אייגען ציטערדיג ליב. פאר די אויגען איז געשטאנען דער בחור אין נאכט קליידער און עס האט אויף איהר געשלאגען זיין צושראקען יונג פנים. זי האט געפילט אז זי ווערט איבערגעבראכען פון וועהטאג.

— ער האט מיך נישט ליב — האבען טרעהרען געגאסען פון איהרע אויגען.

זי האט לאנג געוויינט. דאס קישען איז נאס גע ווארען פון טרעהרען. אלערליי משוגענע געדאנקען האבען זיך געפלאנטערט אין איהר מוח. זי איז ווי־דעראמאל ארונטער פון בעט. אבער מעהר נישט גע־האט קיין מוט צו עפענען זיין טיר. דער בחור האט אויך שוין מעהר נישט געקענט שלאפען, צוויי מאל איז ער ארויס פון צימער און מיט אנגעשפיצטע אוי ערען זיך איינגעהערט אינם לאנגען קארידאר. צי רופט זי איהם נישט. ער האט געהאט צו זיך טענות ווארים ער האט נישט קיין מוט צו איהר אריינגעהן.

— א מענש קען דאך אמאל אויסגעהען איינער אליין אין א הויז — האט ער זיך פארגעווארפען.

נאך דעם דריטען מאל האבען זיי זיך ביידע אומ־געריכט אנגעטראפען אין קארידאר. זי איז איצט גע ווען א סך רוהיגער, און ער האט צום ערשטען מאל דערזעהען, ווי יונג און שעהן זי איז, פאר א סעקונ דע זענען זיי געבליבען שטעהן, ווי געפלעפטע און ס׳האט זיך געדוכט ווי זיי וואלטען זיך געישובט, אין וועלכער זייט פון קארידאר זיי זאלען זיך פער־נעהמען.

הערשעלע

לידער

מיט א שמייכעל אויף די ליפען,
שפאן איך דורך מיין לעבען פריי;
וואו א שטערונג אפצושטופען,
דורכצושפרונגען, איבערהיפען,
נישט צו שטרויכלען זיך דערביי. —

קיינער קאן מיך נישט פערהאלטען.
פיהרען מיך אראפ פון וועג;
וואס עס זאל זיך נישט געשטאלטען, —
קאן קיין זאך מיך נישט פערגוואלדען,
אפצולענקען מיך פון שטעג...

ווער עס קומט מיר נאר אקעגען,
אנגעברוגזט און געקרענקט;

מוז דערהייטערט זיך בעוועגען,
איבערבייטען זיך פערלעגען,
און צעיובלען פרייד בעשענקט. —

*

איך בין דיין! איך בין דיין!
טראכטען שעהנערס קאן דען זיין?
טראכט מען, טראכט מען שטענדיג צו
טראכט פארימחט לאנג אין רוה:
איך און דו, איך און דו..

דו ביזט מיין! דו ביזט מיין!
פיהלען זאמפטערס — ווער קאן מיין?
פיהלט מען, פיהלט מען ביידע זיך,
פיהל איך אין הארצען סיקלאפען גיך:
דו און איך, דו און איך...

ביידע איינס! ביידע איינס!
האלזען צארטעס קאן נישט קיינס!
האלזט מען, האלזט מען זאלוואנאנד
האלזט פערטוליעט הייס אין בראנד:
איך בעוויבט און דו בעמאנט!.. — —

די סבות, פאלגען און היילמעטאדען

(מעדיצינישע שמועסען וועגען סיפיליס)

פון ד״ר ה. רוזשאנער

— 2. —

אפט הערט מען אז די אזוי גערופענע ענגלישע קרענק (סקראפול) איז א דירעקטער פועל יוצא פון א גע׳ירשנטען סיפיליס. עס איז שוין וועגען דעם א סך געשריבען און דעבאטירט געווארען, פאקטיש איז דער ענין ענטגילטיג נישט פעסטגעשטעלט. זיכער איז אבער דאס, אז א גע׳ירשנטער סיפיליס קען בעגינס־טיגען די ענטשטעהונג פון דער ענגלישער קרענק.

די אלטע ספעציאליסטען פון דער סיפיליס קראנק הייט פלעגען ביים גע׳ירשנטען סיפיליס זוכען דריי סמנים: אנטציגדונג פון דעם הארן־הויט („ראגוב־קא״) פון אויג: שוועהרהעריגקייט און אפילו טויב־קייט, און אויך פערענדערונגען אין די מיטעלע אויי־בערשטע ציין — די דריי סמנים זענען בעקאנט אונ טער דעם נאמען — די דריי סמנים פון הוט־טשינסאן.

אפט פערלירען די קינדער די ראיה, מען קען זאגן נעהמען אז ביז פופציג פראצענט בלינדע קינדער הא בען צו פערדאנקען זייער אומגליק ווענערישע קראנק־הייטען פון זייערע עלטערען.

פון די אינערליכע ארגאנען ווערען אנגעגריפען אפט די לעבער, די מילץ און אויך די ניערען. דאס נערוועני סיסטעם קען ווערען ליכט, אבער אויף אנ׳ ענערגישען אופן געשעדיגט פון סיפיליטישע גיפט, אלע שטופען פון שוואכער אינטעליגענץ ביז פול־שטענדיגען אידיאטיזם, פון לייכטע קראמפען ביז אומהיילבארען פאראליטש קען מען טרעפען ביי די קראנקע, שליסליך שאנעווען נישט די יונגע נפשות אויך די מעטאסיפיליטישע קאמפליקאציעס.

אין דער ליטעראטור איז די דאזיגע טעמע אויף פערשידענע אופנים אויסגענוצט געווארען. דאס בע־קאנטעסטע ווערק בנוגע דעם ירושה־סיפיליס איז איבסענס „געשפענסטער״, דארט זעהען מיר ווי דער גע׳ירשנטער סיפיליס רופט זיך אפ ביים זוהן ערשט אין א סך יאהרען שפעטער, וועלכער שטארבט טאקע פון מעטאסיפיליטישע קאמפליקאציעס.

דער גורל פון סיפיליס־קראנקען קינד איז אפ־הענגיג פון א גאנצער ריי אומשטענדען, ראשית פון דעם סיפיליס פעריאד אין וועלכען די פרוי האט זיך געפינען ווען זי איז געווארען שוואנגער, צווייטענס, ווי ווייט ענערגיש זי איז געהיילט געווארען נישט נאר פון דער שוואנגער צייט, נאר אויך בעת דער שוואנגערשאפט. (ד״ר דיפאל האט בעוויזען אז א דאנק א ענערגישער בעהאנדלונג פון די פרויען בעת דער שוואנגערשאפט, איז די צאהל פון די לעבעדיג געבוירענע קינדער געשטיגען פון 28 פראצענט ביז 91 פראצענט), ווען דאס קינד איז שוין געבוירען שפילט א גרויסע ראלע די ריכטיגע ערנעהרונג פון קינד. די מוטער מילך, א געהעריגע קוראציע און הי־גיענישע בעדינגונגען — דאס זענען די דריי הויפט־

יסודות א דאנק וועלכע מיר קענען ראטעווען די סיפי־ליטיש געבוירענע קינדער.

בכלל אבער איז די צוקונפט פון די סיפיליס־גע־בוירענע קינדער נישט זעהר קיין ראזע און גלענ־צענדע. זיי זענען שוואכע פיזיש צובראכענע, עלענדע, די, וואס ווערען געבוירען מיט סיפיליטישע סמנים, גיין אפט צום גרונד, נישט געקוקט אויף אלע רפו־אות.

פון דער אנדערער זייט אבער קענען זעהר שווע־רע פאלען זיך גיך ענדערען צום גוטען א דאנק סאל־ווארסאן, די לעבער און מילץ ווערען קלענער, דאס קינד הערט אויף צו צעהרען, נעהמט צו אויף די וואג, און ווערט מונטער. ליידער אבער איז די דאזי־גע בעסערונג נישט שטענדיג קיין דויערנדע. נאך א פאר חדשים קענען זיך בעווייזען פרישע סיפיליטישע דערשיינונגען. סוף כל סוף קען מען אבער אננעהמען אז א גוטע ענערגישע און סיסטעמאטישע בעהאנד־לונג פון זויג־קינדער קען האבען א געהעריגע וויר־קונג: — די קינדער ענטוויקלען זיך שפעטער נאר־מאל און די בלוט־אנאליזען פאלען דאן כסדר אויס נעגאטיווע.

ווען א פרויליין האט זי דאנגעשטעקט מיט סיפי־ליס, מוז זי ווארטען 6 יאהר ביז עס קען איהר דער־לויבט ווערען חתונה צו האבען. אין משך פון דער דאזיגער צייט דארף זי אדורכפיהרען א ענערגישע קוראציע. מעהרערע בלוט אנאליזען מיט א נעגאטי־ווען רעזולטאט זענען נאטירליך זעהר גינסטיג, מען דארף אבער נישט פערגעסען אז די קלאסאלע שנו־יים, וואס ווערען ארויסגערופען אין פרויען ארגא־ניזם, בעתן אנהויב פון דער שוואנגערשאפט, קע־נען דערוועקען צו אנ׳ענערגישער טעטיגקייט די איינ־צעלנע טיף־בעהאלטענע מיקראבען, וועלכע זענען ביז איצט געווען ווי איינגעשלאפען.

די פראנצויזישע געלערנטע גוזשרא און מיליאן פאדערען דעריבער אז יעדע פרוי וואס איז קראנק געווען אויף סיפיליס זאל בשעת דעם ערשטען שוואנגערען זיך קורירען מיט סאלווארסאן.

די פראגע ווי אזוי צו ארגאניזירען דעם קאמף מיט דעם גע׳ירשנטען סיפיליס איז ספעציעל בעטראכט געווארען אויפן קאנגרעס אין יאהר 1828 אין נאנ־סי. פראפעסאר עילשום פון קאפענהאגען האט רעפע רירט די פראגע. ער האט אונטערגעשטראכען די וויכ טיגע בעדייטונג פון די אזוי גערופענע וועלאנדער־פשיטולקעס אין סקאנדינאוויען. פראפ. וועלאנדער האט דער ערשטער געגרינדעט ספעציעלע היימען פאר סיפיליטישע קינדער; די קינדער בעקומען דארט אלע נויטיגע רפואות, די דאזיגע היימען זענען איינ געארדענט לויט די נייעסטע פאדערונגען פון דער היגיענע.

פיניעלע מזיק

גיט לשון

ני, גילויבט צי נאָט אז מ'זעיט זיך. צ'ווייסט פּאַטשפּינ ווי איעך בין גיוועין יענים פראַטינ? פאַר־וואָוע איעך אָב פראַטיג ניש גינעיבן קאַ לושן אין קונדאס? כ'בין גיוועין דינגין א לעטניע משקאַניע. אז איעך בין נאָך צריקגעקימען מיט גאַנצע ביינער, בין איעך א זוך.

צ,ווייסט ווי איעך בין געוועין? צינעירשט בין איעך גיוועין אין די קאַלע, אָט מיר ניש גיפאַלן, א וואַזשנע קאַלע כזאָל ניש זינדיקן מיט די רייד, ס'שטייען דאָרט א פוער ציבראָכינע לאָמטעירן זעיען זיי אָעס זי אַלטע סיקים. זוגן זיי, די ווערטסלאָט אז דום זענע ווילים אין הייםן זיך געיבן פאַר די סיקים —געלד, פאַר יעידע סיקע שטייען אַפּוער אנגידאָר־טע בעיזימיס, זוגן זיי אז דום זענע ביימער, אָב איעך זיי גיזוגט: וועיערץ מיר רוד אין ניבראָכן מיט ענקערע סיקים ציניזאַמעט אין בין גיפורן קאַ שניאַ־זוע דזשורע.

העיערט עץ יאַטן, איז דאָרטן א מאַמיד, א סאַך ערגער ווי אַף יוינדיל פּילצערס פּלאַץ. ידענעס מיט ציבל, מיט מירן, מיט פּיעטרישקע, גישראַיען אין ציוואַלדן:

ביליק וואַבער! פרישע צאַפּעלדיקע וואַבער! גיצור־חים שראַיען: קאָכעדיגע וואַבער! — פּינקט ווי באַ אינדז אין באַליט.)

דינגעך אָט מיער ניש גיפאַלן די ניזעלענשאַפט. א כאַלאַמע, וואָעס ס'פּאַסט ניש פאַר מיער זיך מיט זיי צי קיליגירן — צ'פּאַשטייט שוין?

בין איעך אנטלאָפן פין די שניאַווע דזשורע ווי פין א שוואַריץ יוער.

א קלאָל, איעך בין צירוקגיקימן מיט גורניש. אז בעלניש קריגן א לעטניע משקאַניע יאַק שע נאַלע זשי על איעך פּלאַבן זימער אין באַליט. אײדער אַ־פּאַכינע שמיעטניסקים וויל איעך שוין בעסער שעפּן ליפּט אין שמולן געסעל.

דערוואָל אַצי מיער א גיטן שאַבּיס און זאַצי מיער גיזינט.

זי איז דאָך טאַקע גערעכט

מאַן (צו דער פרוי): אז דו נעהמסט מיט אויף דער דאטשע דעם האַמאַק מיט דעם אויסלייג שטוהל און אַנדערע דאטשע מכשירים, פערשטעה איך נאָך, אָבער צו וואָס נעהמסטו מיט צוויי וואַלגער העלצער?

ווייב: וואָס איז, דו רעכענסט דען גאָר נישט צו קומען צו מיר אויף דער דאטשע?

א. איטקין.

גראַף קאָלי.

קאָוואַלסקי'ס חלום...

„די בני קאָוואַלסקי, אויף די ערטער,
זענען דאָך געבליבען זיצען,
נײַן, זיי וועלען נישט צוגעהן זיך,
מעג עס דונערען און בליצען...

קיין מלחמה, רעוואָלוציע,
וועט נישט קענען זיי פערטרייבען
ער — אליין נאָר, דער מיניסטער,
מוז א בריוועלע זיי שרייבען...

און געקלאַפּט א טעלעגראַמע
האָבען זיי איהם מיט די ווערטער:
ביז דו ענטפערסט נישט מיניסטער,
ריהרען מיר נישט פון די ערטער...

געהען מיר אַהיים נישט שלאָפען
ווילען מיר קיין זאַך נישט הערען,
מעגען אפילו אונזערע ווייבער
דאָרטען איינגעזונקען ווערען!...

אויסגעטון די מאַרינאַרקע
מיט דעם קאָלנער מיט דעם האַרטען,
האָט זיך יעדער פון די „העלדען“
מיט געדולד גענומען וואַרטען..

און דערווייל — דער „פּאַן מעצענאַס“
איז זיך רוהיג איינגעשלאָפען...
און עס חלומ'ט איהם, רבותי,
אַז אַן־אומגליק האָט געטראָפען...

פון די זשידעס אויסגעלעדיגט,
איז די פּוילישע מדינה,
אלע זענען זיי אַנטלאָפען
און אוועק קיין פּאַלעסטינע...

אויפן אַלטשטאָט, נאָוואָמיעיסקע,
איז דער טומעל גאָר ענטשוויגען,
אויף דער רייכער פּעטריקאָווער
דרעהען זיך ארום די ציגען.

און אַ קאַלטער שוויים בעגאָסען
האָט דעם „פּאַן מעצענאַסי“ שטערען
— אוי אַ קלאָג צו די ענדעקעס,
וואָס־זשע וועט מיט זיי איצט ווערען?...

שוין נישטאָ דאָס גאָלדען פערדעל
וואָס מען האָט אויף איהם געריטען
און געמאַכט זיך א קאַריערע
אויף די אַלערליי געביטען....

וואָס וועט זיין מיט „סוואַי דאָ סוועגאָ“
ווען מען וועלען בלאָפּצעס קנאַלען,
געוואַלד וואו נעהמט מען איצט אַ לאָזונג,
ס'האַלט דאָך שוין ביי ערב וואַהלען....

* * *

אויפגעכאַפּט זיך האָט קאָוואַלסקי
ס'איז געווען א טרוים א ווייסטער,
און מען וואַרט נאָך דאָרט עד־היום
אויפן ענטפער פון מיניסטער...

יום טוב אין דער וואָכען

ווייב: וואָס ביזטו משוגע, צי חסר דעה? איך פּאַק די זאַכען צו פאָהרען אויף דער דאטשע און דו שטעלסט זיך נאָר אין מיטען דערינען מאַכען קידוש מיט אזא פריילאַכען ניגון?

מאַן: ס'שטימט, איצט הויבט זיך ביי מיר אָן דער אמתער עונג יום טוב.

א. איטקין.

דער אַלטער ר' יאַנקעלע שנעפּסל

און דער יונגער דאָקטאָר

דער אַלטער ר' יענקעל שנעפּסעל, וועלכער האָט ליב א כוסה, האָט זיך כסדר קורירט ביי אַנ'אַלטען היגען דאָקטאָר. די טעג האָט דער אַלטער דאָקטאָר געשיקט צו ר' יענקלען זיין זוהן, אויך א דאָקטאָר. זאָגט צו איהם דער יונגער דאָקטאָר:

— פּאַניע שנעפּסעל איהר מוזט אויפהערען צו טרינקען. שנאַפּס איז פאַר אייך סם.

— פּאַניע דאָקטאָזשע, האָט ר' יעקעלע צו איהם געזאָגט. איך קוריר מיך שוין ביי אייער טאַטען דרייסיג יאָהר, און ווען איך טו נישט כסדר אביסעל אונטערגיסען וואָלט איך שוין לאַנג געווען אויפן עולם האמת. און אייך, פּאַניע דאָקטאָזשע, וואָלט איך געראַטען, איהר זאָלט אייך נישט אונטערנעהמען צו היילען א קרענק וואָס איז עלטער פון אייך.

אַמאָל האָט מען געזאָגט

אמאָל האָט מען געזאָגט: „ער האָט מורא ווי א שד פאַר א מזוזה“.

היינט זאָגט מען: „ער האָט מורא ווי די אָפּאָזי־ציע פאַר דער וואַהל אָרדינאַציע“.

אָבער אַנ'אוצר!

— דו ווייסט, מיין ווייבעל, איז אַנ'אוצר...
— אזוי? ביזטו דאָך א גליקליכער מענש.
— יאָ, איך לעב נאָר מיט דער האָפנונג, אז אַנ'אוצר קאָן מען אויך אמאָל פערלירען.

פּיטעל און טרייטעל

פּיטעל: דו ווייסט, טרייטעל. נאָך דער זיצונג אין גענף, וועט פאָרקומען א דערנעהנטערונג פון איר־טאַליען מיט אביסיניען.

טרייטעל: יא, עס וועלען זיך דערנעהנטערען די האַרמאַטען שאָסען!

מ'זאָרגט פאַר דער קולטור

פאַר וואָס האָט עפּעס די בעבע גענומען אזוי שטאַרק שטיצען די פּויערים, נעבענדיג זיי אזוי בריוטען אָרט אין סיים?

— זיי ווילען וויזען אז זיי זאָרגען פאַר דעם „עם הארץ“.

בעניעלע זאַלץ.

ווי אַזוי א וואַזשני אוואַנסירט

אויב איהר ווילט, איז דאָ אַנ'אמת

אין אַ היגער באַנק איז איינער פון די וואַזש־נים בעשטימט געוואָרען פאַר קאַסיר. איינער פון די בעאַמטע פרעגט איהם:

— פּאַניע טעטעפּקו, איהר האָט מסתמא גע־מוזט אַרויסווייזען גרויסע פעהיגקייטען?

— יאָ, איך האָב געוויזען, אַז איך בין „זדאָלנע“ צו ווערען דער טאַטע פון דירעקטאָרס אייניקעל.

דער קונדס

הומאָר • סאַטירע •

צוזאַמענגעשטעלט פון אב—נעק

ביילאַגע צום „נייעם פאָלקסבלאַט“ נומער 143 פרייטאג, דעם 21 יוני 1935

א דאטשע מוז זיין!...

פאליטיק פון דער וואך

וואס הערט זיך? וואו איז דער פאליטיק?

מען מעג הערען און שטוינען! — ענגלאנד האט זיך פערשטענדיגט מיט דייטשלאנד בנוגע ים־ענינים. איהר גלויבט נישט אין דעם? מיר גלויבען אייך. גנה גלויב אין אזא פערשטענדיגונג אז די גאנצע שנאה צווישען די דאזיגע ביידע לענדער ליגט נישט אין ערגעץ אנדערש ווי נאר טאקע אויפן ים. עס איז רעכט אז מיר וואלטען נאר אין גאנצען נישט געהאט קיין וועלט מלחמה אויף דער וועלט, ווען דייטשלאנד וואלט נישט געווען געהאט קיין גרויסע אויגען אויף ענגלאנדס גרוים מאכט אויף די ים'ען, און ווען ענגלאנד וואלט נישט געווען געוואלט אפשוועקען יעדען שפור פון דייטשלאנד אויפן ים.

אויך איצטער איז דייטשלאנדס חשק צום ים אויך נישט קלענער ווי עס איז געווען פאר דער מלחמה. דעריבער קומט אוים די דערמאהנטע ים־פערשטענדיגונג ווי א פורים שפיל.

איהר גלויבט נישט אין דער דאזיגער פערשטענדיגונג? — מיר גלויבען אויך נישט..

סיים ־ בענקלעך

אנפראגע צום קונדס־רעדאקטאר

— פאניע רעדאקטאזשע, אין סיים איז דא ארט פאר 444 דעפוטאטען, און אין קומענדיגען סיים וועלען זיין נאר 208 דעפוטאטען, וואס וועט זיין מיט די איבעריגע בענקלעך?

— מיר האלטען, אז „געוויסע" דעפוטאטען וועלען זיצען אויף „טאפעלטע" בענקלעך...

ב'גראנדע...

דער איטאליענישער אמבאסאדאר אין לאנדאן, גראנדי, טוט זיך שטארק בעמיהען אז ענגלאנד זאל מסכים זיין אויף איטאליענס אפעטיטען בנוגע אבי סיניען — איטאליען וויל דאס פשוט מאכען „גראנדע"...

בעניעלע זאלץ.

אפעטיט

א רעפעראט פערגעבען

אפעטיט, רבותי, איז אזא זאך וואס אז מען האט עס נישט האט מען עס טאקע נישט. און ווי דאקטוירים ערקלערען, איז ברויט מיט אפעטיט פיל בעסער ווי ברויט מיט פוטער אהן אפעטיט.

ס'זענען פאראהאנען מענשען, וואס אהן אפעטיט וועלען זיי זיך צו קיין שום עסען נישט צוריהרען, ווידער זענען פאראהאנען מענשען, וואס אויב ס'הונגערט זיי וועלען זיי איין מינוט נישט ווארטען אויפן אפעטיט און נעהמען זיך צו דער אכילה אהן אפעטיט. דער אפעטיט זאגען זיי, וועט זיי נישט אוועקקומען, איז ער נישטא ביים עסען וועט ער קומען נאכן עסען, אויב ס'איז דא וואס צו לייגן אין מויל אריין, גנה זעט דיך דערוויל אוועק ווארטען ביז דער אפעטיט וועט זיך מישב זיין און קומען זאל דער אפעטיט זאגען זיי, ווארטען אויף זיי.

ווארום וואס איז דען איינגאנצען אפעטיט? דאקטוירים זאגען אז מען האט אפעטיט איז א סימן אז ס'הונגערט — א שיינער סימן כ'לעבען. מיך, אז עס הונגערט עס איך, און דווקא אהן אפעטיט. געזעהען אביסעל אנ'איינגערעדעניש? דאס האבען זיך מסתמא די אויפגעקומענע גבירים איינגערעדט אזא קרענק, אהן אפעטיט עסען זיי נישט. ווער ברויך אנ'אפעטיט ווער? אויף וועלכע כפרות דארף מען איהם, זאל איך שוין האבען אזא יאהר ווי אז ס'הונגערט מיך, עס איך אהן אפעטיט.

דר. פיניע לץ.

פון היטלער־לאנד

שטרייכערס חלום

יוליוס שטרייכער דער בלוטיגער יודען־פרעסער און ארויסגעבער פון דעם אנטיסעמיטישען בלעטעל „דער שטירמער" האט זיך איינמאל אויפגעכאפט פון שלאף בערעקט מיט שוויים און מיט א געשריי.

זיין דינער איז צוגעלאפען צום בעט און זיך געפרעגט:

— וואס איז געשעהען?

— א שרעקליכער חלום! — האט שטרייכער אויסגערופען — פשוט נישט צום גלויבען! מיר האט זיך געחלומט אז עס זענען מעהר נישטא קיין יודען אויף דער וועלט!..

וואס א נאצי ווינשט זיך.

אין ברעסלוי געפינט זיך א בעריהמטער ווינרעסטאראן, וואס אמאל פלעגען אהין קומען רייכע יודען און איצט קומען אהין נאצי־פיהרער און דער פאליצײ פרעזידענט היינעס, ווען היינעס ווערט שכור ווערט ער מיט דעם רעסטאראן איינגענטימער אויף דו...

איינמאל איז היינעס געווארען זעהר בגילופינדיג האט ער ארומגענומען דעם רעסטאראטאר און איהם געזאגט:

— פריינד מיינער! דו ווייסט וואס פאר א מאכט איך האב? איך קען אלעס דורכפיהרען וואס איך וויל. זאג מיר, וואס דו ווינשט זיך און דו וועסט עס קריגען.

דער רעסטאראטאר האט זיך געקראצט אין קאפ א ווײלע און געזאגט:

— אויב אזוי היינעס, גיב מיר צוריק מיינע יודישע קונדען!

אנ־אמת־ער „העלד"

פון

כ. קאוונער

דערצעהלט מיר א יוד:

„מיר נישט מיין ליבער פריינט, אז היינט זענען נישטא קיין העלדען, אויב איהר דענקט אזוי האט איהר א גרויסען טעות, עס זענען היינטיגע צייטען פאראן אפשר גרעסערע העלדען ווי אמאל. מיט הונדערטער יאהרען צוריק. איך קען אזא איינעם, דאס איז היינט א גרויסער פראפעסאר מיט א גרויסען נאמען און ער מאכט א סך געלד.

„נאר לאמיר נישט פערקריכען אזש אין בויבעריק. איך וועל אייך דערצעהלען די געשיכטע וועט איהר אליין זיך איבערצייגען אין מיינע ווערטער:

„איך האב א טאכטער, זעהר א שעהנע און זעהר א געראטענע, איהר בילד איז שוין דריי מאל געווען אין די יודישע זשורנאלען. פון הונדערט און צוואנציג מיידלעך איז זי געווען די שעהנסטע. איצט איז זי שוין א מאמע פון א זעקס חדשימדיג יונגעלע.

מיט א יאהר 2 צוריק איז דאס געווען אין זי, די טאכטער מיינע, שטארק קראנק געווארען. דאס איז געווען באלד נאך איהר חתונה. דער מאן איהרער, מיין איידים, הייסט עס, איז נישט געווען אין דער היים, ער איז געווען אין אויסלאנד, ער איז א רייזענדער פון א גרויסער קליידער פירמע, ער מאכט זיינע פינף טויזענד זלאטעס א יאהר.

„פערשטעהט זיך אז די טאכטער מיינע האט זיך באלד אריינגעלייגט אין בעט און מיר האבען געשיקט נאך א דאקטאר.

„האט איהר דער דאקטאר אונטערזוכט און ערקלערט, אז זי האט זעהר אנ'אנשטעקענדיגע קראנקהייט, ווי די חולאת רופט זיך אן, ווייסט ער נישט; אבער ער ווייסט, אז זי איז זעהר אנשטעקענד.

„און זיין עצה איז געווען מען זאל זי אפטיילען פון אלע געזונטע מענשען, טאמער נישט, וועלען מיר זיך אלע אנשטעקען פון איהר, און אנדערע פון אונז און די אנדערע וועלען עס פערשפרייטען איבער דער גאנצער שטאט און דאן וועט זיך די קראנקהייט פערשפרייטען איבערן גאנצען לאנד, און אזוי ווי היינט מאכט מען רייזעס אין מאשינען, אויף שיפען אויף עראפלאנען, וועלען זיי די חולאת פערשפרייטען איבער דער גאנצער וועלט, און טויזענדער און מיליאנען מענשען וועלען אויסשטארבען, יעדען טאג, דעריבער איז זיין עצה, מיר זאלען די קראנקע טאכטער אוועקשיקען ערגיץ אויף א אינזעל, ווייט פון מענשען, סיידען.. יא סיידען, מיר ווילען אומברענגען מיליאנען מענשען.

„האבען מיר זיך זעהר שטארק דערשראקען, און געשיקט נאך'אנ'אנדערען דאקטאר. נאך גאר א יונגער, א שעהנער, ערשט צוויי יאהר אין פראקטיק. א בלאנדער חברה מאן, מיט שעהנע בלויע אויגען און א לאכעדיג פנים.

„אז דער בלאנדער דאקטארל האט א קוק געטון אויף מיין שעהנער טאכטער מיט זיינע בלויע אויגען און איהר געשאנקען א שמייכעל, האט מען [illegible] אין זיין פראפעסיע: אז ער העלפט מעהר מיט זיין פערזאן, ווי מיט זיינע מעדיצינען.

„די טאכטער מיינע איז ממש געווארען איינגאנצען אנ'אנדערע. אויך איהרע אויגען האבען אויפגעלויכטען. און די ברוסט האט זיך ביי איהר מארגע געהויבען..

„דער דאקטאר האט ארונטערגענומען פון איהר די דעקע ביז דער העלפט, געמאסטען איהר די היץ, זיך צוגעהערט צום הארץ, צו די אויגען, געקנאטען איהר בויך, און מיין טאכטער האט געשווינגען, וואס וועט זי שרייען? זי ווייסט אז פאר א דאקטאר דארף מען זיך נישט שעהמען..

„אז דער בלאנדער דאקטאר איז פערטיג געווארען האט ער זיך אויסגעלאכט פון פריהערדיגען דאקטאר:

„יענער דאקטאר ווייסט נישט ווער עס האט איהם געשלייערט!" — האט ער געזאגט — „אייער טאכטער האט בלויז אביסעלע פיבער, ס'וועט איבערגעהן; זאל זי ליגען נאך א טאג אדער צוויי אין בעט נישט מעהר."

„הייסט עס, אז איהר חולאת איז נישט אנשטעקענד? — פרעג איך.

„ניין!" — זאגט ער.

„זייט איהר זיכער? — פרעג איך — און דאס הארץ אין מיר טאנצט ממש פאר פרייד, איך וויל ארומנעהמען דעם דאקטאר און איהם אויסקושען יעדעס אבר.

„און כדי אונז צו בעווייזען אז די חולאת איז נישט אנשטעקענד, האט ער זי געקושט און געגלעט. ער האט עס נאטירליך געטון כדי מיר זאלען זיך איבערצייגען אז ער ווייסט וואס ער רעדט. ער וועט דאך נישט געהען זיך אליין אומגליקליך מאכען!

„וואס זאל איך אייך זאגען. דער דאקטאר האט מיין טאכטער אזוי געקושט אפשר צוויי שעה אויפן זייגער, אויף מארגען ווידער דאס איינענע; אט אזוי עטליכע מאל.

„איינמאל איז ער אפילו געזעסען נעבען איהר במעט א גאנצע נאכט... אלץ צו בעווייזען אונז אז ער שרעקט זיך נישט; אז ער האט נישט קיין מורא פאר ווערען אנגעשטעקט..

„און ער האט טאקע געטראפען, אין א פאר טעג ארום איז די טאכטער מיינע ארונטער פון בעט א פרישע, א געזונטע, א אויסגערוהטע, און דער דאקטאר איז אויך געווען אלרייט...

„עס האט איהם חלילה גארנישט געשאדט, דעם דאקטאר.

„מען קען זאגען אז ער האט פשוט איינגעשטעלט דאס יונגע לעבען זיינם....

„אט א דאס הייסט ביי מיר א העלד, אנ'אמתער העלד! איך און מיין פרוי און די טאכטער מיינע האבען איהם אזוי שטארק אינטערעסירט אז ער איז, גאר אין קורצען געווארען א פראפעסאר, און האט איצט א גרויסע פראקטיק.

„איצטער נעהמט ער שוין 10 זלאטעס ביי זיך אין דער היים און 20 זלאטעס פאר א וויזיט ווען ער קומט צו אייך אהיים.

יא, עס זענען נאך פאראן גוטע דאקטוירים, דאקטוירים וואס שטעלען איין זייערע לעבענס, אבי יעגעם צו ראטעווען..."

דער יוד איז אוועק און איך האב זיך צולאכט.

קורצער פרייטאג און שבת הגדול

קורצער פרייטאג: פאניע שבת הגדול, איהר האט געלייענט אין פאלקספלאט אז לעצטענס קומען אפט אוועק פערשירענע זאכען אויף דער באהן?

שבת הגדול: אזוי? איך לויף שוין אהיים.

קורצער פרייטאג: צו וואס לויפט איהר אהיים?

שבת הגדול: צורעדען מיין ווייב זי זאל פאהרען קיין קריניצע.

אין פארק

א בין השמשות שמועסעל

אוונט צייט אין פארק:

זי: זי ווייסען, איך לייען אראפ איהנס געדאנקען פון די אויגען.

ער: אזוי? און איך האב געמיינט, אז זי זענען אנ'ארענטליך מיידעל.

פינסטער ווי די נאכט

— וואס האבען די ענדעקעס בעוויזען מיט זייער זיצען אין שטאט־ראט א גאנצע נאכט?

— זיי האבען דערמיט בעוויזען אז זייער ארבייט אין שטאט ראט איז שווארץ און פינסטער ווי די נאכט.

בעניעלע זאלץ.

קווארום — „קברים"..

מ'דערצעהלט אז די ענדעקישע ראטמענער ארום זעהענדיג זיך אז זיי זענען געבליבען אהן א קווארום, זענען זיי געווארען טויט ווי מען וואלט זיי נאר וואס ארויסגענומען פון די „קברים"..

בעניעלע זאלץ.

די „ראק"־קראנקהייט

די פרעסע טיילט מיט אז אין לענינגראד האט דער פראפעסאר קאזאקאוו געמאכט א וויכטיגע ענטדעקונג אויפן געביט פון היילען ראק.

ס'וואלט געווען א יושר איהם אראפצוברענגען קיין לאדז צו אונזערע ענדעקעס ווייל זיי ליידען שטארק אויפן ראק: רק זיי ברעכען זיך דעם קאפ פאר יודען... רק מיר זענען זיי צופיל אין די אויגען...

בעניעלע זאלץ.

צרות פון קינדער

אויף א באנק אין באהן סקווער זיצען עטליכע יודען און שמועסען, זאגט איינער:

— איי, הערט איהר יודען, האב איך עס אביסעל צרות פון מיינע דריי זיהן.

— וואס זענען זיי?

— איינער באוועט זיך כסדר מיט ארטיסטקעס און דער צווייטער נארט אוים געלד ביי מענשען.

— און דער דריטער?

— דער דריטער טוט דאס, וואס די ערשטע צוויי: ער איז א טעאטער־דירעקטאר.

אמאל האט מען געזונגען:

פארן קלוגען איז די וועלט א סאד

ר'האט פערגעניגען פון יעדער גראז,

און פארן „נאר" איז די וועלט א באד.

ר'הערט מ'שרייט און ווייסט נישט וואס...

היינט זינגט מען:

פאר די דיפלאמאטען איז די וועלט א ראד,

זיי רעדען און דרעהען און ווערען נישט זאט,

און פאר די פרויען איז די וועלט א באד,

געהען נאקעט ווי די מאמע האט זיי געהאט.

א. איטקין.

ווי אזוי איינער רעכענט

היינט זענען אלע געווארען רעכענמייסטערס: די פאבריקאנטען רעכענען חיבור, (פון די פראטעסטירטע וועקסלען), די סוחרים שרייען אז זיי רעכענען חיסור, (ס'פעהלט זי אייביג א טאג אין וואך) די שטייער בעאמטע רעכענען כפל (נעהמען כפל־כפלים), יודען רעכענען חלוק (צוטיילט אויף צענדליגער פארטייען).

א. איטקין.

מעניני דיומא

אוי די ווייבער אט די „טעלצעס",

ברענען שוויצען אויף דער דאטשע,

און די מענער שלעפען פעק

פאלען כורעים ווי די מענדעלס קלאטשע

טראפענס שוויס פאלט פון זיי,

סיכאפט אן אזש אניאימה.

מענער, אייך איז נעבעך ווינד און ווער.

ווייל היינט איז דאטשע מעניני דיומא.

ווען איר פאריז פאלט דער פראנק,

בעשולדיגט מען די קאבינעטען,

ווערען די שטארקע „יורדים"

ווייל זיי קענען דעם פראנק נישט רעטען.

רופט מען באלד דעם שלום זיגער

לאוואל וכדומה

היינט איז „ירידה" מעניני דיומא.

א. איטקין.

די „אגודה" וועט בלייבען

איינער פון די אגודה דעפוטאטען הערענדיג אין סיים, אז די פארטייען וועלען פערשוואונדען ווערען, האט אויסגערופען:

— אבער די „אגודה" וועט פערבלייבען, ווייל עס שטעהט בפירוש: „ויעשו כולם אגודה אחת" — פון אלע וועט ווערען איין אגודה.

בעניעלע זאלץ.

„קאנפליקט"...

— וואס איז די בעדייטונג פונם ווארט „קאנפליקט"?

— ווער עס קאן — פליקט.

בעניעלע זאלץ.

וואס קאנען זיי נישט

די צייטונגס - לייט

אין א היגען רעוויע־טעאטער הערען מיר אין דער גארדעראב אזא געשפרעך:

דירעקטאר (צו דער טענצערין): וואס וויינען זי, פאננע וולאדושא?

ארטיסטקע: פארוואס זאל איך נישט וויינען, אז די צייטונג.. האט געשריבען אז איך האב קרימע פים.

דירעקטאר: נארישקייטען. איך קאן די גאנצע רעדאקציע. איך וועל אהין געהען און זי וועלען זעהען אז מ'וועט איהן דארט באלד אויסגלייכען די פים.

ער שטודירט אנאטאמיע

א קינא געשפרעך.

זי: (צו איהר שכן) פאניע, איהר שטודירט מעדיצין?

ער: עי, איך בין גאר א מענסקע שניידער, ווי פאלען זי אוים, אז איך שטודיר מעדיצין?

זי: ווייל לויט אייער פערהאלטען זיך, ווייזט איהר ארוים א שטארקע פעראינטערעסירונג מיט אנאטאמיע...

גראף קאלי'ס לעצטער אדרעס.

פון גראף קאלי האט דער „קונדס" דערהאלטען פאלגענדע מעלדונג מיט דער ביטע צו פערעפענטליכען:

דערמיט מעלדע איך, אז צוליב דעם, וואס די גרעפין מיט די זיבען באנדיטלעך געפינען זיך איצט אין מיין זומער שלאס אין קאלי, איז מיין ווינטער רעזידענץ אין לאדז צייטווייליג נישט טעטיג. מיין איצטיגער אדרעס איז:

סטאשיץ־פארק, דריטע אלעי, 4טע באנק רעכטס.

אויף דעם אנגעוויזענעם אדרעס בעט איך די פאסט מיר צו צושיקען מיין קארעספאנדענץ, ליבעס בריוועלעך און הלוואות. מיינע שילערינס (בלאנדינקעס און ברונעטקעס) לערן איך אויף דעם אנגעוויזענעם אדרעס קאליגראפיע לויט מיין נייעסטער מעטאדע מיט קאליגראפישע גרוס

גראף קאלי.

דוד המלך'ס געזאנג

יודיש: פסח קאפלאן

און דוד האט א ליד געזונגען
ווען גאט האט איהם געראטעוועט
פון שאול'ן און אלע פיינט :
ביסט, גאט, מיין פעלז און שוץ־פעסטונג
מיין שילד, דער הארן פון מיין הילף.
ווען טויט־פאליעס פערגיסען מיך,
און ווילד־שטראמען דערשרעקען מיך
און ס'ווינקט צו מיר די אונטערוועלט
רוף איך אין ענגשאפט צו מיין גאט
און ער הערט צו מיין וויי־געשריי
און ס'רוישט די ערד, צושטורעמט זיך
און ס'ציטערען די הימלען הויך,
ווייל ס'ברויזט דער גרימצארן אין איהם
א רויך זעצט איהם פון נאזלעכער,
א פייער פלאקערט פון זיין מויל,
און קויהלען פלאמען ארום איהם
דעם הימעל שפרייט ער אויס און נידערט,
און נעפלען אונטער זיינע פיס
ער שוועבט, אויף כרובים רייטענדיג,
און פליהט אויף פליגלען פונם ווינט,
פערוויקעלט זיך אין פינסטערניש,
אין וואסער שטראם און וואלקען־זייל
און ס'צינדט א קויל זיך פון זיין גלאנץ,
פון הימעל הילכט גאט מיט זיין דונער,
און מעכטיג שאלט זיין קול פון אויבען
ער שיסט מיט בליצען, ווי מיט פיילען
אנטפלעקט די גרונטפעסטען פון וועלט
און אטעמט, שרייענדיג, מיט צארן
ער שיקט פון אויבען מיר א הילף,
שלעפט מיך ארוים פון וואסער ־טיף,
בעשיצט מיך קעגען שטארקען פיינט,
ער איז מיר ווי א שטיץ און אנשפאר,
ער פיהרט ארוים מיך אויף דער פריי
און מוטיגט מיך, און פעסטיגט מיך,
פערגעלט מיר פאר מיין עהרליכקייט,
און פאר דער ריינקייט פון מיין האנט,

ביסט גנעדיג מיטן גנעדיגען,
ביסט עהרליך מיטן עהרליכען
ביסט לויטער מיטן לויטערען
און מיטן הארטנעקיגען — הארט,
דו העלפסט דעם פאלק דעם ארימען
און שטאלצע מאכסטו נידעריג
דו ביסט ווי א ליכט, מיין גאט,
בעלייכסט מיין פינסטערניש ווי טאג
מיט דיר לויף איך אנטקעגען חייל,
מיט דיר שפרינג איך אריבער וואנט,
ווייל פולקאם איז דער וועג פון גאט,
געלייטערט איז דער ווארט פון גאט —
בעשיצט אונז אלע ווי א פאנצער,
מיין פעסטונג מעכטיגע איז ער,
מאכט שטענדיג פריי פאר מיר א וועג
מאכט מיינע פיס ווי היגדן גרינג
און שטעלט מיך פעסט אויף הויכקייטען
און לערנט מיינע הענט צום קאמף,
מיין ארים ברעכט א קופער־בויגען
און בריט איז אונטער מיר מיין טריט,
און ס'גליטשען זיך נישט מיינע קנעכעל
כ'יאג מיינע פיינט, פערטיליג זיי,
און שלאג און שנייד זיי אהן אנ'אויפהער,
דו גורטסט מיך אן מיט מאכט צום קאמף,
דו שטעלסט מיין פיינט מיר מיטן נאקען,
זיי שרייען, אבער קיינער העלפט נישט,
זיי רופען גאט, ער ענטפערט נישט,
צורייב איך זיי, ווי שטויב פון דר'ערד,
צוטרעט איך זיי ווי ליים פון גאס,
פון פעלקער שלאכט דערלייזסטו מיך,
און מאכסט מיך פאר א הויפט פון שטאמען.
א פאלק, וואס כ'קען נישט, מוז מיך דינען,
די זיהן פון פרעמדס פערשקלאפט צו מיר,
פון הערען בלויז — שוין פאלגזאם מיר,
די זיהן פון פרעמדס — פערוויאלעטע
אין קייטען איינגעשלאסענע,

עס לעבט מיין גאט, געבענשט מיין פעלז,
דערהויבען מיין גראניט פון הילף,
דער גאט, וואס גיט נקמה מיר,
וואס לייגט די פעלקער מיר צופוסענס,
דערום לויב איז דיר צווישען פעלקער
און צו דיין נאמען זינג איך לידער
ווייל דו ברענגסט גרויסע הילף דעם קיניג
און דיין געזאלבטען טוסטו גנאד
פאר דוד'ן און זיינע קינדער
ביז אייביג ! — — —

און אט די לעצטע ווערטער דוד'ס :
א ווארט פון דוד, זוהן פון ישי,
א ווארט פון מאן, דעם הויכגעשטעלטען,
דעם העלד פון לידער אין ישראל.
עס רעדט אין מיר גאטס גייסט,
זיין ווארט איז אויף מיין צונג,
עס זאגט דער פעלז ישראל'ס :
הערש מיט גערעכטיגקייט,
הערש מיט גאטספארכטיגקייט,
וועט ווי פריהמארגען־ליכט
דיר אויפשיינען די זון,
פריהמארגען אהן א וואלקען,
ווי זונשיין נאך א רעגען,
אויף שפראצען פון דער ערד.
איז נישט אזוי מיין הויז ביי גאט ?
צי היט איך נישט דעם בונד פון אייביג ?
פארוואס זאל מיר די הילף נישט שפראצען ?
מיין וואונש זאל נישט מקויים ווערען ?
בלויז מענשען נידערטרעכטיגע
ווי דארן־וואוקסען שטעכיגע,
וואס נישט אין האנט אריינצונעהמען,
און וויל זי עמיץ נאר בעריהרען!
מוז ער מיט אייזען זיך בעוואפענען,
אזוי ווי פייער ברענען זיי — — —
— — — — — — — —

ביבליאגראפישע נאטיצן

לייב מלאך : „פאלעסטינע ־ רעפארטא־זשען", ארויסגעגעבען דורך די ליטעראַרישע בלעטער, ווארשע 1935.

דער דיכטער פון „אין פוילען", „אמאל אמאל", דער דראמאטורג פון „אפּפאל", „איבערגוס" און „מיסיסיפי", דער דאמאַגיסט פון „דאן דאמינגאס קרייץ־וועג" און „אלטערס קינדער יאהרען", האט זיך פאר אונז, אין זיין לעצט בוך, „פאלעסטינע רע־פארטאזשען" ענטפּלעקט אין א נייעם געשטאלט, און דעם מאדערנסטען, אין סאמע לעצטען ווארט פון דער שרייבערישער טעכניק, — אין רעפּארטאזש.

רעפּארטאזש און כראַניק, וואס זענען ביז די לעצ־טע יאהרען אנגענאנגען אלס טאג־טעגליכע און, ממילא, נידריגסטע מדריגה פון שרייבערישער מלאכה אזוי אז דער בעגריף ,רעפּארטער' 'האט זיך כמעט ווי אסאציירט מיט לא יוצלחדיגקייט, האבען אין די לעצטע יאהרען בעקומען זייער תיקון און רעהאביליטאציע און זענען דערהויבען געווארען צו דער מד־ריגה פון מאדערנער קונסט, פון לעצטען ווארט פון דער טעכניק א דאנק אזעלכע מייסטערס ווי ערנאר ערווין קיש, ק. ניקערבאקער, איליא ערענבערג א.א.

וועגען דעם זיך בויענדיגען יודישען ישוב אין פאלעסטינע איז שוין געשאפען געווארען א רייכע ליטעראטור; עס גערט כמעט נישט אדורך קיין טאג אז עס זאל נישט וועגען פאלעסטינע עפעס אנגעשרי־בען ווערען, אבער —

די גאנצע ליטעראטור, סיי געשריבענע פון יודען סיי פון נישט־יודען, להבדיל, לאזט זיך, א חוץ גאר קליינע אויסנאהמען, קלאסיפיצירען אין א „פרא" און „קאנטרא" ציוניזם און עס איז גענוג בלויז צו קענען די אנשויאונגען און ריכטונג פון די מחברים אז מען זאל, נישט געלייענטערהייט, זיך קענען אנ־שטויסען וועגען דעם אינהאלט פון געשריבענעם; איין ערשטער פאל וועט עס זיין פול מיט קדוש־שפּרינגע רייען, מיט תהילות ותשבחות, מיט א כורעים־פאלען פאר דעם „נאציאנאלען" אויפטו און פערהוילן וועט בלייבען די צווייטע, די אפט מאל קאמישע זייטען פון דער מטבע: עס וועט זיך נישט ארויסזעהען דער מנחם ־ מענדעל, דער אמעריקאנער אל־רייטניק, און די אלע אנדערע רעדעל פיהרער, יא און מיין־זאַ־גער, וועלכע זענען און מוזען, על פי דרך הטבע זיין דארט, וואו ס'ווערט עפעס געטון, וואו ס'ווערט ע־פעס געשאפען... און אין צווייטן פאל ווידער, וועלען מיר זעהען בלויז די שאטען זייטען פון דעם זיך בוי־ענדיגען יודישען ישוב, דעם נעגאטיוו און דער קליי־נער טייל פאזיטיוו, וועלכער וועט מוזען אריין אין דער בעשרייבונג לשם „אביעקטיוויטעט", וועט ווע־רען אוועקגעפטרט, כלאחר יד, אפט מיט בטול און — אין בעסטען פאל — מיט א רחמנות־נעבעכל אי־בער די „פאנטאזיארען, וואס לעבערען נעבעך מיט די קעפ די מויער"...

ל. מלאך איז נישט געקומען קיין פאלעסטינע ווי „א זשורנאליסטישער טוריסט, א שמעק צו טון, א־ריינצוכאפען אביסעל אויבענאויפיגע שטימונגען און זיך געזעגענען".. ל. מלאך האט „מיט א בעזונדערען אינטערעסיי זיך צוגעקוקט צום ווירקענדיגען לעבען, ער האט „אומצעהליגע מאל געקרייצט דאס לאנד איבער אלע טיילען און ווינקעלעך" און דאס, וואס ער האט געזעהען, דאס וואס ער האט געפיהלט, נאך מעהר — דאס וואס ער האט פערשטאנען, דערצעלט ער אונז אין זיין בוך „פאלעסטינער רעפּארטאזשען" און —

ל. מלאך איז שוין איינמאל א דערצעהלער! ער ווירקט מיט זיין פען, ווי דער מאגיקער מיט זיין צויי־בער שטעקעלע; אט פיהרט ער אונז אריין און מאכט אונז ארץ־ישראל־שטימונג און אט, ווייל ער און מיר זענען שוין צוריק אין דרויסען, שטעלען זיך אוועק אן א זייט פון דעם אלעם, וואס ווערט דארט געטון, געבען איהם דעם מחבר און ער לערנט מיט אונז, א פרק אין הלכות קוקען און בענעהמען דאס, וואס מיר זעהען, אבער —

איין שטיקעל חסרון האט ל. מלאך וואס בעתן לערנען אונז קוקען, טוט ער אונז אפט אן זיינע פאר־טיי־ברילען און מיר זעהען דורך איהר זאכען, אזוי ווי ער וויל, אז מען זאל זיי זעהען..

פאר דעם מחבר אליין איז דאס זיכער נישט קיין חסרון, ווייל ער קוקט זיך דאך צו צו דעם דארטיגען לעבען מיט „א בעזונדערען אינטערעסיי אבער דער לעזער מעג דאך נישט האבען קיין בעזונדערע אינ־טערעסען, דער זעהער מעג דאך האבען פרייען ווילען אליין צו אורטיילען דאס געזעהענע, וועלכעס וואלט זיך איהם אהן מלאך'ס ברילען, אפשר אינגאנצען און לגמרי אנדערש פארגעשטעלט!..

דערפאר אבער דארט, וואו מלאך האט נישט, א־דער פערגעסט אהן זיין „בעזונדערען אינטערעסיי (טאקע א מלאך, אבער פארט נאר א מענש און דער־צו א דיכטער...) דערלאנגט ער אונז אזעלכע קאפּי־טלען, ווי „א יונגענט דארף", „אימיטאציע ימים־טובים", „צפת — א שטאט א טארבע" און צענ־דליגער אנדערע וואס פערכאפען, רייסען מיט און מען בעדויערט וואס זיי ענדיגען זיך...

יוסף ז.

Najtańsza Hurtownia
Perfumy, mydło, kosmetyki wszystkich firm poleca najtaniej firma „KOSMOS" Łódź, Piotrkowska Nr. 60, tel. 115-22.

באַקאַר

אויטאביאגראפישע סקיצע

פון פאנאיט איסטראטי

דער פריהלינג פון יאהר 1909 איז געווען איי־נער פון די ערגסטע אין מיין לעבען. דאס איז גע־ווען אין קאאירא סוף אפריל. אלע הייזער האבען פערקלאפט די פענסטער־לאדענס. אויף די גאסען און אין די עפענטליכע לאקאלען פלעגט מען וואס אמאל זעלטענער בעגעגענען אנ'אייראפעער, און צוזאמען מיט זיי אויך וואס אמאל מעהר פערשוואונדען די אויסזיכט צו געפינען ארבייט.

קיין שום מעגליכקייט זיך אריבערצוכאפען קיין אלעקסאנדריע, און פון דארט זיך צו ראטעווען אויף א שיף. שוין העכער א חודש, ווי איך האב גע־לעבט פאר א נישטיגען הונגער־לוין און בין געווען פערזונקען אין חובות ביז איבערן קאפ. כ'בין אריינ געפאלען אין א מרה־שחורה־שטימונג און געווען נאהענט צו פערצווייפלונג. די אמאליגע גוטע פער־דינסטען און געבראטענע קעלבערן־פלייש מיט שפּי־נאט זענען פערבליבען פאר מיר בלויז א שיינער, ווייטער חלום, די זון האט געבאקען, די ערד האט געגליהט; קיין שום ישועה פון ערגעץ, נישט פון הי־מעל, נישט פון דער ערד!

און דאך האב איך יעדען טאג אויסגעקוקט די ישועה. איך האב געוואוסט, אז אין העליאפאלים, א האלבע שעה ווייט פון קאירא, בויט מען א גראנדיע־זע געביידע. אמת, דאס איז געווען קאטארזשנע אר־בייט, ביי אונז אבער פלעגט מען זאגען: „ווער עס קען נישט ארומנעמען דאס שיינע, מוז זיך צופרי־דענשטעלען מיט'ן מיאוס'ן". איך בין דעריבער אוועק קיין העליאפאלים, כדי צו טרעפען זיך פנים אל פנים מיט'ן „העסליכען" און עס ארומנעמען מיט האס אדער מיט עקעל.

* * *

דאס, וואס מיינע אויגען האבען דערזעהן, איז געווען ממש א וואונדער. אויף א שטיינערנעם באַ־דען, ארומגערינגעלט פון אומענדליכע מדבר־זאמדען איז ארויסגעוואקסען א פולשטענדיג נייע שטאט. א שטאט מיט הייזער און פאלאצען, מיט מעכטיגע בנינים פון שטיין און אייזען־בעטאן און ברייטע, סימעטריש דורכגעצויגענע גאסען, קליינע גערטענד־לעך, קינסטליך פערפלאנצטע ביימער־אלעען, האבען געפיהרט אנ'עקשנות'דיגען, שווערען קאמף מיט דער טראפּישער זון, און זיך געמוזט צופרידענשטעלען מיט'ן פולען הויפען שווארצער ערד, וואס מיט איהר איז דער זאמד אויסגעבעט געווארען. גיריק האבען זיי געטרונקען און איינגעזאפּט אין זיך דאס וואסער, מיט וועלכען מ'פלעגט זיי אהן אויפהער בעשפריצען און בעגיסען, ווי א שטיל פייער, וואס וויל קיינמאל נישט פערלאשען ווערען.

שטילקייט... שוויגעניש.. אין ערגעץ זעהט מען נישט קיין איינוואוינער. בלויז ארבייטער און אר־כיטעקטען. די ארבייטער טרויעריגע און דערשלא־גענע; די ארכיטעקטען שפּאצירען ארום אהין און צוריק מיט גלייכגילטיגע פנימ'ער אונטער'ן שוץ פון זייערע קארקענע קאסקעס. פון צייט צוב צייט פלעגט מען בלויז הערען די הייזעריגע שטימען פון די אויפ־זעהערס, וואס האבען צווישען איין שלוק ביר און דעם צווייטען געמונטערט די ארבייטער, בעגאסענע מיט שווייס און פער'חלשטע פון דורשט. די ארביי־טער, וואס זענען געווען בעשעפטיגט ביי די ערד־ארבייטען, זיי זענען געווען ווי לאסט־חיות. פון זייערע שווארצע, פון דער זון פערשרפטע פנימ'ער איז דער שווייס גערונען שטראמענווייז, און די אנ־געשוואלענע אויגען זענען געווען אויסגעגלאצט אין דער פוסטער ווייטקייט. א כאר פון שווידערליכע קו־לות האט געברומט צום טאקט פון די פודיק־שווערע האמערס, וואס האבען זיך ריטמיש אויפגעהויבען און אראפּגעלאזען.

פאר די דאזיגע ברואים האט מעהר קיין גאט נישט עקזיסטירט: דער מענש האט איהם דערשלא־גען.

דאס איז געווען העליאפאלים. יאהר 1909.

* * *

איך האב צוגעמאכט די אויגען, כדי צו פערשטע־לען זיי פאר דער זון און מעהר נישט זעהן די דאזי־גע אומברחמנות'דיגקייט פון לעבען. מיין בעשלוס איז געווען אומדערשיטערליך: די ארבייט דא איז א מערדערישע. מ'פאלט פון די כוחות, כדי צו קענען לעבען, מ'געהט אויס אין לאנזאמע יסורים, כדי צו קאנען לעבען. שטארבען אהן אויפהער, כדי צו קא־נען לעבען... ווי איז דאס מעגליך ? וואס האט מען מיר אנגעבאטען פאר אזא טאג ארבייט? צוויי שי־לינג ! א,גאט מיינער!

איך האב מיך אראפּגעלאזט אין שאטען פון א ריזיגער געביידע אקעגענאיבער דעם שטאטישען גארטען. איך האב אויפגעגעבען דעם קאמף, און אין דער רגע האט זיך מיר אויסגעוויזען, אז מיין עלענד איז אהן א שיעור זיס. אהנמעכטיגער קאמף מאכט א תל פון דער נשמה. מיר פיהלען זיך אבער ווידער שטארק. ווי באלד מיר נעמען אויף זיך אנ'אומגליק, וואס איז שוין איבער אונזערע כוחות. זאל לעבען דאס אומגליק! אין זיין חברותא קומט טיילמאל אויך צו אונז דאס גליק.

איך האב מיך אנגעהויבען צו בעטראכטען אי־בער מיינע ליידען, צו פעסזוכען זייער טעם: מיט־אמאל האב איך אויסגעפונען, אז זיי זענען שעהנער ווי קאלבס־בראטען מיט שפּינאט, וואס מען קען בע־קומען פאר זעקס טאג ארבייט, ווי איך האב זיי דא געזעהן פאר מיינע אויגען. ניי, דער הונגער, אויך דער הונגער האט זיין רייץ און זיינע מעלות.

דאס איז אבער נישט געווען דער הונגער; דאס האט דער דורשט מיך אזוי אומברחמנות'דיג גע־פייניגט און געקוועלט, בעת איך בין געלעגען און בעטראכט דעם שעהנעם פלאץ, וואס האט זיך גע־באדען אין די גליהענדיגע שטראהלען פון דער מדבר־זון. שוין איניגע שעה, ווי איך האב מיך גע־באדען און געוואשען דעם קערפער מיינעם אין קאלט פריש, שפּרודלענדיג וואסער. וואס מעהר איך האב מיך אנגעטרונקען מיט וואסער, אלץ מעהר שטאר־קער איז געווארען מיין דורשט. אך, ווען איך וואלט מיר געקאנט פערגינען דעם לוקסוס אויסצוטרינקען א גלאז ביר, אדער לכל הפחות א גלאז סאדע־וואַ־סער פאר א האלבען פּיאסטער! דאס זענען געווען צוואנציג פאראס — זעקס סאנטים... דערצו מוז מען

דאך אבער האבען געלד!

איך האב גאנץ גוט געוואוסט, אז מיר איז אפט אין לעבען נישט בעשערט געווען צו בעקומען דאס, נאך וואס איך האב געבענקט, און פונדעסטוועגען פלעגט אנ'אומבעקאנטער גאט כמעט אלעמאל שטי־לען מיין בענקשאפט, נישט פערלאנגענדיג דערפאר פון מיר קיין געלד. און אזוי האב איך גענומען בע־טראכטען מיט א משונה'דיג־אויסטערלישער האפ־נונג א שעהנעם קיאסק, וואס איז געשטאנען אפשר צוואנציג טריט ווייט פון מיר, אויף זיין פאדערשטער זייט זענען געשטאנען אהן א שיעור קעסלען און סי־פאנען, פון וועלכע עס זענען געפלאסען די פערשי־דענסטע דערפרישענדיגסטע געטראנקען.

אין יענעם קיאסק האב איך געזעהן א מאן. פון צייט צו צייט פלעגט ער זיך בעוויזען און דערלאנ־גען לימאנאד, און אין א ווילע שפעטער ווידער פער־שווינדען אין בעשאטענדען קיאסק. דער דאזיגער פערשוין, דער ענגלענדער האט אפשר געהאט א גוט הארץ, פארוואס דען נישט? דאס איז מיר אפילו פארגעקומען זעהר ווארשיינליך. ער איז געווען מי־טעלוואוקסיג. דערפאר אבער קרעפטיג און פעסט געבויט. און בעוועגען פלעגט ער זיך מיט פלינקע, שנעלע טריט.

זיין פנים איז געווען אפּגעברענט פון דער זון און שווארץ ווי א ראב; איבערן מויל זענען איהם אראפּגעהאנגען א פאר ריקע וואנסעם. פון די ציין האט ארויסגעשטארט א פיפקע, דער הוט איז געווען טיף אראפּגערוקט אויף די געדיכטע ברעמען. ער האט אויסגעזעהען ווי ביי אונז א ציגיינער.

ער האט זיך צומאל נישט אומגעקוקט אויף מיר, און משמעות ער האט זיך אויף קיינעם נישט אום געקוקט. דוכט זיך, אז ער פלעגט אפילו נישט צו־ווארפען קיין בליק דעם קונה, וואס האט פערלאנגט א גלאז אראנזשארע. זיין בליק איז געקומען פון אינעווייניג. גאט ווייס, וואוהין ער האט געקוקט

מיר איז געווארען גוט אויף דער נשמה, בעת איך האב מיך דערמאהנט ווי טייער עס האט מיך גע־קאסט מיין פרייהייט, און מיט צערטליכע בליקען האב איך פערפאלגט די געשטאלט פונם מאן, וואס האט זיך פלינק און ריהרעווודיג געפארעט אין זיין שטייג. צום סוף בין איך אויפגעשטאנען און געגנו־מען זיך פאמעלעך און אומבעמערקט דערנעהנטער־רען צום קיאסק.

די שיינע ניקעלנע קעסלען, ווי שיין זיי זענען נישט געווען, האבען געקאנט מאכען אויף מיר אנ'־איינדרוק ערשט נאכן שטילען מיין דורשט; אבער דער קיאסק, און בעזונדערס זיינע געמאלטע פענס־טער־שויבען, זענען באמת בעשאפען געווארען כדי צו מאכען מיך פערגעסען אינם דורשט. די קליינע גע בילדע איז געווען ממש א קונסט־ווערק. געבויט מיט א סך געשמאק.

(ווייטער זונטאג)

יודיש — מ. האלצבלאט.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

טאן, צי טאט?

(נאר וועגען לאקאל אויף דער שענקעוויטש=גאס 26)

בריף אין רעדאקציע

צו דער ה' רעדאקציע „נייער פאלקסבלאט".
געעהרטער ה' רעדאקטאר!

איך בעט אייך נאך אפצודרוקען אין אייער ה' צייטונג די פאלגענדע אויפקלערונג, כדי דערמיט צו שליסען מיין דיסקוסיע מיט ד"ר מ.ברוידע וועגען קהלה־בנין אויף שענקעוויטש־גאס 26.

א) איך האב לגמרי נישט בדעה „צו טאנצען מיטן צד שכנגד אויף צווי חתונות", ווייל עס איז פאר מיר אומגעריכט און איבערדריסיג אפילו איינע. אויב די קהלה־פערוואלטונג איז געצוואונגען געווארען צו פערטיידיגען איהרע רעכט, וועט זי דאס טון אויף אלע מעגליכע אופנים. און זאל ה' ד"ר ברוידע נישט וועלען איינרעדען, אז דורכן איינלאדען איהם צו א דין־תורה און ווענדען זיך צום מלוכה־געריכט האבען מיר פערלאזען דעם דרך־התורה, כדי ער זאל אזוי ארום האבען א מאטיוו זיך צוריקצוציהען פון א משפט ביים בית־דין. די אויפגאבע פון בית־דין וועט טאקי זיין זיך צו פערנעמען מיט דעם ענין אין דער גאנצער ברייט.

ב) איך מוז דא מאכען א תיקון־טעות. ווי עס דערמאנט מיך איצט ה' ד"ר ברוידע, האט מיט מיר גערעדט נישט פרוי רעזניק נאר פרוי ד"ר ברוידע.

דער געשפרעך איז געווען א טעלעפאנישער און איך מוז מודה זיין, אז כ'האב מיך נישט געגומען אין זין אריין, ווער ס'איז געווען די דעמאלטיגע פארשטעהערין פון „וויזא". איך רעכען, אז ד"ר ברוידע, וועלכער איז געווען, ווי ער זאגט אליין, ביי יענער זייט טעלעפאן, געדענקט דאס בעסער. אלענפאלס האט עס גארנישט צו טון מיט דער פאקטישער זאכלאגע און עס ענדערט נישט להלוטין מיין ענטפער אויף דער מיר־געשטעלטער אנפראגע.

ג) עס איז אינטערעסאנט, אז אין זיין ערשטער ערקלערונג גיט ד"ר ברוידע אן, אז ער האט איבערגענומען דעם לאקאל פרייטאג־מיטאג־צייט, און אין דער צווייטער ווידער — קומט שוין פאר א נרחה אויף זעקס שעה און ער שטעלט פעסט, אז דער לאקאל איז איבערגענומען געווארען 6 א זייגער נאכמיטאג.

ד) ס'איז גענוג קלאר, אז אינם שפיצעל לגבי דער קהלה האבען גענומען א בשותפות'דיגען און געפלאנטען אנטייל סיי ד"ר ברוידע און סיי פרוי מלכה רעזניק.

מיט די דאזיגע שורות האלט איך פון מיין זייט דעם זאכליכען טייל פון דער דיסקוסיע פאר פערענדיגט.

איך וויל בלויז צוגעבען, אויף דער בעמערקונג פון ד"ר ברוידע וועגען דעם טאן, וואס פאסט נישט פאר מיר און נישט פאר איהם, אז איך האב געגלויבט, אז עס פאסט נישט פאר איהם אויך זיין לעצטער טאט.

און איך ווייס נישט, וואס עס איז אין דעם פאל וויכטיגער: דער שלעכטער טאט, וואס האט גורם געווען די געצוואונגענע בריף, צי דער אונרוהיגער טאן, וואס איז, ליידער, א רעזולטאט פון דער אומדערהערטער האנדלונג.

איך דאנק אייך, ה' הער רעדאקטאר, פאר'ן אפדרוקען מיינע דאזיגע שורות.

מיט אכטונג
(—) דעפ. י. ל. מינצבערג
פרעזעס פון דער יודישער קהלה.

פון 5 חדשים ביז 5 יאהר תפיסה

פערמשפט די גנבים=באנדע, וועלכע האט אויסגעפיהרט די גנבה ביי דער פאמיליע קאטעצקי, אינהאבער פון רעסטאראן „ראמא"

(א) ווי מיר האבען מיטגעטיילט האט זיך פאר'ן קרייז געריכט אנגעהויבען דער פראצעס קעגען דער גנבים באנדע, 11 פערזאן, וועלכע האבען אדורכגעפיהרט די דרייסטע גנבה אין דער וואוינונג פון דער פאמיליע קאטעצקי. די גנבה האט אדורכגעפיהרט דער געוואוינער אנגעשטעלטער פון די קאטעצקיס מאריאן פיעציק מיט דער הילף פון א באנדע גנבים פראפעסיאנאלען.

דאס געריכט האט פערמשפט: דעם 38 יעהריגען זיגמונד שימאנסקי אויף 3 יאהר טורמע, 33 יעהריגען יוזעף מילטשארעק אויף 2 און א האלב יאהר טורמע; 27 יעהריגען מאריאן פיעטשיק אויף 4 יאהר טורמע; 28 יעהריגען אנטאני מיכאלאק אויף 3 יאהר; 32 יעהריגען אנטאני ווילטשיק אויף 5 יאהר טורמע; 36 יעהריגע מאריאנא בלאשטשיק אויף 2 יאהר טורמע; העלענא אנדושעיאק, אננא שטשעפאנסקא, העלענא און וואוושיניאק ווילטשיק יעדע צו איין יאהר תפיסה; פעלאגיא שטשעפאניאק אויף 5 חדשים. מיקאליטשיק ווערט איבערגעשיקט אין אנ'אנשטאלט פאר גייסטיג קראנקע אונטערצוזוכען זיין פסיכישען צושטאנד.

BANK HANDLOWY w ŁODZI
Spółka Akcyjna
Al. Tadeusza Kościuszki 15
ma jeszcze do wynajęcia SAFES
na dogodnych warunkach, poczynając od 4 złotych miesięcznie.
WYJEŻDŻAJĄC, nie zostawiaj w domu papierów wartościowych, złota, srebra i t. p., lecz zanieś je do SAFE'u!

פראטעסט=מיטינג פון פ.פ.ס. אין פילהארמאניע

א דעמאנסטראטיווע טויב. — פראטעסט=רעזאלוציע געגען דער נייער וואהל=ארדינאציע

(א) נעכטען איז אין זאל פון פילהארמאניע פארגעקומען א גרויסער מיטינג ארגאניזירט דורך פ.פ.ס. פון קרייז לאדז. צו דעם מיטינג איז געקומען פון ווארשע דעפוטאט טשאפינסקי.

דער מיטינג עפענט דער פארזיצער פון לאדזער קרייז פון פ"ס כאדינסקי, וועלכער ערקלערט קורץ וועגען דעם כאראקטער פונם מיטינג און ווייזט אן, אז דער ארבייטער קלאס, ספעציעל די לאדזער וועבערס וועלען זיך שטעלען אין קאמף פאר זייערע רעכט, ווייל די סאציאלע דערגרייכונגען פון די ארבייטער זענען לעצטענס זעהר בעגרעניצט געווארען און איינציגע אינגאנצען אפגעשאפט צום שאדען פון דער ארבייטער מאסע.

שפעטער האט דער דעפוטאט טשאפינסקי געהאלטען א לענגערען רעפעראט וועגען דער נייער וואהל ארדינאציע און דער שטעלונג צו איהר מצד דעם ארבייטער קלאס.

נאכ'ן רעפעראט האט זיך ענטוויקעלט א שטורמישע דיסקוסיע. עמיץ אויף דער גאלעריע האט אויסגעשריגען:

„און פארוואס געהט איהר מיט די פאשיסטען?"

אין דעם מאמענט איז פון דער גאלעריע ארויסגעפלויגען א טויב מיט א צוגעבינדענע צום פיסעל רויטער שארפע און אויפשריפט. מען האט די טויב באלד געכאפט און דערמיט האט זיך די דעמאנסטראציע פערענדיגט.

צום סוף האט דער מיטינג אנגענומען א רעזאלוציע, לויט וועלכער דעם 25 ד. ח. זאל פערקלערט ווערען אנ'איינטאגיגער פראטעסט־שטרייק געגען דעם פראיעקט פון דער נייער וואהל ארדינאציע.

אזעלכע פראטעסט שטרייקען זאלען פראקלאמירט ווערען אויך אין די ארבייטס ווארשטאטען פון לאדזער קרייז אין די שפעטערע טעג.

געשלאסען נאך דריי בעקערייען

די סאניטארע קאנטראל־קאמיסיע פיהרט ווייטער אדורך די לוסטראציע פון די בעקערייען. נעכטען ביינאכט האט די קאמיסיע בעזוכט 8 בעקערייען, און קיין איינע האט מען נישט געפונען אין ארדנונג. ווידער האט מען פון די לוסטרירטע דריי געמוזן אינגאנצען שליסען: די געשלאסענע בעקערייען זענען: לייב ברייטבארד, זגערזשער 80 חיים זעליגמאן (בזשעזשינער 18) און לעאפאלד פראנק (דווארסקא 44) אין די געשלאסענע בעקערייען האט מען פעסטגעשטעלט אנ'אונגעוועגליכען שמוץ, ווערים און מייז.

אין איין בעקעריי האט מען א שטייגער געפונען א ברויט מיט א קליין לעכעל, אבער אינווענינג איז דאס גאנצע ווייכע ברויט געווען אויסגעגעסען און עס האבען זיך אין ברויט בעזעצט א גאנצע משפחה מייז מיט מייזלעך.

אין די איבריגע לוסטרירטע בעקערייען האט מען אויך קיין ארדנונג נישט געפונען, עס זענען אבער געווען זאכען, וואס לאזען זיך פעררוכטען מען האט די אינהאבער פון די בעקערייען געגעבען א טערמין, אין וועלכען זיי דארפען אלץ ברענגען אין ארדנונג אין געגענפאל וועט מען אויך זייערע בעקערייען שליסען.

היט אייערע קינדער!

אפגעבריהט מיט קאכעדיג וואסער

די דריי יעהריגע בורה'לע טענצער (פראנציסקאנסקא 40) איז געבליבען אהן אויפזיכט פון די עלטערן. זי איז אריינגעפאלען אין א באליע מיט קאכעדיג וואסער און שווער אפגעבריהט געווארען. דאס קינד האט מען אין א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל.

א קינד אונטער די רעדער פון א פוהר

(א) א שרעקליכער פארפאל איז געשעהען אויף זשגאווסקא גאס: פון דער זייט פון דארף יוזעפאוו איז געפאהרען מיט א פוהר אנגעלאדען מיט שטיינדלעך פאר'ן שאסע, א געוויסער סטאני סלאוו פערדאק, פלוצים איז אויפ'ן וועג ארויס געלאפען א 2 יעהריגע קינד, זיגמונד הענריק קאזשמערטשאק, א זוהן פון אנ'ארבייטער. דער פוהרמאן האט נישט בעמערקט דאס קינד און נישט איינגעהאלטען די פערד. דאס קינד איז ארונטער געפאלען אונטער דער פוהר. ווען מען האט פערהאלטען די פערד און ארויסגענומען דאס קינד פון אונטער די רעדער, האט עס שוין נישט געגעבען קיין סמנים פון לעבען.

די פאליציי האט פערהאלטען דעם שלימזל'דיגען פוהרמאן.

ביי נערווען-קראנקע און פסיכיש-ליידענדע

FRANCISZKA JÓZEFA ביטערוואסער, נאטירליכע ווירקט דאס אין הלפט צו א גוטער פערדייאונג און פערזיכט א רוהיגען שלאף. פראגט דאקטוירים. צו בעקומען אין אלע אפטייקען און סקלאד-אפטייקענעס.

א צוג אנגעפאהרען אויף צווייי פוהרען

(א) נעכטען ביינאכט איז דער פאסאזשיר צוג, וועלכער געהט פון קאלושקי קיין קראקא, אויף דער סטאנציע באבי, אנגעפאהרען אויף צווי אדורכפאהרענדע דורך די שינעס פויערישע פוהרען. די פוהרען זענען צושמעטערט געווארען, דריי פערד דערהרג'עט געווארען, איינער פון די פוהרמאנעס פראנציסעק קאלבא, האט מען פון אונטער די וואגאנעס ארויסגעצויגען א טויטען אין אזא צושטאנד, אז עס איז איהם געווען שווער צו דערקענען.

דער צווייטער פוהרמאן איז פונ'ם צוזאמענשטויס ארויסגעשמעטערט געווארען פון דער פוהר און נאר פערוואונדעט געווארען

א לאדזער בחור פערבלאנדזשעט אין דער פרעמד

ווער עס ווייסט עפעס פון א לאדזער בחור יורעל פאגעל פון אלט-זארזשעווסקא 4 אדער 6, ווערט געבעטען מודיע צו זיין אין דער קהלה פון 1 ביז 3 נאכמיטאג.

פרייטאג. 21 כ' סיון תרצה	יוני
זון-אויפגאנג	3.15
זון-אונטערגאנג	8 01
ליכט-צינדען:	7.43

פאבאר פון יאהרגאנג 1914

היינט, פרייטאג, דעם 21 ד. ח. דארפען זיך שטעלען:

פאר דער קאמיסיע נומער 1, (פיעראצקיעגא 18) מיליטער-פליכטיגע פון יאהר-גאנג 1913 קאטעג. „בע", וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 3. פאליציי-קאמיסאריאט מיט די פאמיליע-נעמען אויף:

P S Sz Ś T U W Z Ź Ż

און וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 5 פאליציי-קאמיסאריאט מיט די פאמיליע-נעמען אויף:

A B C Ch D E F G

פאר דער קאמיסיע נומער 2, דארפען זיך שטעלען די פאבאר-פליכטיגע פון יאהרגאנג 1913, קאט. „בע", וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 7. פאליציי-קאמיסאריאט מיט די פאמיליע-נעמען אויף:

P R S Sz S T U W Z Ź Ż

און וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 6-טען און 10 קאמיסאריאטען — א ל ע.

מארגן שבת, ד.22 ד.ח. דארפען זיך שטעלען:

פאר דער קאמיסיע נומער 1 דער יאהרגאנג 1913 קאט. „בע", וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 5-טען פאליציי-קאמיסאריאט מיט די פאמיליע-נעמען

H I J K L Ł M N O P R S Sz Ś T U W Z Ź Ż

פאר דער קאמיסיע נומער 2 דארפען זיך שטעלען די פאבאר-פליכטיגע פון יאהרגאנג 1913 קאט. „בע", וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 12. און 13. פאליציי-קאמיסאריאט — א ל ע.

אפטייקען.

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(א) היינט ביינאכט דיזשורירען: ס. יאנקעלעוויטש (אלט-שטאט 9), ב. גלוכאווסקי (נארוטאוויטשא 6), ע. האמבורג (גלובנא 50), ל. פאווליאווסקי (פיעטריקאווער 307), א. פיעטראווסקי (פאמארסקא 91), ל. שטעקל (לימאנאווסקיעגא 37).

א טויטער א פערברעכערין פאר'ן געריכט

(א) פארן קרייז-געריכט איז געשטאנען א געוויסע סטעפאניא דראדוש, וועלכע ווערט בעשולדיגט אין דערשטיקען איהר נישט - געזעצליך קינד.

די דראדוש ערקלערט צוערשט, אז דאס קינד איז געבוירען א נישט-לעבעדיגעס, ווען מען האט איהר אבער רעווידירט, אז זי זאגט נישט אמת, האט זי זיך מודה געווען און ווייטער דערצעהלט, אז זי האט דאס קינד דערשטיקט, ווייל זי האט מורא געהאט פאר איהר פאטער. א חוץ דעם האט זי צו דעם פערברעכען צוגערעדט דער פאטער פונ'ם נישט - געזעצליכען קינד, איהר געוו. געליבטער יוזעף גראד.

פארן געריכט האט גראד ערקלערט, אז ער איז ווירקליך דער פאטער פונם קינד, אבער ער האט נישט צוגערעדט די דראדוש זי זאל דאס קינד ערמארדען.

דאס געריכט האט פער'משפט די 24-יעהריגע סטעפאניא דראדוש אויף א יאהר טורמע.

קלאנג-קינא-טעאטער
Zachęta
זגערזשער 26
היינט און פאלגענדע טעג!
גרויסער דאפעלטער פראגראם:
1) פיקאנטע קאמעדיע א. ג.
„בידער מיטן קריזיס"
EDIO KANTOR אין דער הויפטראל
2) פרעכטיגער דראמ. ראמאן א. נ.
ליבעס=ציהרונג
אין די הויפט-ראלען:
Paulina Starke, John Helm
אנהייב 4 נ.מ. שבת און זונטאג 12 בייטאג

נעכטיגע זיצונג פון קהלה-פערוואלטונג

אונטערן פארזיץ פון פרעזעס מינצבערג איז נעכטען פארגעקומען א זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג.

אין אנהויב פון דער זיצונג איז בעשלאסען געווארען צו דערגענצען די טאג-ארדנונג מיט פאלגענדע פונקטען: וועגען

עפענען די נייע קהלה'שע תלמוד תורה וועגען איבערנעהמען די עופות-שחיטה

וועגען די פעריען אין דער קהלה-פערוואלטונג.

דאזאר רומקאווסקי פרעגט אן דאס פרעזידיום פארוואס דער וויצע-פרעזעס בערגער ווערט פערטרעטען אין דער צייט פון זיין קראנקהייט אין דער בית-החיים קאמיסיע דורך א מיטגליד פון קהלה-ראט (פרנס י. מ. וואידיסלאווסקי) און

שרייבט אונטער פערשידענע דאקומענטען, צו וואס ער האט נישט קיין רעכט

ווייטער פרעגט דאזאר רומקאווסקי, פארוואס עס ווערט אדורכגעפיהרט א רעמאנט אין ראבינאט אהן א בעשלוס פון דער קהלה-פערוואלטונג.

ווייטער מאכט דער רעדנער אויפמערקזאם, אז ווען ער האט פערלאזט די פריהערדיגע זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג איז נישט געבליבען קיין קווארום, דער פרעזעס האט אבער דאך ווייטער געפיהרט די זיצונג, דאזאר רומקאווסקי פרעגט אויף וואס פארא א גרונד דאס איז פארגעקומען.

צום סוף גרייפט דאזאר רומקאווסקי אן דעם קהלה-פרעזעס פארוואס ער האט אין קאנפליקט צווישען דער קהלה און די געזעלשאפט פאר די געזעלשאפטליכע שולען גלייכצייטיג געדראפען די געזעלשאפט צו א דין-תורה און פערפיהרט א פראצעס.

אויף די אנפראגען פון דאזאר רומקאווסקי ענטפערט פרעזעס מינצבערג. ער ערקלערט, אז דער מיטגליד פון קהלה-ראט, וועלכער פערטרעט דעם וויצע-פרעזעס בערגער וועט מעהר נישט אונטערשרייבען קיין דאקומענטען פון דער בית-החיים-קאמיסיע.

וואס שייך צי אויף דער פריהערדיגער זיצונג נאכ'ן ארויסגעהן פון דאזאר רומקאווסקי איז געוועזן א קווארום אדער נישט איז

דער פרעזעס נישט מחויב צו צעהלען די אנוועזענדע אויף דער זיצונג

דאס קווארום איז דורך קיינעם נישט קוועסטיאנירט געווארען און די זיצונג האט געקענט ווייטער געפיהרט ווערען.

דאזאר רומקאווסקי פערלאזט די זיצונג

דאזאר רומקאווסקי לעגט פאר צו עפענען א דיסקוסיע איבער די ענטפערן פון פרעזעס, דער פארשלאג ווערט אפגעווארפען. צוליב דעם גיט פרעזעס רומקאווסקי אפ פאלגענדע ערקלערונג:

די לעצטע צייט האב איך נישט געוואלט שטערען די ארבייט פון דער קהלה-פערוואלטונג, פערקעהרט — איך האב זיך בעמיהט צו זיין לאיאל און אדורכפיהרען מיינע פארשלאגען, דאס האט אבער געבראכט דערצו, אז איך ווער פסדר שיקאנירט. אויף דער לעצטער זיצונג האט דער פרעזעס אהן שום מאטיווען ביי מיר אפגענומען דאס ווארט. די ענטפערן פון פרעזעס בעפרידיגען מיך נישט און דאך נימט מען מיר נישט קיין מעגליכקייטען צו רעדען וועגען זיי. מיטגלידער פון קהלה-ראט פערטרעטען די ארבייטען פון דער קהלה-פערוואלטונג, אויך קען איך נישט שטילשווייגענד אריבערגעהן איבער דער פראגע, ווי אזוי דער פרעזעס ערלעדיגט דעם קאנפליקט מיט די יודישע גימנאזיעס. צוליב דעם אלעם פערלאז איך דעמאנסטראטיוו די זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג.

נאכ'ן אוועקגעהן פון דאזאר רומקאווסקי איז מען צוגעטרעטען צו דער ווייטערדיגער טאג-ארדנונג איבער דער וועגדונג פון א גרופע בירגער צו אנגאזשירען א נייעם שוחט.

דער פרעזעס ענטפערט ערשט איצט וועגען דעם רעמאנט אין ראבינאט-קאנצעלאריע. ער ווייזט אן, אז אין בודזשעט איז פארהאן א סומע אויף רעמאנט. דער ראבינאט האט שוין לאנג פערלאנגט א רעמאנט, ווייל ס'איז כמעט אונמעגליך געווען צו אמטירען, א חוץ דעם קאסט דער גאנצער רעמאנט פון 300 ביז 400 זל.

אין צוזאמענהאנג דערמיט ווערט בעשלאסען אויפצופאדערן דעם ראבינאט צוצושיקען יעדען חודש א בעריכט פון אלע ראבינאט-קאמיסיעס.

ס'ווערט דאן אנגענומען דער קאסע-בעריכט פארן חודש מאי, וועלכער שליסט זיך מיט דער סומע פון 499,393 זל.

ס'ווערט בעשלאסען, אין צוזאמענהאנג דערמיט וואס דער מאגיסטראט האט אפגעשטעלט די דערנעהרונגס-אקציע פאר די קינדער אין דער קהלה'שער תלמוד-תורה, זאל פערגרעסערט ווערען די אקציע פון דער קהלה פון 100 זל. אויף 150 זל. א חודש אויף מילך פאר די קינדער.

וואס שייך דעם

עפענען די צווייטע תלמוד תורה

וועלכע האט געזאלט געעפענט ווערען אין דעם קהלה'שען בנין אויף שענקעוויטשא 26, וועגען וואס עס קומט איצט פאר דער בעקאנטער קאנפליקט — איז בעשלאסען געווארען אפצווארטען ביז נאכ'ן 27. יוני, ווען ס'איז בעשטימט געווארען דער טערמין פון פראצעס אין געריכט, אויב אין דער צייט וועט נישט זיין קיין קווארום פון קהלה-פערוואלטונג זאל דער ענין ערלעדיגט ווערען צוזאמען מיט דער קאמיסיע וואס איז געשאפען געווארען צו עפענען די תלמוד-תורה.

נאכ'ן אקצעפטירען די בעשלוסען פון דער סאציאלער הילפס-קאמיסיע איז בעשלאסען געווארען, אז צוליב דעם, וואס ס'זענען פארהאן זעהר פיל בעשטעטיגטע אונטערשטיצונגען, וועלכע זענען נאך נישט אויסגעצאהלט געווארען, זאל מען אין פערלויף פון א חודש צייט נישט אננעהמען קיין נייע ביטעס, ביז אלע פעריגענע אונטערשטיצונגען וועט לען אויסגעצאהלט ווערען.

נאכ'ן אננעהמען דעם בעריכט פון דער בית-החיים-קאמיסיע איז בעשלאסען געווארען אדורכצופיהרען א רעפעראציע פון ברוס אין דער בית-החיים-אלעע.

צוליב דעם, וואס די מיטגלידער פון דער קהלה-פערוואלטונג פאהרען זיך שוין פונאנדער אויף פעריען איז בעשלאסען געווארען, אז אויב ס'וועט נישט בלייבען קיין קווארום זאל דאס פרעזידיום זיין טעטיג און קענען אננעהמען בעשלוסען אויף די רעכט פון דער פערוואלטונג.

א רייה לאדזער פירמעס געליטעז פון א ווילנער אפעריסט

(א) קיין לאדז איז מיט א צייט צוריק געקומען א ווילנער סוחר, וועלכער האט זיך פארגעשטעלט אין א רייהע פירמעס, אלס זעהר ריייכער מאנופאקטוריסט און אינהאבער פון עטליכע גרויסע הייזער אין ווילנע. ער האט זיך אין אייניגע ערטער אנגעגעבען, אלס סמאראדין, און אין אנדערע אלס קאן, ער האט איינגעקויפט פערגעדעקט די סחורה א ביטעל מיט געלד דאס איבריגע מיט וועקסלען און טשעקען פירמעס אברהם גאלדפיש, שמואל ווארטעל און אנדערע ווען און אנדערע זאכען און אין א רייהע פאבריק-לאגערען מאנופאקטור. אין אלגעמיין פאר א 50,000 זל.

גערדעקט די סחורה א ביטעל מיט געלד דאס איבריגע מיט וועקסלען און טשעקען אין פ.ק.א.

די טשעקען האבען זיך ארויסגעוויזען ,האאבען נישט קיין דעקונג. די וועקסלען זענען געווען אויסגעשטעלט אויף „טויטע נשמות".

די געליטענע סוחרים האבען וועגען דעם „ווילנער סוחר מיטגעטיילט דער אויספארשונגס-מאכט און ווי עס האט זיך ארויסגעוויזען הייסט ער — לייזער קאהן, איז פערהאלטען געווארען, און וועט ענטפערען פאר'ן געריכט פאר זיינע אפערעס.

א „קאלא פון רויטען קרייץ" ביי די יודישע קאמבאטאנטען

דינסטאג האט זיך לויט דער איניציאטיוו פון פוילישען „רויטען קרייץ" געגרינדעט א קאלא ביי די יודישע קאמבאטאנטען".

אויסגעוועהלט געווארען זענען פאלגענדע פערזאנען: פערוואלטונג: פרעזעס — ד"ר הילארי גליקסמאן; פערטרעטער — סיעמיאטיצקי, פאזנער, בליבאום, לעסלאו און זאנדבערג.

גלבצייטיג בעטען מיר די יודישע בעפעלקערונג צו אונטערשטיצען די „קאלא" און זיך פערשרייבען אלס מיטגלידער.

מיטגלידער ווערען אנגענומען יעדען טאג פון 7—8 אוונד אין לאקאל פון פערבאנד פ. א. וו. (סקוועראווא 6).

קינא
EUROPA
20 נארוטאוויטשא 20
רעוועלאציאנס - רעדוקציע
אויפ'ן זומער-סעזאן
Janet Gaynor
i Charles Farrell
אין הערליכן פילם א. נ.
„ZMIANA SERC"
אויף די סעאנסען 4 און 6 נאכט. זענען אלע פלעצער צו 1.09 זל, אויף די איבריגע סעאנסען זענען די פרייזען פערקלענערט.
שבת און זונטאג 2 פריהמארגען-סעאנסען 12 און 2 בייטאג.

לודוויק זאץ

דעם לאדזער יודישען טעאטער-עולם ערווארט א זעהר אנגענעהמע איבערראשונג. אהער קומט דער בעריהמטער אמעריקאנישער אקטיאר לודוויק זאץ, וועלכע פייערט טריומפען אין ווארשאווער יודישען טעאטער, אויפטרעטענדיג אין א פיינעם, גוט איינגעשפילטען רעפערטואר פון מעלאדראמען.

לודוויק זאץ אלס ערשטקלאסיגער אקטיאר נוייטיגט זיך נישט אין קיין רעקלאמע. גענוג צו זאגען, אז לודוויק זאץ שפילט און די גרויסע מאסען טעאטער-געהער שטראמען אין טעאטער אריין אוונט נאך אוונט. נישט אומזיסט ערווארט מען שוין אין לאדז גאנצע 3 יאהר לודוויק זאצ'ן און דער אויסגעצייכענטער שוישפילער האט אליין נישט זיך נישט געקענט אהערקלייבען צו אונז. איידער אין קאנטראקט זיינער האט זיך פערענדיגט איז ער שוין (אפטמאל געגען זיין אייגענעם ווילען) געווען פערקאנטראקטירט אין אנדערע שטעט.

ס'איז דעריבער קיין וואונדער נישט, וואס דירעקטאר דוד צעלמייסטער האט אויך דאס מאל געמוזט מאכען ערנסטע אנשטרענגונגען ביז וואנען עס איז איהם געלונגען ענדליך איינצולאדענען דעם גרויסען ביהנע-צויבערער לודוויק זאץ קיין לאדז, וואו ער וועט אויפטרעטען אין טעאטער „ראזמאיטאשטשי".

צו לודוויק זאצ'ס לאדזער אויפטריטען, וואס הויבען זיך אן שוין אין דער קומענדיגער וואך, וועט דאס יודישע לאדז זיכער זיך גרייטען און גרייטען. דער רעפערטואר וועט זיין אזעלכער, וואס לאדז האט אזוינס נאך נישט געזעהן.

גנבות

(א) אין דער וואוינונג פון לייב זיסקע (פילסודסקי 35) האבען זיך אריינגעכאפט גנבים און ארויסגע'גנב'עט פערשידענע געגענשטאנדען פאר א סומע פון 300 זל.

ביי חוה בירענצווייג האבען גנבים ארויסגעטראגען וועש און ציהרונג פאר א 1200 זל.

ביי לעאן קענדזשיארעק האבען גנבים ארויס גע'גנב'עט 600 זל. מזומן געלד און פערשידענע ווערט זאכען.

די פאליציי זוכט די גנבים.

ר. אליזראעל

משומדים

סענסאצ. שפאנענדער ראמאן פון היינטיגען יודישען לעבען

(48

סטעפאן האט זיך פון דעם מאמענט אן געהאלטען פון דערווייטענס פון אידאן, דאסזעלבע האט אויך געטון אידא, וועלכע איז די גאנצע צייט געווען אין דער בעגלייטונג פון סאבאן.

ס'זענען שוין געמאכט געווארען די לעצטע פארבערייטונגען, אז אלע פאסאזשירען פון דעם אינזעל זאל איבערגעפיהרט ווערען קיין לאנדאן. סטעפאן, האט געהאט גרויס קרענקונג נישט צוליב דעם, וואס ס'איז געקומען די ענטגילטיגע איבערראשונג מיט אידאן, נאר צוליב דעם, וואס ער האט געוואוסט, אז אידא איז איצט געבליבען איינע אליין אהן שום הילף און אפשר איז זי אריינגעפאלען אין די הענד פון פרויען-הענדלער. די צוויי דאמען, וועלכע זענען געווען מיט אידאן אויף דער זונקענדער שיף זענען איהם נישט געפעלען געווארען. סטעפאן האט נישט געוואוסט, אז סאבא, וועלכע געפינט זיך איצט צוזאמען מיט אידאן, איז איינע פון די דאמען, וועלכע זענען געווען צוזאמען מיט אידאן דארט אויף דער שיף. סטעפאן האט אבער נישט געהאט קיין שום וועג פארצולעגען אידאן הילף, נאכדעם ווי אידא האט זיין פארשלאג קאטעגאריש אפגעווארפען, צוליב דעם האט סטעפאן בעשלאסען קומענדיג קיין לאנדאן, אנצעווענדען אלע מיטלען אויפצוזוכען אידא'ן און אבסערווירן וואו זי געפינט זיך, מיטוואס זי בעשעפטיגט זיך און בכלל אלץ וועגען איהר וויסען.

אנ'ענגלישע שיף האט פראנקערט נישט ווייט פון אינזעל און מיט שיפלעך האט מען אריבערגעפיהרט די פאסאזשירען, כדי זיי צו ברענגען קיין לאנדאן. די רייזע איז אראפ אהן שום שטערונגען און אנקומענדיג קיין לאנדאן זענען סאבא און אידא ווירקליך געבליבען שטעהען אין מיטען פון דער ריזיגער שטאט, נישט וויסענדיג אפילו ווי צו מאכען דעם ערשטען שריט.

קאפיטעל 14

מאריאן און הענריק פאוסט

מאריאן בזשוסקא האט זיך נישט געקענט קיין ארט געפינען. זייט דעמאלט ווען סאבא איז איהם פערשוואונדען געווארען פון די אויגען האט ער נישט געהאט קיין רוה. ער האט געוואוינט אין זיין וואוינונג מיט דער פאמיליע, אבער זיינע בעציהונגען מיט האנקאן זענען נישט געווען אזעלכע ווי ס'זענען צווישען מאן און פרוי, נאר אזוי צווישען פרעמדע מענשען. האנקא איז פערשטעהט זיך, צוליב דעם געווען שטארק געקרענקט, אבער זי האט דאס נישט איבערגע'חזר'ט. די דאזיגע גדולדיגע פרוי האט געווארט ביז איהר מאן וועט זיך צוריק צוגעוואוינען צו זיין הויז און פערגעסען אן דער טענצערין, וועגען ליבע צו איהר האט זי מעהר נישט געטראכט, זי האט שוין געהאט מקריב געווען איהר פערזענליך לעבען, נאר כדי אויסצומיידען סקאנדאלען און עפענטליכע קאמפראמיטאציע, זי האט אויך געוואלט דערהאלטען איהר מאן נישט צוליב איהר אייגענער פערזאן, נאר קודם כל צוליב איהר קינד, וועלכעס איז זיכער נישט שולדיג אין די הערשענדע בעציהונגען צווישען איהר און איהר מאן.

דער איינציגער פריינד פון ביידען, וועלכער האט איבערגעריסען די אומעטיגקייט פון זייער פאמיליעןלעבען איז געווען הענריק פאוסט. הענריק האט אלץ געזעהן און אלץ פערשטאנען, אבער אויך ער איז געווען אין דער מיינונג, אז מאריאן וועט זיך צוריק צוגעוואוינען צו זיין הויז און פערגעסען אן סאבאן נאך מעהר דערפאר, ווייל מאריאן ווייס נישט וואו זי איז אהינגעקומען און ס'איז נישט פערהאן קיין שום אויסזיכט, אז ער זאל דערפון וויסען דעריבער האט מען דערצו געדארפט נאר צייט, וועלכע זאל מאכען אין אלץ פערגעסען.

הענריק האט געוואוסט, אז מאריאן געהער נישט צו די מענשען, וועלכע ווילען בייזוויליג אוועקווארפען זייערע פאמיליעס, וועלכע ס'ציהט אין די קאבארעטען און צו פרעמדע פרויען. הענריק האט געוואוסט, אז מאריאן געהער נישט צו דעם טיפ אויסגעלאסענע מענשען, וועלכע קלייבען נישט איבער ביי פרויען. ס'איז געווען קלאר, אז מאריאן האט זיך באמת פערליבט אין דער טענצערין סאבא, פערליבט אויף דעם אופן, אז עס האט ביי איהם אוועקגענומען דעם שכל און דאס הארץ, אז די רייד האט נאר געקענט זיין וועגען סאבא און נישט וועגען קיין אנדער פרוי. דעריבער איז געווען קלאר, אז אויב מאריאן וועט מוזען פערגעסען אן סאבאן וועט אלץ צוריק ווערען אין ארדענונג און דערויף האט הענריק געווארט, זעהענדיג גלייכצייטיג, אז מאריאן פייניגט זיך שטארק, ער האט דאס געהאלטען פאר פעראיבערגעהענדען ענין.

אין א געוויסען טאג האט מען מאריאנען אפגעגעבען א בריף, שוין די האנדשריפט אויף דער קאנווערט האט מאריאנען ארומגענומען מיט א געפיהל פון עפעס אזעלכעס וואס ער האט נאך קיינמאל נישט איבערגעלעבט.

— דאס איז א בריף פון סאבאן, אין דעם איז ער געווען זיכער, מיט ציטערנדיגע הענד, האט ער געעפענט דעם בריף און ווירקליך איז דאס געווען א בריף פון סאבאן אדרעסירט פון לאנדאן. אין דעם בריף זענען נאר געווען עטליכע ווערטער: איך געפין זיך אין לאנדאן, מיין אדרעס איז מיר אליין נישט בעקאנט, ווארט אפ עטליכע טעג און איך וועל דיר צושיקען מיין גענויען אדרעס".

מאריאן האט נישט געוואוסט אליין, וואס ער זאל מיט דעם בריף טון, ער האט איהם איבערגעלייענט צוויי מאל, דריי און צעהן מאל, ער האט אבער נישט געוואוסט, וואס ער זאל אנהויבען צו טון. פל'ערליי געדאנקען זענען איהם געקומען אין קאפ אריין.

— אפשר פאהרען נאך לאנדאן, האט ער זיך געטראכט.

ער האט באלד געמוזט אראפווארפען דעם געדאנק, ווייל ער האט נאך נישט געהאט קיין אדרעס פון סאבאן און האט דאך געמוזט ווארטען ביז ער וועט בעקומען דעם נעכסטען בריף פון איהר מיט א גענויען אדרעס, ערשט דעמאלט האט ער געקענט טראכטען וועגען דעם, אז ער זאל ארויספאהרען קיין לאנדאן. ס'איז ביי איהם נישט געווען קיין ספק, אז ער וועט אזוי טון, אז ער וועט קיין לאנדאן פאהרען, ער האט סאבאס בריוועל בעהאלטען ביי זיך, אז ער זאל עס נישט פערלירען און שוין אנהויבען צו מאכען בעמיהונגען פערטיג צו מאכען זיינע דאקומענטען אויף צו קענען ארויספאהרען קיין אויםלאנד, ער האט דאס געטון אויף יעדען פאל, אויב ער וועט ווירקליך בעקומען דעם אדרעס פון סאבאן אין לאנדאן, זאל ער נישט דארפען פערברענגען קיין איין איבעריגע מינוט און זאל צו איהר ארויספאהרען. א חוץ דעם האט ער געדארפט נאך ברענגען אין ארדענונג זיינע געשעפטען, כדי ער זאל נישט האבען קיין שטערונג צום ארויספאהרען. פאמיליען אנגעלעגענהייטען האבען דערביי נישט געשפּילט קיין שום ראלע.

(פארטזעצונג קומט)

פּ א ר ק
העלענאָוו
טעל. 209-32

מאָרגן, שבת, ד. 22 יוני 8.45 אָוו. נאָך דעם ערפאָלגרייכן טורנע אין אויסלאַנד
איינציגער אויפטריט פון דער וועלט-בערימטער קאָלאָראַטור-זינגערין
אָדאַ סאַרי
אין אַ רעוואָלוציאָנס-פּראָגראַם.
ביים פּאָרטעפּיאַן פּראָפ. טעאָדאָר רידער.
פון 3 אַ זייגער נאָכמיטאָג קאָנצערט פון פילהאַרמאָנישעז אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון בּאַוואוסטן דיר. ס. פּיעטרושקאַ.
איינטריטס-בילעטן צו 1.09 זל. אויך בילעטן פאַר ספּעציעל רעזערווירטע זיץ-פּלעצער צו 3.30 זל. צו בעקומען אין פילהאַרמאָניע, טערקישער קאָנדיטאָריי פּיעטריקאָווער 12 אויך אין דער קאַסע פון העלענאָוו

פּ א ר ק
העלענאָוו
טעל. 209-32

דער פייערליכער סיום אין דער מעדעם-שול

אין לאָקאַל פון דער מעדעם-שול, זאַוואַדזקאַ גאַס 1, איז פאָרגעקומען דער פייערליכער 13 אַרויסלאָז פון דער שול. צו דער שמחה זענען איינגעלאַדען געוואָרן פאָרשטעהער פון פּראָפ. פאַראיינען, געזעלשאַפטליכע אינסטיטוציעס, עלטערן, לעהרער א. א. וו.

די פייערונג ווערט געעפענט דורך דעם לייטער פון די מעדעם-שולען ה' לאַזאָווסקי. ער בעגריסט די געסט, און ספּעציעל דעם גאַסט, פריינד זלמן רייזען, וועלכער געפינט זיך איצט אין לאָדז, אין די ענינים פון ייווא. ער גיט איבער צו פיהרען די סיום-פייערונג דעם פאָרזיצער פון דעם מעדעם-קוראַטאָריום, ה' פּאָזנאַנסקי.

אין זיין ערעפנונגס-וואָרט זאָגט ה' פּאָזנאַנסקי:

— די היינטיגע פייערונג איז אַ געזעלשאַפט־ליכער יום-טוב, עס איז דער יום-טוב פון אונזער שול-וועזען, וועלכער איז גובר אַלע מניעות.

אין דעם יאָהר פון 13-טען אַרויסלאָז האָט די שול איבערגעלעבט אַ שווערען קריזיס. געווען אַ צייט, ווען מ'האָט געמיינט, אַז די שול שטעהט ערב אַ צוזאַמענבראָך. די לאָקאַלען האָבען געהאַט עקסמיטיעס. די אָנשטרענגונגען פון קרייז פריינד פון די מעדעם-שולען און פון דער פערוואַלטונג האָבען די שול געראַטעוועט. עס זענען צוזאַמענגעגאָסען געוואָרען ביידע שולען מיכאַלע-ווימש און מעדעם און היינט לערנען זיך אין דער שול 339 קינדער.

ה' פּאָזנאַנסקי רעדט מיט וועהטאָג וועגען דער פערמאַכטער מיכאַלעוויטש-שול. און דערמאָנט די גרויסע וואַרימקייט, מיט וועלכער די עלטערן און אַרבייטער רינגלען אַרום די מעדעם-שול. די דאָזיגע וואַרימע אַטמאָספערע גיט דער שול כח צו עקזיסטירען. אין דעם יאָהר האָט די שול אויך בעקומען אַ קאָנצעסיע. אַזוי אַרום איז בע־זייטיגט געוואָרען די שטענדיגע געפאַהר פון ווע־רען געשלאָסען.

ה' פּאָזנאַנסקי ווענדעט זיך לסוף מיט אַ פּאָר וואַרימע ווערטער צו די קינדער, וואָס ענדיגען די שול:

— איהר פערלאָזט די שול אין אַ שווערער צייט, זאָל אייך נישט שווער אָנקומען דאָס ווייטערע לערנען, אָדער די אַרבייט אין ווארשטאַט, ווי איהר זאָלט אָבער נישט זיין, זאָלט איהר אָפּהיטען דעם אידעאַל, וואָס עס האָט אין אייך איינגעפלאַנצט די מעדעם-שול.

נאָכדעם ווי איינינע שילער דעקלאַמירען זעהר געלונגען אויף פּויליש און יודיש, רעדט דער שול-לייטער ה' לאַזאָווסקי, וועלכער גיט אויך איבער, אַז פאַר'ן ענדיגען דעם שול-יאָהר זענען געקומען די עלטערן פון די אַביטוריענטען און מיט אונז זיך בעראַטען וועגען תכלית פון זייערע קינדער. פון דעם שמועס מיט די עלטערן האָבען מיר זיך דערוואוסט, אַז פון די 22 געענדיגטע שילער, געהען 16 זיך לערנען אַ מלאכה, 2 אין גימנאַזיום 2 אין אַ פּוילישער שול און וועגען 2 איז נאָך נישט בעשטימט.

ה' לאַזאָווסקי געזעגענט זיך מיט די קינדער וואָס פערלאָזען די שול און ווינשט זיי מיט ער־פאָלג אויסצונוצען די קענטנישען און וויסען, וואָס זיי האָבען דערוואָרבען אין שול.

דער ווילנער גאַסט ה' זלמן רייזען האַלט אַ זעהר וואַרימע רעדע לכבוד דעם 13 אַרויסלאָז.

מיט גרויס בעגייסטערונג רעדט דער גאַסט וועגען דער וואַרימער סביבה, וועלכע הערשט דאָ אויף דעם סיום. אונזערע שולען, מעגען זיי זיין פון פערשידענע שטעט, זענען דאָך צווישען זיך ענג פערבונדען. אָט קוקט אַראָפּ צו מיר דאָס פנים פון ביניש מיכאַלעוויטש, וועלכער איז געווען מיטגרינדער פון די ווילנער שולען. דער פערשטאָר־בענער ראַטמאַן ליכטענשטיין האָט אין ווילנע אויף דער ערשטער לערער-קאָנפערענץ, וועלכע איז פערענדיגט געוואָרען אין טורמע (אין יאָהר 1907) פערזיכט דאָס ערשטע קערנדעל פון די היינטיגע וועלטליכע שולען. אַזוי האָבען די ווילנער שולען פיל געמיינזאַמעס מיט די לאָדזער.

ה' רייזען ווענדעט זיך צו די קינדער, וואָס געהען אַרויס פון דער שול:

„עס איז אַ גרויסער גענוס צו זיצען אין דער מעדעם-שול. און איצט פערלאָזענדיג די שול, ליגט אויף אייך אַ גרויסע אחריות. אויף אייך, וואַרט די יודישע קולטור. בלייבט טריי דער יודישע" שול. בלייבט טריי די יודישע מאַסען."

ווייטער קומען אַ גאַנצע רייה בעגריסונגען. עס בעגריסען די שילער פון דער 6-טער אָפּטיי־לונג, וועלכע גיבען איבער בלומען. ה' מאַלי־נאָווסקי בעגריסט אין נאָמען פון פערבאַנד פון געוועזענע שילער, ה' ליס אין נאָמען פון די על־טערען פון די אַביטוריענטען, פּאַטשאַרעק — אין נאָמען פון עלטערן-קאָמיטעט. אַ שריפטליכע בע־גריסונג האָט צוגעשיקט דער לעהרער רעזניק. ה' אפרים אליעזר זעלמאַנאָוויטש בעגריסט אין נאָמען פון „בונד" און פּראָפ. פאַראיינען. אַ שילער פון די געענדיגטע דאַנקט אין נאָמען פון אַלע אַבי־טוריענטען די לעהרער און דערציהער און גיט איבער דעם שול-לייטער ה' לאַזאָווסקי אַ מתנה.

אַ ספּעציעל-פייערליכער מאָמענט איז דאָס איבערגעבען די ליכטענשטיין-פּרעמיע דער בעס־טער שילערין. די פּרעמיע בעקומט אַלינקאַ ליס, וועלכע האָט זיך אויסגעצייכענט מיט אַרבייטסזאַמ־קייט, חבר'ישען צוזאַמענלעבען און פעהיגקייט אין די למודים. אַלינקאַ ליס האָט אויף דער פייערונג איבערגעלייענט זעהר אַ טרעפליכע אַרבייט איבער „טוביה דער מילכיגער" און שלום עליכם'ס שאַפען.

מיט האַרציגע ווערטער האָט די שילערין גע־דאַנקט פאַר דער פּרעמיע.

נאָך דעם אָפיציעלען טייל האָט נאָך דער עולם פון קינדער לעהרער און עלטערען פער־בראַכט אין אַ געמיטליכער שטימונג ביי אַ גלע־זעל טיי.

נעכטיגער רעפעראַט פון יצחק גרינבוים אין פילהאַרמאָניע-זאַל

נעכט'ן אָוונד איז אין פילהאַרמאָניע-זאַל פאָרגעקומען אַ רעפעראַט פון מיטגליד פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע ה' יצחק גרינבוים א. ד. ט. „אין קאַמף פאַר'ן קאָנסטרוקטיווען ציוניזם".

דער רעפעראַט האָט צוגעצויגען אַ ריזיגען עולם, אַזוי אַז מ'האָט געמוזט שליסען די טויערען און נישט צולאָזען די הונדערטער מענ־שען, וועלכע האָבען נאָך אַלץ געשטראָמט אין פיל־האַרמאָניע-זאַל.

דעם אָוונד האָט געעפענט דעפ. ד"ר ראָ־זענבלאַט, וועלכער האָט בעגריסט דעם גאַסט און דאַן איז בעהערט געוואָרען דורך אויפשטעהען פון די ערטער, דעם אָנדענק פון ד"ר שמריהו לעווין.

דאַן האַלט ה' יצחק גרינבוים אַ דריי-שעהדיגען רעפעראַט, וועלכער איז אויסגעהערט געוואָרען מיט'ן גרעסטען אינטערעס. אַ גענויען בעריכט וועלען מיר ברענגען אין זונטאָגדיגען נומער.

טעאַטער „ראָזמאַיטאָשטשי" צינגעל-גאַס 27, טעל. 112-25
דיר. דוד צעלמייסטער.

לעצטע 2 געזעגנונגס-גאַסטשפילען פון דער בעליבטער פּרימאַדאָנע
זינאַ גאָלדשטיין
הייבט פרייטאָג 9.30 אָוונטר | מאָרגען שבת 4.30 בייטאָג און 9.30 אָוו.
פרייזען בייטאָג אַלע בילעטן אין פּאַרטער באָר 1 זל.
אָוונד פון 80 גר. ביז 2 זל. ערשטע רייה.
די זעהר הערליכע מוזיקאַלישע קאָמעדיע מיט פיל נומערן געזאַנג און טאַנץ
יעדער געזאַנג-נומער אַ שלאַגער; יעדע קאָמישע סצענע אַ הוראַגאַן אַפּלאָדיסמענטען!
אַ מיידעל צו אַלץ...
אין 3 אַקטען פון זשאַבנער, רעזשי: משה ליפּמאַן. זינאַ גאָלדשטיין אין פּראַכטיגע געזאַנג און שפילראָל צוזאַמען מיט'ן קינסטלערישען אַנסאַמבל פון „ראָזמאַיטאָשטשי"-טעאַטער.
בעמערקונג: דאָס טעאַטער וועט נישט טעטיג זיין פון מאָנטאָג, דעם 24 ביז פרייטאָג, דעם 28-טען צוליב די גרויסע פאָר־בערייטונגען מיט'ן גרויסן קינסטלער לודוויק זאַט וועלכער הויבט אָן זיינע גאַסט-שפילען פרייטאָג, ד. 28 יוני.

פון בערעק-יאָסעלעוויטש-לעגיאָן
(קאָמוניקאַט)

שוין נישט איינמאָל איז אויסגעקומען אָנצו־ווייזען אויף דער מיליטערישער און פיזישער ער־ציהונג וואָס עס בעקומט די יוגענד אין בערעק־יאָסעלעוויטש-לעגיאָן, דערויף קענען אָנווייזען די גרויסע צאָהל אַבסאָלווענטען, וואָס זענען אַרויס פון לעגיאָן.

דער לעגיאָן גיט אויסער די מיליטערישע און פיזישע אויך אַ קולטורעלע ערציהונג, וואָס איז אַ מוסטער פאַר אַנדערע יוגענד-אָרגאַניזאַציעס.

ווי בעוואוסט האָבען זיך שוין געענדיגט די איינשרייבונגען פון דער ערשטער גרופּע.

די טעג האָבען זיך שוין אָנגעהויבען די איינשרייבונגען אין דער צווייטער גרופּע. וואָס קומט פאָר אין דער קאַנצעלאַריע פון לעגיאָן, אַלעיאַ קאָשטשושקאָ 21, יעדען טאָג פון 5—9 אָוונד.

פערוואונדעט ביי דער אַרבייט

אין פּאָזנאַנסקי'ס פאַבריק אויף אָגראָדאָוואַ גאַס איז פאָרגעקומען אַן אומגליקספאַל מיט'ן אַר־בייטער יוזעף ריבאַרטשיק (שיעראַקאָווסקי 8). רי־באַרטשיק איז פערכאַפּט געוואָרען דורך די וואַל־צען פון מאַשין עס האָט אהם צובראָכען אַ האַנד.

דעם פערוואונדעטען האָט מען איבערגעפיהרט אין שפּיטאָל.

דער שלום פון דער שקל-אַקציע

פון שקל-קאָמיטעט מעלדעט מען אונז: אַז היינט איז אָנגעקומען אַ ידיעה פון צענטראַלען שקל-קאָמיטעט אין וואַרשע, אַז דער ענטגילטיגער טערמין פון שליסען די שקל-אַקציע פון תרצ"ה זונטאָג דעם 23 יוני, איז געבליבען אין קראַפט, אין די געלדער וואָס וועלען איינפליסען נאָך דעם דאָזיגען טערמין, וועלען גורם זיין דערצו, אַז די שוקלים וועלען נישט קאָנען אַריינגעטראָגען ווערען אין דער וועלער-רשימה צום 19-טען ציוניסטישען קאָנגרעס.

אויספלוגען קיין פּאַלעסטינע
פון 630.— זל. אַן
אָרגאַניזירט
„אָרביס" פּיעטריקאָווער 18, טעל. 49-33
אויך הנחה-פּעסער קיין טשעכאָ-סלאָוואַקיי און יוגאָסלאַוויע.

א פייערליכע ערעפנונג פון נייעם לאָקאַל
פון סוחרים-פאַראיין פון לעבענסמיטל-בראַנזשע אויף לאָדזער וואָיעוואָדז־שטווע אין לאָדז

זונטאָג פאַרמיטאָג איז פאָרגעקומען די פייער־ליכע ערעפנונג פון נייעם פאַראיינס-לאָקאַל נאָוואָ לודקאָ 8, צו וועלכע ס'זענען געקומען אַ גרעסערע צאָל מיטגלידער, דער פּרעזעס ה' אַדאָלף שטרויך, האָט אין אַ לענגערען רעפעראַט געשילדערט די 17 יעהריגע תקופה זייט דער דערמאָנטער פאַראיין איז געגרינדעט געוואָרען וויפיל מסירת הנפש מ'האָט אַוועקגעלייגט לטובת די מיטגלידער און אָנגעוויזען וואָס נאָך מ'דאַרף שאַפען בכדי אויסצובעסערען דעם מצב אין דער בראַנזשע, דער וויצע-פּרעזעס חיים אברהם איוואַנקאָוויצער האָט אין נאָמען פון די פערזאַמעלטע בעעהרט דעם ה' פּרעזעס שטרויך מיט'ן איבערשניידען די באַנד אין נייעם לאָקאַל ה' שטרויך באַנ' איבער־שניידען די באַנד האָט אויפגעפאָדערט די אַנוועזענ־דע צו בעעהרען דעם טויט פון נישט לאַנג פער־שטאָרבענעם מאַרשאַל פּילסודסקי מיט אויפשטעהן, די פערזאַמעלטע האָבען שפּעטער זיך משמח געווע־זען ביי אַ גלעזעל משקה בעת דער שמחה ווערט געהאַלטען פיל טאָסטען פון אַנוועזענדע צווי־שען וועלכע ה' איוואַנקאָוויצער דריקט אויס אַ האַרציגען דאַנק די פערוואַלטונג ווי אויך דעם סעק־רעטאַריאַט אין די פּערזאָנען דעם ה' שלמה יאַב־ראָוו און פּינקוס קאָהן [illegible] זייער פרוכטבאַרער טעטיגקייט לטובת [illegible] דער.

(א) אויף היפּאָטעטשנאַ 12, אין טויער פון הויז, האָט אויסגעטרונקען סם אַ געוויסע אַננאַ בעדנאַ־רעק (לימאַנאָווסקי 35). מען האָט די דענאַטקע אָפּ־געפיהרט און שפּיטאָל אין האָראָנאָשטש.

שרפה אין אַ האָלץ-לאַגער

אין האָלץ-לאַגער פון שלמה וואָלף, בזשעזשינ־סקאַ 81 האָט זיך בעת'ן שמירען דעם דאַך אָנגע־כאַפּט די צוהיצטע סמאָלע און דערפון דער דאַך. דאָס פייער האָט זיך באַלד איבערגעוואָרפען אויף די שכנישע פערבויאונגען. עס איז אַרויסגערופען געוואָרען די באַלוטער פייערלעשער - אָפּטיילונג, וועלכע האָט דאָס פייער ליקווידירט.

אינדיווידואַליזם אויפ'ן רויכער-געביט

אין פוילען איז אויף יעדען געביט פאַרהאַן אַ בעזונדערער אינדיווידואַליזם, עפּעס אַ ספּעציעלע נייגונג און דאָס נישט בלויז ביי ענצעלנע נור ביי גרויסע מאַסען. ס'וואָלט זיך אויסגעדאַכט, אַז אויפ'ן געביט ווי צום ביישפּיל ביים רויכערן, ווען אויפ'ן מאַרק געפינען זיך צעהנדליגער סאָרטען פּאַפּיראָסען פון פערשידענע שמאַרקייטען טאַבאַק, ווען יעדער אויסגעפינען פאַר זיך אַנ'ענטשפּרעכענדען טיפּ פּאַפּיראָסען און וועט זיין צופרידען. אַ סך בעוואוסטזיניגע רויכערער וואָלטען בעסער געוואָלט האָבען פּאַפּיראָסען צוגעפּאַסט צום געשמאַק און אויסגעפּרובירט. אָבער וואָס רעדען וועגען פּאַפּיראָסען. ווען דער רויכערער פערלאַנגט, אַז די גילזען זאָלען זיין אויסגעצייכנעטע. די היימישע פּאַפּיראָסען-פּראָדוקציע, די אַזוי פערשפּרייטע צוליב שפּאַרזאַמקייטס-טעמים, זענען גור די 4-וואַטקאָווע גילזען „OSMAN" די גילזן „OSMAN" פאַר דינט געניצליך צו בעניצ־ אויף אונזער מאַרק, שענקענדיג דעם רויכערער אַ גוטען היימישען אינדיווידועלען פּאַפּיראָס.

זומער און גאַז

ס'איז אָנגעקומען די צייט פון זומער-פעריען יעצט ספּעציעל, לאָזט זיך פיהלען ביי יעדער פאַ־מיליע די בעקוועהמליכקייטען וואָס מען האָט, בענוצענדיג גאַז-אינסטאַלאַציע.

אין די אייוועט דאַרף מען נישט ברענגען און אין דער קוך אויך נישט. ס'איז גענוג אָנצוצינדען איין גאַז-פלעמעלע, און אין משך פון עטליכע מינוט איז דאָ פרישטיק אָדער מיטאָג פערטיג, אָהן איבריגע מיה און הויפּטזעכליך אין דער צייט פון הייסען זומער אָהן אומנויטיגער און אַזוי מאַטערנדיגער היץ.

אַנדערש איז ביי די שכנים, ווי עס איז קיין גאַז נישט פערהאַנגען. דאָרט איז דעמפיג און אויס־סערגעוועהנליך הייס. אויף דער לופט איז 30 גראַד היץ. און אין דער דעמפיגער קוך, בעת מען קאָכט אויף קויהלען, קען מען קוים אויס־האַלטען.

די זומער-צייט איז דער זמן פון אינטענסיווען פערזעהען די בירגער פון אונזער שטאָט מיט גאַז איינריכטונגען, מיט קוכען און גאַז-קוכלעך אין זין פון דעם לאָזונג „קאָכט אויף גאַז".

אונזער גאַזאָווניע אָרדענט איין גאַז-אינסטאַ־לאַציעס צו צוגענגליכע בעדינגונגען פאַר יעדען איינציגען אַפילו אין די איצטיגע קריזיס-צייטען. עס איז גענוג אָנצוקלינגען אין געוועלב פון דער גאַזאָווניע טעל. 08—121 אָדער פערזענליך זיך צו בעמיהען אויף פּיעטרקאָווער 40 און אין עטליכע טעג אַרום איז די אינסטאַלאַציע שוין איינגעאָרדענט אין אייער וואוינונג, פערטיג צו באַלדיגער בענוצונג.

די לעצטע גאַז-רעדוקציעס, בעדייטען, אַז איצט קאַלקולירט זיך גאַז אין יעדער איינציגער ווירטשאַפט, אין יעדען איינציגען בּיודזשעט.

די פרייזען פון גאַז בעטראָפען איצט פון 22 גראָשען (ביי בענוצונג אויסשליסליך גאַז אָהן אַ קויהלען-קוכעל), ביז 32 גראָשען פאַר אַ מעטער. און דעריבער לאָמיר אויסנוצען די גע־לעגענהייט און אינסטאַלירען גאַז אין אונזער וואוי־נונגען.

לאדזשער לעבן — קומט קיין לאדז

בערל לאקער אויף א רעפעראט אין לאדז

דער בעקאנטער ארבייטער־טוער, דער מיט־גליד פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיוו, לייטער פון ארגאניזאציע־דעפארטאמענט ביי דער יודישער אגענץ, קומט די נאהענטסטע טעג קיין לאדז.

ביי דער דאזיגער געלעגנהייט וועט ה׳ בערל לאקער האלטן א גרויסן רעפעראט א. ד. ט. „דער וועג פאראויס".

די פערזענליכקייט פון פרעלעגענט און די אקטועלע ציוניסטישע און ארבייטער־פראבלעמען וועלכע ער וועט בעריהרן האט ארויסגערופן א פערשטענדליכן אינטערעס אין אלע יודישע קרייזן וואו דער ארויסטריט פון דעם בעריהמ־טען רעדנער ווערט ערווארט מיט גרויס שפאנונג.

מעלדונגען

שבת דעם 22 יוני 1935, 8 אווענד קומט פאר אין לאקאל פון החלוץ הכלל ציוני אל. קאש־טשושקי 21 א רעפעראט פון ד״ר קראוש א. ד. ט. „די קראקאווער קאנפערענץ".

הסתדרות „החלוץ המדינתי" סניף לודז
פיוטרקובסקא 116.

שבת, דעם 22 יוני ד. י. פינקטליך 6 א זייגער נ. מ. קומט פאר אין אייגענעם לאקאל א פייערליכע טרויער אקאדעמיע צום אנדענקען פון אונזער פערשטארבענעם חבר י׳ חמיאל זלוכובר ז״ל. מיט׳ן אנטייל פון די חו״ח שצדליצקי, ליפשיץ, הערשקאוויטש, וויזענפעלד און אנד. איינגאנג פריי פאר חברים און סימפאטיקער.

צו די מיטגלידער פון „הזמיר".

צוליב דעם, וואס די אויפפירונג פון היידנס „יארעסצייטען" אין העלענאוו וועט פארקומען שוין דינסטאג, דעם 2־טען יולי, ווערן די מיטגלידער פון כאר און ארקעסטער אויפגעפאדערט פינקטליך צו בעזוכען די פראבעס.

אזוי ווי מען פרעגט זיך אן פון פראווינץ, אויב דער פאביאניצער רבי, וואס ער וואוינט שרודמיעסקא 44, צי ער איז אין דער היים האט מען זיך דערוואוסט פון א געוויסע קוועלע, אז ער פאהרט נישט אוועק דעם היינטיגען זומער.

איגוד הציונים המדינתיים בפולניה סניף בלודז
פילסודסקי 57

מארגען שבת דעם 22 יוני ד. י. פינקטליך 8,30 אווענד קומט פאר אין אייגענעם לאקאל פילסודסקי 57 א רעפעראט פון ח׳ צבי יוקעל א.ד. ט. אונזערע אויפגאבען אויפ׳ן 19 ציוניסטישען קאנגרעס. איינגאנג פריי פאר חברים און סימ־פאטיקער.

זש.ט.ק. וואולטשאנסקא 35, טעל. 53־121)

די נאהענטסטע אויספלוגען. שבת, ד. 22 ה. ח. קומט פאר אן אויספלוג נאך ראדאגאש־טשאנקע. זאמלפונקט 8.30 פריה אין לאקאל פון דער געזעלשאפט.

זונטאג, ד. 23 ה. ח. קומט פאר אן אונטער שטעטישער אויספלוג קיין פאדעמבינע און רידזינקי. איינשרייבונגען אין סעקרעטאריאט ביז׳ן 21.

א 3־טאגיגער אויספלוג אויפ׳ן פוילישען ים־ברעג.

פרייטאג, שבת און זונטאג, ד. 28, 29 און 30־טען יוני ה. י. קומט פאר א 3־טאגיגער אויספלוג נאך גדיניע, העל און קארוויע, אנפיהרער פר. ה. גרינפעלד. איינשרייבונגען ביז׳ן 26־טען איינשליסליך. די צאל אנטיילנעמער איז בע־גרעניצט.

א 3־טאגיגער אויספלוג נאך ווילנע, טראקי און אומגעגענד.

פרייטאג, שבת און זונטאג, ד. 28, 29 און 30 יוני ה. י. קומט פאר א 3־טאגיגער אויספלוג קיין ווילנע, טראקי און אומגעגענד. אין פראג־ראם בעזוכען פון יודישען געטא, סטראשון ביב־ליאטעק, ייווא, ווילנער בית עלמין (קברים פון ווילנער גאון און גר צדק), שלאסבארג, קאטעדרע, טראקי (קאראימער קהלה) און אנדערע מערקוויר־דיקייטען.

א טוריסטישע אפרוה־קאלאניע אין קארוויע ביים באלטישען ים.

די קאלאניע פון לאדזשער זש.ט.ק. אין קאר־וויע ביים באלטישען ים, געפינט זיך הארט ביי דער פלאזשע בשכנות פון טרוקענע סאסנע־וועלדער אין דער גרעסטער ווילע „זבישט" און ארומיגע געביידעס: די צימערן זענען 2, 3 און 4־פער־זאניגע, קארידאר־סיסטעם. אויפ׳ן ארט א לייען־זאל, ביבליאטעק, קלאוויר, פאטעפאן און ראדיא. אין משך פון זומער ווערן ארגאניזירט סיסטע־מאטישע אויספלוגען אויפ׳ן גאנצען פוילישען ים־ברעג, ווי נאך גדיניע, העל, קארטוז (קאשובישער־שווייץ). יאסטארניע, ראזעוויע (ים־לאמטער) א. אנד.

איינשרייבונגען אויף וויטערדיגע טורנוסען נעמט אן דער סעקרעטאריאט פון זש.ט.ק. (וואול־טשאנסקא 35, טעל. 53־121) פון 10—2 מיטאג און 6—10 אווענד.

ווי אזוי פירשט טשארטאריסקי איז געווארען דעם קאזשעניצער מגיד׳ס חסיד

(ענדע פון 9־טע זייט)

— אז דיר וועט געלונגען דעם ראבין אפצונארען וועל איך מודה זיין, אז דער ראבין איז א פשוטער שווינדלער, אבער הלואי זאלסטו דערנאך קיין חרטה נישט האבען, ווייל צו הייליג איז דער ראבין פון לובלין!..

מיט א וואך שפעטער איז דער פירשט ליובאמיר־סקי מיט א בעגלייטער, א פריץ, געפאהרען צום „חוזה" קיין לובלין, אין לובלינער הויף האט מען זיך נישט שטארק געחידושט, ווען מ׳האט געזעהען פערפאהרען די פירשטליכע בריטשקע, געשפאנט אין אכט פערד נאשפיין, מען איז שוין געווען געוואוינט דערצו. אז צום רבין זאלען קומען צופאהרען גראפען און פירשטען און פערלאנגען פון איהם פערשידענע עצות, מען האט נאר אריינגעשיקט צום רבין אין חדר מיוחד א הויף־מענש, וואס האט געקאנט רעדען א ביסעל פויליש, כדי ער זאל זיין דער איבערזעצער צווישען דעם לובלינער רבי און דעם פירשט.

— העלפט מיר, רבי, — האט דער פירשט זיך גע ווענדעט צום לובלינער רבין מיט א געמאכטער וויי־נענדיגער שטים, — מיין איינציג זעקס יאהריג קינד איז מיר זעהר שלאף געווארען, די דאקטוירים גיבען מיר קיין שום האפנונג נישט. מיין פריינט דער פירשט טשארטאריסקי האט מיר אבער געזאגט אז ביי אייך קאן איך געפינען די הילף, אז איהר קאנט בעטען צו אייער גאט, דאס קינד זאל געזונט ווערען.

דער פירשט האט באמת געהאט א זעקס יאהריג יונגעל, א איין־איינציג קינד, דאס קינד איז אבער, ווען זיין פאטער איז אפגעפאהרען קיין לובלין, געווען פולשטענדיג געזונט.

דער לובלינער האט רוהיג אויסגעהערט וואס דער פירשט האט געזאגט, דערנאך האט ער געעפענט זיין לופטשיקעל, ווי זיין סדר איז געווען, און ארויסגע־קוקט אין הימעל אריין, אזוי ווי ער זאל עפעס זעהן גאר ווייט, ווייט... ער האט זיך אביסעל פערטראכט און מיט אמאל אויסגערופען:

— יא, איך זעה טאקע דאס קינד איז מסוכן קראנק! איך קאן אבער אייך שוין גאר נישט העל־פען, פאהרט למען השם באלד אהיים. כדי איהר זאלט אייער קינד נאך קאנען זעהען פארן טויט.

דער פירשט האט זיך אין הארצען אויסגעלאכט פונם רבינ׳ס דבורים, און ער איז געווען צופרידען וואס ער האט דעם רבין געמאכט צום נאר. ער האט באלד אין דעם נאהענטען דארף דערצעהלט א גראף וואס דער רבי האט איהם געזאגט און ער איז שוין געווען זיכער, אז ער האט געזיגט קעגען דעם פירשט טשארטאריסקי. ער האט זיך דעריבער נישט שטארק געאיילט אהיימצופאהרען. נאר ער איז געפאהרען צום פירשט טשארטאריסקי, אין גוט אריין, איהם דערצעהלען ווי אזוי ער האט אפגענארט דעם „זשי־דאווסקי ראבין" און וואס דער ראבין האט איהם געזאגט. אבער נישט לאנג האט אנגעהאלטען די שמחה ביים פירשט ליובאמירסקי, ווייל אויפן צווייטען טאג איז אנגעקומען זיינער א רייטער אין הויף פון פירשט טשארטאריסקי און איהם דערצעהלט וועגען דעם גרויסען אומגליק, וואס עס איז אין זיין הויף געשעהען. אז זיין בן יחיד איז מיט צוויי טעג צוריק פלוצים קראנק געווארען און איז נעכטען געשטאר־בען...

—זעהסטו, אז דעם רבין קאן מען נישט אפנא־רען! — האט דער פירשט טשארטאריסקי זיך אפגע רופען צום פירשט ליובאמירסקי, — דא האסטו די שטראף פאר דיין נישט גלויבען אין דעם הייליגען ראבין !...

זינט דעמאלט — דערצעהלען די חסידים — איז דער פירשט ליובאמירסקי תמיד געפאהרען צום רבין פון לובלין און צום קאזשעניצער מגיד און ביי אלע געשעפטען זיינע האט ער זיך קודם כל בעראטען מיט איינעם פון די צוויי רביים און אלע זיינע בעקאנטע האט ער דערצעהלט וועגען דער גרויסקייט און היי־ליגקייט פון די יודישע רביים....

ווילט איהר, אז אייערע ביכער זאל פיהרען א פערטרויאונגסמאל דאן ווענדט זיך צו דעם רוטינירטען בוך־האלטער־בילאנסיסט
I. BRAUMAN
לאדז, פיעטריקאווער 79 וו. 40
וועלכער איז אויך גוט בעקאנט אין שטייער ענינים. צונעגליכע פרייזען.

אכטונג! די קונסטשטאפעריי פון נאר־לודקא 12 האט זיך איבערגעצויגען אויף 11. ליסטאפאדא 29: מיר שטאפען לעכער און געוואלדריסען און אנציגער און קליידער נישט צו דערקענען, אויך אנציגער צו פרעסען, רייניגען, צורעכט־מאכען צו זעהר ביליגע פרייזן. ארגאניק, 11. ליסטאפאדא 29.

צו פערקויפען פוסבאלען שאסקוב קעס אין הורט און ענצעל צו ביליגע פרייזען. זשעראמסקיעגא 33 און לוטאמירסקא 8, ביי זילבערגער. קומט און איבערצייגט אייך! צו בעקומען אלע נומערן

פאר גאלד, ביזשוטעריע און לאמבארד־קוויטעס
צאהלט די העכסטע פרייזען
י. קאפערוש,
לאדז, פלאץ וואלנאשטשי 10
פר. ערשטער שטאק. טעל. 226-51

Dr. med.
MARJA KOHNOWA
געוו. ארצט פון אויגען־קליניק אין ווינען ספעצ. פאר אויגען־קראנקהייטען
לאדז, פילסודסקיעגא 51,
טעל. 170-03.
נעהמט אן פון 1—12 און פון 4—6 נאכם.

Starszy Felczer
B. JOŚKOWICZ
PÓŁNOCNA 4, tel. 141-86
שטעלט טעגליך באקען מיט פרישע קראוויאנקעס און גיט ארויס שווינדעצטוועס. נעהמט אן פון 8 ביז 11 פריה און פון 4 ביז 9 נאכם.

Dr. Med.
J. Schlosser
כירורג
צעגעלניאנא 30 טעל. 122-16
נעהמט אן טעגליך פון 4-7 אוו.

Dr. W. ŁAGUNOWSKI
spec. chorób wenerycznych, seksualnych i skórnych
(Gabinet Roentgeno- i światło-leczniczy)
Piotrkowska 70, tel. 181-38
Przyjmuje: od 8³⁰ do 1³⁰ rano, od 1-ej do 2³⁰ pp. i od 6 do 8³⁰ wiecz
W niedziele i święta od 1 r. do 1 p.p

Dr. med.
GUSTAW KOHN
געוועזענער אסיסטענט פון דעם גינעקאלאגישען קליניק אין פאריז.
(ספעצ. פאר פרויען־קראנקהייטען און שוואנגערשאפט).
דיאטערמיע, עלעקטראקאגולאציע.
נעהמט אן אין לאדז
פילסודסקיעגא 51, טעל. 170-03
נעהמט אן פון 8—10 און פון 4—6 נאכם

סאנאטאריום
אין כעלמי
פאר דערוואקסענע און קינדער
איז ווידער געעפענט!
שטענדיגע ערצטליכע בעהאנדלונג. פאר. ציגליכע ריטועל־דיעטעטישע קיך און אלע בעקוועהמליכקייטען. מעסיגע פרייזען!
צו ערפאהרען אויפ׳ן ארט און אין לאדז טעלעפ. 122-60 און 127-81.
לונגען־ליידענדע ווערען נישט אנגענומען.

Dr. med.
A. Witoński
CHOROBY SERCA i PŁUC
godz. przyjęć 6—8
Cegielniana 20, tel. 102-77.

Dr. med. **Niewiaźski**
ספעציאליסט פאר טריפער, סיפיליס און הויט־קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער־שוואכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
פראנט, 1־טער שטאק.
נעהמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.
זונטאג און יום־טוב. פון 9—1 פערמיטאג.
בעזונדערער ווארטע־זאל פאר פרויען.

לעטשניצע
פון דאקטוירים - ספעציאליסטען
זגערזשער 17
טעל. 116-33
רענטגען־קאבינעט
וועגעראלאגישעס אמבולאטאריום
פון 9 פריה ביז 8 א זייגער אוונט.
וויזיט 3 זל.

Dr. med.
E. Gutman
קינדער־קראנקהייטען
גדאנסקא 26, טעל. 173-00
פון 15/6 ארדינירט אויף
ווישניאווא־גורא
(ווילא שעפנער) נעבן ליכטענפעלדס ווילא

ווענעראלאגישעס אמבולאטאריום
ספעציעל פאר ווענערישע קראנקע און מענער־שוואכע.
אמפפאנגס־שטונדען פון 12—2
לעטשניצע
זגערזשער 17.

Dr. med. **JÓZEF SZEPS**
אינערליכע קראנקהייטען
ארדינירט פון 1. יוני אין קאלומנע (ווילא רויטמאן)
אין לאדז, פילסודסקיעגא 36
טעל. 224-13 פון 2—4 נאכם.

Dr. med. **M. TAUBENHAUS**
ספעציאליסט
פאר אקושעריע און פרויען־קראנקהייטען
פערהיטונג געגען שוואנגערשאפט
זגערזשער 11, טעל. 246-09
נעמט אן פון 4—8 אווענד.

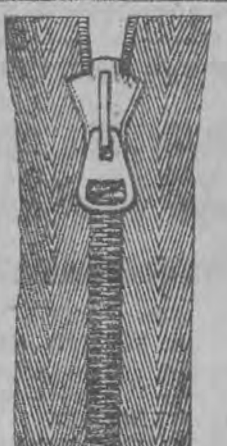

בעקאנטמאכונג.
דערמיט מאכען מיר בעקאנט דער ג׳ קונדשאפט, אז אונזער פאבריקס־לאגער פון די בעריהמטע
רייזפערשלוסען
איז איבערגעטראגען געווארען אין הורט־גאלאנטעריע־געשעפט פון
ה. אפעלבוים
2 פולנאצנא 2
וואו מען בעקומט אויך אלערליי שטריקעריי־צוזאמען ווי: קנעפף, טאשמעס, נאדלען א. א. וו.
מיט אכטונג
„שטאנצמעט" א. ג.
ביי ה. אפעלבוים, פולנאצנא 2
טעל. 142-92, פ. ק. א. 68384.

יובליי־יאהר 1895—1935, עס 40 יאהר
ארטאפעדישער אנשטאלט
ר. קאוואלסקי
11 ליסטאפאד 26, טעל. 132-59.
סאדערנע ארטאפעדיש פון אייגענער פראדוקציע אונטער דער לייטונג פון בעריהמטע פאכמענער, וועלכע זענען גע־וועזען אויסגעצייכנט מיט גאלדענע און זילבערנע מעדאלן אויף אויסשטעלונגען; עמפפעהלט בויך־פאסען (רומטורפוועס) פראטעזען, גארטען אויף פערש. פערקרימונגען פון ריקען־ביין, גלייך־האלטענדע אלאגען אויף פלאטפוס. צאהלרייכע דאנקזאגונגען פאר ווירקזאמע אויסקורירונג פון קראנקע. דער ארטאפעדיש־אנשטאלט איז אויפ׳ן ארט. שנעלע און סאלידע אויספיהרונג. די פרייזען זענען צוגעפאסט צו יעדער נוידיגע.

לעטשניצע
פאר ווענעריש קראנקע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
לאדז, זאוואדזקא 1
טעל. 122-73
טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד.
ווענעריש־קראנקע, מענערשוואכע און הויט־קראנקהייטען
אנאליזען פון בלוט און אורין
די פערהיטונגס־סטאציע
איז טעטיג א גאנצען מעת לעת
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע־זאל
א בעראטונג 3 זל.

Dr. med. **W. EYJMNER**
פרויען־קראנקהייטען
צעגעלניאנא 4, טעל. 134-72
נעמט אן פון 2 ביז 3.30 נאכמיטאג און פון 6.30 ביז 8.30 אווענט
אין לעטשניצע זגערזשער 17
פון 10—12 בייטאג.

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראלאג
ספעצ. פאר נירען, בלאז און אורין־קראנק.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95
נעמט אן פון 2—3 און פון 6—8 אוו.

SEMPERIT opony samochodowe, motocyklowe i rowerowe

oraz artykuły chirurgiczne, techniczne i sportowe

Jen. Reprezentacja

CH. TENENBLUM, Narutowicza 16 — telefon 140-59

BERSON-SEMPERIT

הייגט, פרייטאג, דעם 21 יוני פרעמיערע פון דער גרויסער רעווי

די שענסטע פוילישע מיידלעך פון דער וועלט

Janina Oleniecka, St. Rybaczewska, Kaz. Boruński, J. Darski, J. Granowski, :אין 2 אקטן. 20 בילדער. עס נעהמען אנטייל
Henio Domański, Ryszard Misiewicz, Kaz Trzcianka ווי אויך דער באלעט Trzcianki וואס בעשטעהט פון די שענסטע גירלס
פון דער הויפטשטאט! פרעכטיגע דעקאראציעס! נייע טעקסטען און איינפאלן! —::— אנהויב 6 און 8 אוונט, שבת, זונטאג און יום-טוב 5, 7.30
און 10 אוונט. —::— פאלם פון אונגינסטיגע וועטער איז דער זאל געשיצט נעגען רעגען און קעלט.

Teatr. artyst. literacki
Cygnerja
Śródmiejska 17.

היינט און פאלגענדע טעג! די פרעכטיגסטע, מעלאדיעזסטע ווינער קאמעדיע, גערעדט און געזונגען אויף דייטש

„דער הער אהן א וואוינונג" (Der Herr ohne Wohnung)

Herman Thimig, Leo Herak, Paul Hoerbiger, Hilde v. Stoltz, Luzzi Holzsam, Adele Sandrock :אין די הויפטראלען
אנהויב פון די סעאנסען 4 א זייגער נאכמיטאג, שבת און זונטאג 12 א זייגער בייטאג. דער זאל איז געשיצט געגען רעגען.
אויפ'ן ערשטען סעאנס און פריהמארגען-סעאנסען צו 54 גר.

איינציגער קלאנג - קינא אין נארמיץ
RAKIETA
שענקעוויטשא 40 טעל. 141-22

היינט און פאלגענדע טעג! —::— גרויסער פילם-מייסטערווערק א. נ.

„דאס ליד פון א קאזאק"

אין דער הויפטראלע: JOSE MOJICA — נעכסטער פראגראם: „יעצט און שטענדיג"
אנהייב פון די סעאנסען 4 א זייגער נאכמיטאג, שבת און זונטאג 12 א זייגער בייטאג.

קלאנג-קינא-טעאטער
PRZEDWIOŚNIE
זשעראמסקיעגא 74/76
(רוג קאפערניקא)
היינט און פאלגענדע טעג

היינט און פאלגענדע טעג!

„די 10 פון פאוויאק"

מעכטיגער סענסאציאנעלער פילם א. נ.
Adam Brodzisz, Bogusław Samborski, Karolina Lubieńska, Zofja Batycka, Józef Węgrzyn :אין די הויפטראלען
אנהייב פון די סעאנסען אין געוו. טעג 4 א זייגער נאכמיטאג, שבת און זונטאג 12 א זייגער בייטאג.

קלאנג קינא טעאטער
BAJKA
פראנציסקאנער 31a
צופאהר מיט טראמוואיען 1, 6 און 14.

היינט פרעזענטירען מיר דאס אונשטערבליכע ווערק פון גרויסען שרייבער Lew Tołstoj א. נ.

„KATIUSZA"

R. Mamoulian :רעזשי FR. MARCH און ANNA STEN :אין די הויפטראלען
אויסער'ן פראגראם: קלאנג-צונאבעז און אקטואליטעטען. —::— אנהייב פון די סעאנסען: אין געוו. טעג 4.30 נאכמ. שבת און זונטאג 12.30 בייטאג

קלאנג-קינא
CAPITOL
זאוואדזקא 16

פרייז פון אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער גור 1 זלאטי

קליינע אנאנסען

פרייז פון אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער גור 1 זלאטי

פרייע פאסטענס

א מעדעל צו שטוב-ארבייט און ערלערנען שניידעריי, עסען, שלאפען און חודש-געלד לוטאמירסקא 40 וו. 11.

עס ווערט געזוכט א קוואליפיצירטע מאגאזין-שניידערין פון דאמען-קליידער. צו מעלדען זיך „מאגאן", קילינסקיעגא 52.

א יונגעל באלד געצאהלט, פון ארענטליכע עלטערן, קען זיך מעלדען ביי ליכטענשטיין, קאמינא 20 פארטער.

ס'איז נויטיג פון זאפארט א קוואליפיצירטע פערקויפערין אין פרוכטען-געשעפט „Palma" זאוואדזקא 7:

ראקאלען

אנ'ארט צו ארבייטען וועגטועל צו שלאפען אין בעסטען צענטרום, שעהנע וואוינונג, צו ערפאהרען ביי לעבעוויטש. זאכאדניא 30.

א גרויס צימער פון 2 פענסטער, פראנט, צו פערדינגען אלס מעבלאקאטאר. קילינסקיעגא 73 וו. 7.

שוין איבערצוגעבען 2 צימער און קוך אויף א געשעפט אדער וואוינונג, נאוואמיעסקא 17, ביי מ. שטארק

א צימער מיט בעקוועמליכקייט, באד-צימער, בעזונדערן איינגאנג, באלקאן. ביליג צו פערמיטען. זשעראמסקעגא 9 וו. 47.

צו פערמיטען א שעהן צימער, פראנט, ערשטער שטאק מיט א בעזונדערן איינגאנג ביי יוזעפאוויטש, בושעזשינער 11.

א לעצט צימער צו פערמיטען מיט בעקוועהמליכקייטען. צו ערפאהרען קאמינא 7. אין געוועלב ביי פ. ראזענבערג א גאנצען טאג. 9151

א געוועלב מיט א שטוב, ווי אויך א קעלער, פריש רעמאנטירט, צו פערמיטען. זגערזשער 5, ביים ווירט. 9146

איבערצוגעבען א בויד איז דאבראניצקי'ס האלע נאוואמיעסקא 19, אין א גוטען פונקט. צו דערוויסען זיך ביי בינשטאק, פראנציסקאנער 28. 9149

צו פערמיטען 1 צימער מיט קוך און 2 צימער מיט קוך מיט אלע בעקוועהמליכקייטען, עווענטועל 4 צימער און קוך. צו ערפאהרען ביים וועכטער לימאנאווסקיעגא 14

Do oddania dla 1-go lub 2-ch panów oddzielny pokój do spania z wygodami. Sienkiewicza 61, m. 9. 9156

איבערצוגעבען אנ'איינגעפיהרט שפייז-געוועלב מיט א גרויסער קונדשאפט. צו ערפאהרען זאוואדזקא 44, שפירא.

צו פערדינגען א האנדעלס-קעלער אויף נאוואמיעסקא 24, צו ערפאהרען ביים ווירט

צו פערדינגען א פראנט-געוועלב אויף פאדרזשעטשנא 3, וויז-א-ווי דער האלע. צו ערפאהרען ביים הויז וועכטער

פון זאפארט צו פערמיטען א לעצט צימער פאר יונג פארפאלק ביי אנ'ארענטליכער פאמיליע, פילסודסקיעגא 49, וו. 18

Miejsce do spania dla 2-ch panów lub jednego w osobnym pokoju. ul. Piłsudskiego 54, I wejście II p. m. 91.

פערשידענעס

צו פערקויפען 2 הענדשקע-מאשינען 12-ער, אויך א רענדער זייפער דאנער. צו ערפאהרען פילסודסקיעגא 4, ביי כזשאנאווסקי.

א שטריקער-ארבייטער וויל איינלעגען קויציע ביי א שטריקער-פאבריקאנט עטליכע הונדערט זלאטעס אויף צו בעקומען א 12-ער אדער 10-ער שטריקמאשין צוזאמען מיט ארבייט אויף לוין. אפערטען אונטער „לוין". 9136

ס'ווערט געזוכט צו קויפען אדעקל שער 110 צמ. אין גוטען צושטאנד: אפערטע אין אדמיניסטראציע אונטער A.S.

אין ווישניאווע גורע בעקומט מען מעבלירטע צימער צו שלאפען אויף היימישע מיטאגען צו ביליגע פרייזען. רויזע ליבערמאן. ווויליע גראס, ביים פאסטע-רונעק. 1916

א קאנצעסיאנירטער פערמיטלונגס און ליקווידאציע זאל מימן ערטיילען קאנטעס אין קאמיסיאנס-הויז פון Michał Filipowski אנדזשעיא 1, טעל. 221-67 נעמט אן אויף קאמיה צו פערקויפען אלע ארט זאכען. פערקויפט אויף גוטע בעדינגונגען.

א טישלער מייסטער נעמט אן פערשידענע טישלער ארבייט, קוכען ארבייטען, רעמאנטען, ווי אויך אין געשעפטען, אלעס צו ביליגע פרייזען ביים טישלער וויסאקאדניא 47, דורכגאנג פיעטריק. 24. שמואל טרעפער

א לאנגיעהריגער סוחר פון דער קאנפעקציע בראנזשע זוכט א שותף מיט קאפיטאל. אפערטען אונטער „קאנפעקציע" אין אדמינ:

Języka polskiego, arytmetyki handlowej szybko i gruntownie wyucza rutynowany nauczyciel. Dla starszych specjalny, praktyczny kurs polskiego wypróbowaną metodą. Piotrkowska 112, 1 piętro, m. 6, godz. 6–8 wiecz. 9916

עס זענען פערלוירען געווארען 3 פראטעסטירטע וועקסלען: 1) 100 זל. צאהלבאר דעם 28/2 1935 און איינער 50 זל. צאהלבאר דעם 17/3 1935 אויסשטעלער ר. שובינסקא אויף די ארדרע וו. שובינסקי מיט דער זשירע א. אלעקסאנדער צאהלבאר אין בידגאשטש און איינער 53 זל. 60 גראשען צאהלבאר דעם 19/5 1935 אויסשטעלער א. אלעקסאנדער אויף די ארדרע ע. מעש צאהלבאר בידגאשט. איך בעהט זעהר דעם עהרליכען פינדער געגען בעלוינונג די פראטעסטען צוריקצוברענגען צו ע, מעש פאלודניאווע 20. די פראטעסטען ווערען ערקלערט פאר אונגילטיג. 9142

ס'ווערט געזוכט א פרוי אדער א מיידעל פון א בעסערער פאמיליע צו וואוינען ביי א עלטערע פרוי אויף דרעווגאווסקא 42. אהן בעצאהלונג, עס קען אויך זיין מיט ארבייטען, צו ערפאהרען ביי זילבערבערג, שרו דמיעסקא 25

לעהרערין! גוטע פעדאגאגין ערטיילט אונטערריכט פאר ערוואקסענע אין פויליש, יודישע און דייטשע שפראכען צו ביליגע פרייזען: לאסמאן, בושעזשינער 15

גאנץ לאדז האט זיך שוין איבערצייגט, אז די בעסטע און געשמאקסטע מיטאגען בעקומט מען נאר ביי הערמאן לעווינסקי, פילסודסקיעגא 39, פראנט 2, שטאק. טעל. 169-94. 9111

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער-שורה: פעטער טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב-יו"ט—24 גר. אין דער ווייטע שפאלטען ... 40 ... 12 ... [illegible] 100 [illegible] 10 גר. א [illegible]

[illegible] (אין דער זייט. שפאלטען) [illegible] 15 [illegible] 1 זל. [illegible] 10 גר.

אבאנעמענטס-פרייז: אין לאדז [illegible] א חודש מיט צושטעלען אין היים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא—1 דאל.

[illegible] ווערען נישט צוריקגעשיקט. [illegible] דער אנאנס [illegible] די אנאנסען [illegible] פאר דעם אנאנס

[illegible] פון די אנאנסען איז דער [illegible] די אדמיניסטראציע [illegible] און [illegible]

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub — Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.